

తెలుగుబాటు 6

తెలుగు వాచకం

N3K7C2

सत्यमेव जयते

भारत राज्यांगण प्रवेशिक

भारतदेश प्रजलघैन मेमु 1949व संवत्सर०, नवंबर नेल 26व तेदीन तश भारत राज्यांगानी मार्कोंसं रुप्पोंदिंचकानि, माकु मेमेस मरिंचकुनां०.

ఆ क्रमंलో भारतदेशानी सर्वसत्ताक, साम्यवाद, लोकिक, प्रजासाध्यम्य गणतंत्रंगा प्रकटिस्तुनां०.

भारत राज्यांगण देश प्रजलकु तश क्रिंदि सालभायलु कलिंचंलं लक्ष्यांगा कलिंगि उंचुंदि :

- सामाजिक, आर्थिक, राजकीय नायं०.
- आलोचना स्वेच्छ, भाव प्रकलना स्वेच्छ, नमुकानी विश्वासानी कलिंवुंदे स्वेच्छ, आराधना स्वेच्छ.
- समान हेऊदा, समान अवकाशालु.
- प्रजलंदरिलो देश समैक्यतनु, अधिंदत्ता भावानी, सोदर भावानी, व्यक्ति गोरवानी पैंचांदिंचदं.

భారత రాజ్యంగం విభాగము - 4వ ప్రాథమిక బాధ్యతలు

అధికరణం 51వ : ప్రాథమిక బాధ్యతలు :

ఈ క్రిందివి భారతదేశ పౌరుల బాధ్యతలు :

- భారత రాజ్యంగానికి బద్దులై ఉండాలి. జాతీయ పతాకాన్ని, జాతీయ గీతాన్ని, రాజ్యంగ ఆశయాలను, రాజ్యంగ సంస్థలను గౌరవించాలి.
- భారత స్వాతంత్ర్య సంగ్రామానికి స్వార్థానిచ్చిన మహోన్నత ఆశయాలను అనుసరించాలి.
- భారతదేశ సార్వభౌమాధికారాన్ని, సమైక్యతను గౌరవించటం, సంరక్షించటం.
- భారతదేశాన్ని సంరక్షించుకోవటం, అవసరం ఏర్పడినవ్యాధు (ప్రభుత్వం ఆదేశించినవ్యాధు) ప్రభుత్వానికి నేవలందించటం.
- మత, ప్రాంతీయ, వేర్పాటువాద, భాషాపరమైన సంకుచిత భావాలకు అతీతంగా సోదర భావాన్ని, స్నేహపూర్వక వాతావరణాన్ని పెంపొందించటం, స్త్రీల గౌరవాన్ని కించపరిచే పద్ధతులు, చర్యలను నిరసించటం.
- విభిన్న సంస్కృతుల సమ్మిళితమైన మన గొప్ప సాంస్కృతిక వారసత్వాన్ని సంరక్షించటం.
- అడవులు, సరస్సులు, నదులు, వన్యమృగాలతో సహా మన జాతీయ పర్యావరణాన్ని సంరక్షించటం, సమస్త జీవుల పట్ల ప్రేమానురాగాలను కలిగి ఉండడం.
- శాస్త్రీయ దృక్కథాన్ని, మానవతా వాదాన్ని, జిజ్ఞాసను, సంస్కరణ వాదాన్ని పెంపొందించుకోవటం.
- హింసావాదాన్ని వ్యతిరేకించటం, ప్రభుత్వ ఆస్తులను సంరక్షించటం.
- వ్యక్తిగతంగాను, సమిష్టి కృషి ద్వారాను ఉన్నత శిఖరాలను అధిరోహించటం ద్వారా దేశ ఔన్వత్యాన్ని పెంపొందించటం.
- ఆరు నుండి 14 సంవత్సరాల లోపు పిల్లలకు విద్యావకాశాలను కల్పించటం ఆ పిల్లల తల్లిదండ్రుల లేక సంరక్షకుని బాధ్యత (86వ రాజ్యంగ సవరణ ద్వారా ఈ క్లాజు చేరింది.)

పాషాణములకు జీవముబోసి చివరించి
చేవనందినది మా శిల్పరచన
స్వరూపు రససిద్ధి సరిగాదు నాకంచు
పలికి పోయినది మా తెలుగు కవిత
కమనీయ చిత్రాలు ఘుంటికా ముఖమున
వెలువరించినది మా తెలుగు కుంచె
కటిక రాళ్ళనునైన గరగించి గాంధర్వ
మున బేరు వడసె మా తెనుగు గీతి

ఖండ ఖండాంతరముల నఖండ కీర్తి
తేజరిల్లి వర్ధిల్లె మా తెలుగుతల్లి
అదె కనబడు స్వాపాలయందు నెక్కు
పరమ భాగ్యమ్ము పూర్వాంధ్ర వైభవమ్ము

- తిమోతి జ్ఞానానందకవి

తెలుగు బాటు - 6

ఆరవ తరగతి (ప్రథమ భాష)

పార్యపుస్తకాభిపృధి, ప్రచురణ సమితి

శ్రీ ఎస్. సురేష్ కుమార్ ఐ.ఎ.ఎస్

కమీషనర్, పారశాల విద్య & స్టేట్ ప్రాజెక్ట్ డైరెక్టర్, సమగ్ర శిక్ష, ఆంధ్రప్రదేశ్

కె. వెట్రీసెల్వీ ఐ.ఎ.ఎస్

ప్రత్యేక అధికారిణి, పారశాల విద్య, ఆంధ్రప్రదేశ్

డా. బి. ప్రతాపరెడ్డి

సంచాలకులు, రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధనా శిక్షణ సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

కె. రవీంద్రనాథరెడ్డి

సంచాలకులు, ప్రభుత్వ పార్యపుస్తక ముద్రణాలయం, ఆంధ్రప్రదేశ్

సంపాదకులు

డా॥ డి. చంద్రశేఖర రెడ్డి

విక్రాంత ప్రధానాచార్యులు, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు ప్రాచ్యక్షాశాల, హైదరాబాద్

అచార్య రాచపాకేం చంద్రశేఖర రెడ్డి

విక్రాంత అచార్యులు, శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం; అనంతపురం

అచార్య గుజ్జరమూడి కృపాచారి

మాజీ శాఖాధిపతి, అచార్య నాగార్జునవిశ్వవిద్యాలయం; గుంటూరు

డా॥ కడిమిళ్ళ వరపుసాద్

గురుసహాప్రావధాని, నరసాపురం

సలహోదారులు

డా॥ ఎమ్. స్వర్ణలత MA., M.Phil., Ph.D.,

ప్రధానాచార్యులు, క్రిస్తియన్ మహిళా కళాశాల, గుంటూరు.

డా॥ కె. వెంకటేశ్వరరావు MA., M.Ed., M.Phil., Ph.D.,

విక్రాంత అచార్యులు, అత్యన్త విద్యా శిక్షణ సంస్థ, రాజమహేంద్రవరం.

గంట్యాడ గౌరు నాయుడు MA., B.Ed.

విక్రాంత ఉపాధ్యాయుడు, పార్యపుస్తకాభిపృధి, పారశాల విద్య, ఆంధ్రప్రదేశ్.

© Government of Andhra Pradesh, Amaravati

*First Published 2020
New Impression - 2021, 2022, 2023*

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

The copy right holder of this book is the Commissioner of School Education, Amaravati, Andhra Pradesh.

This book has been printed on 70 G.S.M. SS Maplitho

Title Page 200 G.S.M. White Art Card

సమగ్ర శిక్షా, పారశాల విద్యార్థాలు,

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం వాలచే ఉచిత పంపిడి

Printed in India
at the A.P. Govt. Text Book Press
Amaravati
Andhra Pradesh

ముందుమాట

ప్రాథమికోన్సుత స్థాయిలో విద్యార్థులను తీర్చిదిద్దడంలో భాష నిర్వహించే పాత్ర ఎంటో కీలకమైనది. విమర్శనాత్మక ఆలోచనా ధీరణి, సృజనాత్మకత, శాస్త్రియ దృక్పథం, సమర్థమైన భావ వ్యక్తికరణ వంటి నైపుణ్యాలను సాధించడానికి భాష ఒక ప్రధాన సాధనం.

జాతీయ విద్యా ప్రణాళికా 2019 (NEP - 2019) నిర్వంధ ఉచిత విద్యాహక్కు చట్టం - 2009ని అనుసరించి పార్శ్వపుస్తకం విద్యార్థిలో ఆలోచనలు రేకెత్తించాలి. అన్యేషణకు అవకాశం ఇవ్వాలి. విశేషం ధీరణిని పెంచేదిగా ఉండాలి. విద్యార్థి స్వీయమాల్యాంకనానికి, నేర్చుకున్న అంశాలను ఏ మేరకు ఉపయోగించ గలుగుతున్నారో తెలుసుకోవడానికి వీలుకల్పించాలి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యాప్రణాళికా పరిధిపత్రం - 2011 అనుసరించి భాష అంటో కేవలం భావవినిమయ సాధనం మాత్రమే కాదు, సంస్కృతి సంప్రదాయాలు, ఆచార వ్యవహారాలను కాపాడే సాధనం. పిల్లల పరిసరాల్లోని భాషలు, కళలు, ఉత్సవాలు భాషా బోధనకు ఆధారం కావాలి.

పై నీర్దిష్ట సూత్రాలను అనుసరించి మానవత్వపు విలువలు పెంపొందించడం, పిల్లల భాషకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం, స్థానిక సంస్కృతి సంప్రదాయాలకు సముచిత స్థానం ఇవ్వడం వంటివి మౌలిక అంశాలుగా చేసుకొని ఈ కొత్త పార్శ్వపుస్తకాన్ని తయారు చేశారు. ఈ లక్ష్యాలు చేరుకోవడానికి అనుమతిన అభ్యాసాలు రూపొందించారు.

ఈ పార్శ్వపుస్తకంలో దేశభక్తి, సమయస్థాపన, సైతిక విలువలు, భాషాభిమానం, సహస్రభూతి, సంప్రదాయాల పట్ల గౌరవం, సృజనాత్మకత తదితర అంశాలు ఆధారంగా పాతాలు రూపొందించడం జరిగింది.

“తక్కువ పాతాల్యాంశాలు, లోతైన అవగాహన సరళమైన భాష” అన్న ధీయ వాక్యంతో పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పన జరిగింది. మొదటి రెండు సంస్కృతాల పాతాలను మినహాయిస్తే వాచకంలో పది పాతాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. గతంలో లాగే వాచకనిర్మాణంలో పద్య గద్య ఉపవాచక పాతాలు నెలల వారి వరుస క్రమంలో ఇవ్వబడ్డాయి. దీని వల్ల విద్యార్థులు ఏమి నేర్చుకోవాలనే విషయం పట్ల ఉపాధ్యాయునికి, విద్యార్థులకు స్ఫుర్తమైన అవగాహన కలుగుతుంది. ‘చదువు - ఆనందించు’ పేరుతో ఇచ్చిన కథలు, చమత్కార పద్యాలు విద్యార్థి భాషాభిరుచిని పెంచడంతో పాటు వ్యక్తిత్వ వికాసానికి కూడా దీపాద పడతాయి. రెండు సంస్కృత పాతాలు విద్యార్థి పూర్వ నైపుణ్యాలను పరిశీలించడంతో పాటు కిందటి తరగతికి, ప్రస్తుత తరగతికి వారధిగా ఉపయోగపడతాయి. ఈ వాచకాన్ని సమర్థ సాధనంగా వాడుకొని ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థికి కొత్త ప్రపంచాన్ని పరిచయం చేయవచ్చు.

మనుపెన్నదు లేని విధంగా విద్యలో వినూత్తు మార్పుల తీసుకురావడానికి, నూతన పార్శ్వపుస్తకాలను ప్రతిష్ఠాత్మకంగా రూపొందించడానికి స్వయంగా పూనుకుని మార్గదర్శను చేసిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి గౌరవనీయులైన శ్రీ వై.ఎన్. జగన్ మౌహన్ రెడ్డి గారికి ధన్యవాదాలు. పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పనలో ప్రత్యేకంగా సూచనలు చేసి, సమీక్షలు నిర్వహించి, అంతర్జాతీయ ప్రమాణాలతో నాణ్యత గల పార్శ్వపుస్తకాల తరువారీకి దిశానీర్దేశం చేసిన పారశాల విద్యాశాభామాత్యులు గౌరవనీయులైన శ్రీ బొత్త సత్యనారాయణ గారికి ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పనలో దిశానీర్దేశం చేసిన పారశాల విద్య ప్రత్యేక ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ బుడితి రాజకేశవర్, ఐ.ఎ.ఎస్. గారికి, సలహాలు, సూచనలు ఇచ్చిన పారశాల విద్య కమీషనర్ & స్టేట్ ప్రోజెక్ట్ డైరెక్టర్ సమగ్ర శిక్ష, శ్రీ ఎస్. సురేష్కుమార్, ఐ.ఎ.ఎస్.గారికి, ఆంగ్ల మాధ్యమ ప్రత్యేక అధికారిణి, పారశాల విద్య కె. వెత్రిసెల్వి, ఐ.ఎ.ఎస్.గారికి, ఆకడమిక్ అడ్యోజరీ బోర్డు సభ్యులకు, సంపాదక బృందానికి, సలహారూలకు, విషయనిపుణులకు, పార్శ్వపుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్న ఉపాధ్యాయులకు, లే అవుట్ డిజైనింగ్ చేసినవారికి, చిత్రకారులకు ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు.

ఈ పార్శ్వపుస్తకం పిల్లల భవిష్యత్తుకు అవసరమైన భాషా పాటవాన్ని, సామర్థ్యాన్ని పెంపొందించడానికి తోడుతుందని ఆశిస్తున్నాం. ఈ పార్శ్వపుస్తకంపై సూచనలను, సలహాలను అహోనిస్తున్నాం.

డా. బి. ప్రతాపరెడ్డి

సంచాలకులు

రాష్ట్ర విద్యాపరిశోధన శిక్షణా సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

వందే మాతరం

- బంకించంద్ర ఘట్లీ

వందే మాతరం వందే మాతరం
సుజలాం సుఫలాం మలయజ శీతలాం
సస్యశ్యామలాం మాతరం వందే మాతరం
శుభ్రజ్యోత్స్మాపులకిత యామినీం
పుల్లకుసుమిత ద్రుమదళ శోభినీం
సుహసినీం సుమధుర భాషిణీం
సుఖదాం వరదాం మాతరం వందే మాతరం.

మా తెలుగు తల్లి

- శంకరంబాది సుందరాచారి

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూడండ
మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు
కడుపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ
చిరునప్యులో సిరులు దొరలించు మా తల్లి
గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను
బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను
బంగారు పంటలే పండుతాయి
మురిపాల ముత్యాలు దొరలుతాయి
అమరావతీ నగర అపురూప శిల్పాలు
త్యాగయ్య గొంతులో తారాడు నాదాలు
తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
నిత్యమై, నిఖిలమై నిలిచియుండేదాక
రుద్రమ్మ భుజశక్తి, మల్లమ్మ పతిభ్కు
తిమ్మరుసు ధీయుక్తి, కృష్ణరాయల కీర్తి
మా చెపుల రింగుమని మారుప్రోగేదాక
నీ ఆటలే ఆడుతాం - నీ పాటలే పాడుతాం
జై తెలుగు తల్లి ! జై తెలుగు తల్లి! జై తెలుగు తల్లి!

జాతీయ గీతం

- రహింద్రనాథ్ రాగువర్

జనగణమన అధినాయక జయహే!
 భారత భాగ్యవిధాతా!
 పంజాబ, సింధు, గుజరాత, మరాతా,
 ద్రావిడ, ఉత్కృష్ట, వంగా!
 వింధ్య, హిమాచల, యమునా, గంగా!
 ఉచ్చల జలధి తరంగా!
 తవ శుభనామే జాగే!
 తవ శుభ ఆశిష మాంగే
 గాహే తవ జయగాథా!
 జనగణ మంగళదాయక జయహే!
 భారత భాగ్య విధాతా!
 జయహే! జయహే! జయహే!
 జయ జయ జయ జయహే!!

ప్రతిజ్ఞ

- బైద్ధములు వెంకటసుబ్బారావు

భారతదేశం నా మాతృభూమి. భారతీయులందరూ నా సహోదరులు.

నేను నా దేశాన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. సుసంపన్ముఖైన, బహువిధమైన నా దేశ వారసత్వం సంపద నాకు గర్వకారణం. దీనికి అర్థత పొందడానికి సర్వదా నేను కృషి చేస్తాను.

నా తల్లిదండ్రుల్ని, ఉపాధ్యాయుల్ని, పెద్దలందర్ని గౌరవిస్తాను. ప్రతివారితోను మర్యాదగా నడుచుకొంటాను. జంతువులపట్ల దయతో ఉంటాను.

నా దేశంపట్ల, నా ప్రజలపట్ల సేవానిరతితో ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేస్తున్నాను.

వారి శ్రేయోభిపృథ్వులే నా ఆనందానికి మూలం.

పార్యపుస్తక రూపకల్పనలో పాల్గొన్నవారు

ముఖ్య రాంబాబు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల, సీతానగరం
అనకావల్లి (మం), విశాఖపట్నం

డా॥ దోనేపూడి నరేశ్ బాబు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల
పేరుసోముల, కర్నాలు

కట్టూ శ్రీనివాసరావు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల (బాలురు),
జంగారెడ్డి గూడెం, పశ్చిమగోదావరి

యేలేశ్వరపు సురేష్ కుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
గాంధీ మెమోరియల్ ప్రభుత్వ ఉన్నత పారశాల,
పెద్దపూడి, పెద్దపూడి (మండలం),
తూర్పుగోదావరి

బొడ్డుపల్లి శ్రీనివాసరావు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల, నాదెండ్ల,
గుంటూరు

విషయనిపుణులు, సమన్వయకర్తలు

డా. టి.వి.ఎస్. రఘేణ్

పార్యపుస్తకాల సమన్వయకర్త
విద్యాపణాళిక పార్యపుస్తక విభాగము, రాష్ట్ర
విద్యాపరిశోధనా శిక్షణ సంస్థ, ఆంధ్రప్రదేశ్

సాంకేతిక సహాయకులు, విషయ నిపుణులు

డా. వేంపల్లి గంగాధర్

జిల్లా పరిషత్ బాలుర ఉన్నత పారశాల,
ముద్దనూరు, వై.ఎస్.ఆర్. కడవ

చిత్రకారులు

ఉత్తమ్

చెఱుకూరి వెంకట సూర్యనారాయణశర్మ

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల, లూటుకుట్రు
మామిడికుదురు (మం), తూర్పుగోదావరి.

కొంపల్లి శీలాకుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
శీరాజాజిల్లా పరిషత్ ఉన్నతపారశాల
లక్ష్మివరం, పశ్చిమగోదావరి

జోస్యుల లక్ష్మీకాంతం

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల-వెదురుపావులూరు
గన్నవరం (మం), కృష్ణ

చింతలచెరువు ఏడుకొండలు

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల, పుల్లలచెరువు
ప్రకాశం

డా॥ పాండంగి శారద

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు
జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల జాదుపల్లి,
మిళియపుట్టి (మండలం) శీకుళం

కొంపల్లి శీలాకుమార్

పారశాల సహాయకులు. తెలుగు,
శీరాజాజిల్లా పరిషత్ ఉన్నతపారశాల
లక్ష్మివరం, పశ్చిమగోదావరి

వంగీపురం స్వర్ణలత

ఎస్.పి.పి.ఆర్.ఆర్. జిల్లా పరిషత్ ఉన్నత పారశాల,
తాళ్ళపూడి, పశ్చిమగోదావరి

లే అవుట్ డిజైనింగ్

స్టార్ మీడియా సర్వీసెస్, ప్రైదరాబాద్

ఉపాధ్యాయులకు సూచనలు

- ★ విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభంలోనే ప్రారంభ పరీక్ష నిర్వహించాలి. పిల్లల స్థాయిని అంచనా వెయ్యాలి.
- ★ ఈ పార్యపుస్తకంలో కొత్తగా సంసిద్ధతా పారాలు చేర్చబడ్డాయి. జూన్, జూలై మాసాలలో ఈ పారాల ఆధారంగా చదవడం, రాయడం విషయమై తగిన శిక్షణ ఇవ్వాలి.
- ★ పార్యపుస్తకంలో రాయడానికి అవకాశం లేని అభ్యాసాలను నేటు పుస్తకాలలో రాయించాలి.
- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల అభ్యాసాలు మాత్రం ఎక్కువగానే ఉన్నాయి. విద్యార్థికి భాషమీద పట్టురావాలంటే ఉపాధ్యాయులు ఆ అభ్యాసాలను, వ్యక్తిగత కృత్యాలు, జట్టు కృత్యాల ద్వారా శ్రద్ధతో చేయించాలి.
- ★ తక్కువ పాతాలైనపుటీకి ప్రాచీన, ఆధునిక సాహిత్యాల నుండి నేకరించినవి. ఉపాధ్యాయులు పార్యబోధనకు ముందే సంబంధిత పారాల మూలాలను, నేపథ్యాలను, పార్యభాగ ఉధేశాలను ఆక్షింపు చేసుకొని విద్యార్థులకు వివరించాలి.
- ★ పార్యాంశాన్ని బోధిస్తున్నప్పుడు సందర్భానుసారంగా నైతిక విలువలు, మానవ విలువలు, కళలు, సంస్కృతి, జాతీయత, సమానత్వం, పర్యావరణ పరిరక్షణ వంటి అంశాలపై చర్చింప జేయాలి. పిల్లలో మంచి పరివర్తనకోసం ప్రయత్నించాలి.
- ★ ప్రతి పాతానికి ముందిచ్చిన ఉన్నట్టికరణ చిత్రాలను ఉపయోగించి పిల్లల ఆలోచనలకు, వివేచనకు, మాటల్డే సామర్థ్యానికి పదును పెట్టాలి.
- ★ పాతాల స్వభావాన్ని బట్టి బోధనావ్యాపోలను ఎంపిక చేసుకోవాలి. పిల్లలకు ప్రశ్నించే అవకాశం కల్పించడం అందరినీ భాగస్వాములను చేయడం ప్రథానం.
- ★ ఇందుకోసం ఉపాధ్యాయులు ప్రణాళికాబద్ధంగా బోధించాలి. ప్రతి పాతానికి కింది విధంగా పార్యప్రణాళిక రాయాలి.
- ★ 1. పారం పేరు 2. అవసరమైన పీరియడ్ సంఖ్య 3. సాధించాలిన సామర్థ్యాలు 4. పీరియడ్ విభజన

పీరియడ్ సంఖ్య	బోధనాంశం	బోధనావ్యాపం	సామగ్రి / వివరాలు

- ★ పారంలోని విషయాన్ని అర్థం అయ్యేలా చెప్పడానికి 3 నుండి 4 పీరియడ్లు కేటాయించు కోవాలి. అభ్యాసాలు, ప్రశ్నల జవాబులు పిల్లలతో సాంతంగా రాయించడానికి ఎక్కువ పీరియడ్లు కేటాయించు కోవాలి.
- ★ తప్పనిసరిగా ప్రతిపాతానికి ఉక్కలేఖనం నిర్వహించాలి. ఇవి చేయండి అభ్యాసాలను తరగతిలో చర్చించాలి. విద్యాప్రమాణాలను తగ్గించలేదు. 7 విద్యాప్రమాణాలను 3 విద్యాప్రమాణాలగా మార్చడమైనది.

I. అగుహన - త్రతిస్థాండవ : (ఇన్వడం మాట్లాడటం - చదవడం రాయడం)

- ★ ఈ అభ్యాసాలను, ప్రశ్నలను పూర్తి తరగతి కృత్యంగా నిర్వహించాలి.
- ★ జటలో చర్చింప జేసి తర్వాత వ్యక్తిగతంగా చేసేటట్లు చూడాలి.

II. వ్యక్తికరణ - స్టడీరచన - స్టడీనాత్మకత : (డ్రైయరచన - స్టడీనాత్మకత - త్రశుంపు)

- ★ ప్రశ్నలను తరగతి గదిలో చర్చింపజేసి, జవాబులను రాబట్టి, దోషసవరణ చేసి వ్యక్తిగతంగా రాసేటట్లు ప్రోత్సహించాలి.

III. భాషాంశాలు : (ప్రదశాలం - వ్యాకరణాంశాలు)

- ★ పదజాలం, వ్యాకరణాంశాల బోధనలో ఉపాధ్యాయులు పాత ఎక్కువగా ఉండాలి. ప్రతి విషయాన్ని సోదాహరణంగా వివరించి రాయించాలి.
- ★ ప్రాజెక్ట్ పని : విద్యార్థుల సౌలభ్యం దృష్ట్యా 4 నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనాలకు 4 ప్రాజెక్ట్లు మాత్రమే ఇవ్వడమైనది. ఈ ప్రాజెక్ట్ పనులను సులభశైలిలో జట్టు కృత్యాలుగా లేదా వ్యక్తిగత కృత్యాలుగా చేయించాలి.

విద్యార్థులకు సూచనలు

పిల్లలూ!

- ◆ మీరందరూ ధారాళంగా చదవగలగాలి. తెలిసినదానిని గురించి సాంతంగా రాయగలగాలి. ఒకవేళ మీరు చదవడం, రాయడం చేయలేకపోతే ఉపాధ్యాయుల సాయంతో చదవడం, రాయడం తప్పనిసరిగా నేర్చుకోవాలి.
- ◆ మీకోసం మీరు నేర్చుకోవలసిన అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకొని తెలుగు పుస్తకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పుస్తకంలో మీరు సాధించాల్సిన అభ్యసన ఫలితాలు గురించి ఒక పేజీలో ఇచ్చారు. విద్యాసంవత్సరం పూర్తయ్యేసరికి మీరు వీటిని చేయగలగాలి. వాటిని చదవండి.
- ◆ ప్రతి పారం ప్రారంభంలో చిత్రం ఉంటుంది. దానిని గురించి మాట్లాడండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పండి.
- ◆ మీ ఉపాధ్యాయుడు పారంలోని విషయం గురించి బోధించేటప్పుడు తప్పనిసరిగా మీకు తెలియని పదాలు, వాక్యాలు విషయాలను గురించి ప్రశ్నించండి, చర్చించి తెలుసుకోండి.
- ◆ తరగతిగదిలో చర్చలు జరుగుతున్నప్పుడు, జట్టుపనులు నిర్వహిస్తున్నప్పుడు మీరు కూడా పాల్గొనాలి, మాట్లాడాలి, అవసరం అయితే ప్రశ్నించాలి.
- ◆ పారం తర్వాత ‘జీవి చేయండి’ అనే పేరుతో అభ్యసాలు ఉన్నాయి. వాటిని మీరు సాంతంగా పూర్తి చేయాలి. ప్రశ్నలకు మీరే అలోచించి సాంతంగా జవాబులు రాయాలి. ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో గైడ్, స్టడీ మెటీరియల్, ప్రశ్నల జవాబులు చూసి రాయగూడదు. ఒకవేళ అలా రాస్తే నిర్మణాత్మక మూల్యాంకనంలో మీకు మార్కులు ఇప్పారు.
- ◆ పారంలోని ప్రాజెక్టుపనులకు సంబంధించిన అభ్యసాలను మీరు మీ మిత్రుల సహాయంతో చేయవచ్చు. వీటిని ఎలా చేయాలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి. వీటిని జేసిన తర్వాత మీరు ఎలా చేశారు? ఏం చేశారు? ఏం నేర్చుకున్నారు? మీరే సాంతంగా చెప్పాల్సి ఉంటుంది.
- ◆ సృజనాత్మకతలోని అంశాలను ఎలా చేయాలో తరగతిగదిలో మీ ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి. మీరు తరగతిలో రాసి చూపాలి. దీనిపైన చర్చ జరిగిన తర్వాతే మీ నోటుపుస్తకాలలో రాయాలి.
- ◆ వ్యక్తికరణ సృజనాత్మకత అభ్యసాలను మీరే సాంతంగా చేయండి. చేయలేని వాటిని గురించి మాత్రమే ఉపాధ్యాయుణ్ణి అడిగి తెలుసుకోండి.
- ◆ అభ్యసాలలో ఇచ్చిన భాషాంశాలు లోని వ్యాకరణాంశాలు మీకు అర్థంకావడానికి మొదట ఉదాహరణలు ఇచ్చారు. వాటి ఆధారంగా మీకు అర్థమయ్యేలా సూత్రాన్ని ఇచ్చారు. కాబట్టి ఉదాహరణలను జాగ్రత్తగా పరిశీలించి వాటిని విశేషించి సూత్రాన్ని తెలుసుకోండి.
- ◆ ప్రతి పారంలో చివరకు ‘నేనివి చేయగలనా?’ అనే పట్టిక ఉంది. ఒక్కొక్క వాక్యాన్ని చదవండి. చేయగలిగితే ‘జొను’ వద్ద ‘✓’ పెట్టండి. చేయలేకుంటే ‘కాదు’ వద్ద ‘✓’ పెట్టండి. వీటిలో మీరు చేయలేనివాటిని మీ ఉపాధ్యాయుడి సహాయంతో పునరభ్యాసం చేయండి.
- ◆ ఉపవాచకం పాతాలను మీరే సాంతంగా చదవండి. వాటిని గురించి మాట్లాడండి.
- ◆ పాతాలకు సంబంధించిన ఇతర పుస్తకాలను, గ్రంథాలను పారశాల గ్రంథాలయానికి వెళ్ళి అడిగి తీసుకొని చదవండి.
- ◆ మీరు తప్పనిసరిగా వ్యాసాలు, లేఖలు, నినాదాలు, కరపత్రాలు, సంఖాఘణలు, పోస్టర్లు వంటివి రాయగలగాలి.
- ◆ కొన్ని పాతాలలో నాటకీకరణ చేయడం, ఏకపాత్రాభినయం చేయడం, గేయాలను రాగంతో పాడడం - అభినయంచేయడం, పద్యాలను కంరస్థం చేసి రాగభావయుక్తంగా పాడడం వంటివి ఉన్నాయి. వీటిని మీరు తప్పనిసరిగా సాధనచేయండి.
- ◆ సృజనాత్మకతలోని అంశాలను మీరు రాసిన తరవాత ఒక పుస్తక రూపంలో సంకలనంచేసి తరగతిలో ప్రదర్శించండి.

విషయసూచిక

క.సం.	పాతం	ప్రక్రియ	ఇతిహాసం	కవి / రచయిత	మాసం	పుటు
1.	ఆమృజది	గేయం	తల్లిప్రేమ	బి.వి.నరసింహరావు	జూన్	1-8
2.	తృప్తి	కథానిక	మానవ విలువలు	సత్యం శంకరమంచి	జూలై	9-18
3.	మాకొద్దీ తెల్లదొరతనము	గేయం	దేశభక్తి	గరిమెళ్ల సత్యనారాయణ	ఆగస్టు	19-26
4.	సమయస్వార్థి	కథ	సమయస్వార్థి	కందుకూరి వీరేశలింగం	ఆగస్టు	27-36
5.	మన మహానీయులు (ఉపవాచకం)	వ్యాసం	దేశభక్తి	రచయితల బృందం	సెప్టెంబర్	37-42
6.	సుభాషితాలు	శతక పద్యాలు	నైతికవిలువలు	శతక కవులు	సెప్టెంబర్	43-52
7.	మమకారం	కథ	భాషాభిరుచి	చిలుకూరి దేవపుత్ర	అక్టోబర్	53-62
8.	మేలుకొలుపు	పద్యం	సమానత్వం	కుసుమ ధర్మస్ను	నవంబర్	63-70
9.	ధర్మనిర్ణయం	చారిత్రక కథ	స్థలవురాణం	సేకరణ	డిసెంబర్	71-78
10.	త్రిజటస్వప్పుం	పద్యం	సహస్రభూతి	కవయిత్రిమొల్ల	డిసెంబర్	79-86
11.	దూడూ బసవన్న	జీవిత చిత్రం	సంస్కృతి	డా॥రావురి భరద్వాజ	జనవరి	87-95
12.	ఎంత మంచివారమ్మా..! (ఉపవాచకం)	వ్యాసం	జీవన వైవిధ్యం	వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య	ఫిబ్రవరి	96-99
13.	పునశ్చరణ			మార్చి - ఏప్రిల్		

సంస్కృతం కూడా ఒకాంశంగా ఉన్న విషయం కావలిని తెలుగులో వ్యాపారంలో ఉన్న విషయం.

ఈ పాత్ర పుస్తకం ద్వారా విద్యార్థులు సాధించాల్సిన అభ్యసన ఫలితాలు

I. అవగాహన - త్రతిస్పందన (ఇన్డం మాట్లాడటం - చదవడం, రాయడం)

- ★ విని చదివి తెలుసుకున్న రచనలు, సంఘటనల వంటి అంశాలపైన అవగాహనతో అభిప్రాయాలు వ్యక్తికరించడం.
- ★ ఉపన్యాసాలు, వార్తలు విని అర్థం చేసుకోవడం, ప్రతిస్పందించడం.
- ★ విభిన్న భాషలు, కట్టుబాట్లు, ఆచారవ్యవహరాలకు సంబంధించిన వ్యత్యాసాలను గురించి మాట్లాడగలగడం, ఆసక్తిని, అభిరుచిని పెంచుకోవడం.
- ★ పద్యం, వచనం, గేయం మొదలైన సాహితీప్రక్రియలను శైలీభేదంతో అవగాహనతో చదవడం
- ★ వ్యాసరూప అంశాలను, లేఖలను చదివి అర్థంచేసుకోవడం.
- ★ చదివిన అంశాల్లోని కీలకాంశాలు గుర్తించడం, రాయడం, శీర్షికలు సూచించడం, విశేషించడం, అభిప్రాయాలు చెప్పడం.

II. వ్యక్తికరణ - స్పష్టికరణ - స్పృయరచన - స్పష్టికరణ - త్రశెస్ట

- ★ తాము అర్థం చేసుకున్న విషయాలను, తెలిసిన విషయాలను స్పష్టంగా లిఖిత రూపంలో రాయగలుగుతారు.
- ★ పారాలనుండి సూచిత అంశాలకు సారాంశాలు, భావాలు రాయడం.
- ★ విరామచిహ్నాలను పాటిస్తూ, సరైన పదజాలాన్ని ఉపయోగిస్తూ దోషరహితంగా రాయగలగడం.
- ★ తాను చదివిన, విన్న అనుభవంలో ఉన్న, చూసిన అంశాలను వర్ణించి చెప్పడం, బొమ్మలుగీయడం, నినాదాలు రాయడం.
- ★ వివిధ భాషా ప్రక్రియలను మార్చగలగడం, సంభాషణలు, నాటకీకరణం చేయడం.
- ★ ప్రకటనలు, ఆహ్వానపత్రికలు, ఆత్మకథ, డైరీ వంటి వివిధ వ్యవహారరూపాలు రాయడం.
- ★ భాష ప్రయోగాలలోని సూక్ష్మాంశాలను, భాషానిర్మాణాలను, శైలిని గమనిస్తూ వాటిని ప్రశంసించడం.
- ★ ఇతరభాషలు, మతాలు, సంస్కృతులను సవ్యంగా అర్థంచేసుకోవడం, మంచిని గ్రహించడం, గౌరవించడం.
- ★ తరగతిలోని బాలురు, బాలికలు, ప్రత్యేకావసరాల పిల్లలు అందరు సమానమని గుర్తించి, వారు చేసిన మంచి పనులను ప్రశంసించడం.

III. భాషాంశాలు (ప్రచారణ - వ్యక్తికరణాంశాలు)

- ★ నిఘంటువును ఉపయోగిస్తూ అర్థాలు, పర్యాయపదాలు వంటివి స్వీయ అధ్యయనం చేయడం
- ★ ప్రకృతి విక్ర్యతలు, జాతీయాలు, సామెతలు గుర్తించడం. అవగాహన చేసుకొని, కొత్త పదాలతో పాటు సాంతవాక్యాల్లో ఉపయోగించడం.
- ★ వ్యక్తికరణాంశాలపట్ల అవగాహన పెంచుకోవడం. (అక్షరమాల - విభాగాలు, భాషాభాగాలు, విభక్తులు, సంధులు, సమాసాలు, వాక్యబేధాలు)
- ★ వ్యక్తికరణ నియమాలను స్పష్టంగా గుర్తించగలగడం. సందర్భానుసారంగా వ్యక్తికరణ దోషాలు లేకుండా రాయడం.

1. అమ్మ ఒడి

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

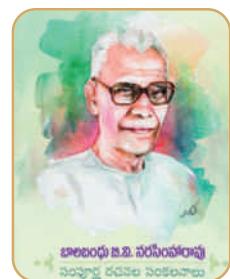
1. చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు?
2. అమ్మ పిల్లలకు ఏమి చెబుతూంది?
3. అమ్మ పిల్లల కోసం ఏమేమి చేస్తుంది?

ఉద్దేశం: అమ్మ ప్రేమను, గొప్పతనాన్ని తెలియజేయడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

బాడిగ వెంకట నరసింహరావు (15.8.1913 - 6.1.1994)

కవి పరిషయం

కృష్ణ జిల్లాలోని కౌతరంలో జన్మించారు. ‘బాలరసాలు’, ‘పాలబడి పాటలు’, ‘అవు-హరిశ్వరంద్ర’, ‘బాలతను’, ‘చిన్నారిలోకం’, ‘పూలబాలలు’ ‘బుతువాణి’ వంటి 17 పుస్తకాలు పిల్లల కోసం రాశారు. ‘బాలబంధు’గా ప్రసిద్ధులు. బాల సాహిత్యాన్ని ఉద్యమ స్థాపితో వ్యాప్తి చేయడం తన జీవిత ధైయంగా బి.వి.నరసింహరావు పెట్టుకున్నారు. వింజమూరి లక్ష్మీ నరసింహరావు రాసిన ‘అనార్కులి’ నాటకంలో అనార్కులి పాత్ర ధరించి, ‘అనార్కులి నరసింహరావు’గా భూతి గడించారు. ప్రస్తుత పార్యోగం బాలబంధు బి.వి. నరసింహరావు సంపూర్ణ రచనలు రెండవ సంకలనం లోనిది.

అమ్మ ఒడి

అమ్మ ఒడి చదువుల బడి మా
యమ్మ ఒడి నా కొక గుడి
అమ్మ చూపును ఒరవడి, దై
వమ్మ కంటెను త్వరపడి
అమ్మ చెప్పిన సుద్దలు, అని
శమ్మ ఒప్పిన బుద్దలు
అమ్మ పెదవుల హోసము ని
త్వమ్మ మాకు వికాసము
అమ్మ మంజుల భూషణం, త్రా
వ్యమ్మ వీసుల భూషణం

అమ్మ హృది అనురాగము, ది
వ్యమ్మ భవ్యము యోగము
అమ్మ చల్లని కరములు దా
నమ్మనకు ఆకరములు
అమ్మ చరణ తలమ్మలు క్షే
మమ్మ పండు పొలమ్మలు
అమ్మ కన్నల కాంతులు లో
కమ్మనకు సుఖశాంతులు
అమ్మయే నా సర్వము ధై
ర్యమ్మ బలమూ గర్వము

నొరాంశం

మా అమ్మ తన ఒడిలోనే నాకు ఎన్నో సంగతులు నేర్చిన నా తొలిగురువు.

నన్ను ఎల్లప్పుడూ కాపాడుతూ బాగోగులు చూసే నా ప్రత్యుష దైవం.

అందుకే మా అమ్ముబడి నాకు బడి, గుడి.

దేవునికంటే ముందే త్వరపడుతూ నా భవితకు ఒరవడి చూపిస్తుంది.

అమ్మ చెప్పే మంచిమాటలు ఎల్లప్పుడూ ఉపకరించే తెలివితేటలు.

అమ్మ పెదవులపై చిరునవ్వు మాకు నిరంతరం తెలివినిస్తుంది.

అమ్మ అందమైన మాటలు వినడం మా చెవులకే అలంకారం.

అమ్మ ప్రేమ ఉత్తమమైనది, శుభకరమైనది, అన్నిటినీ సమకూర్చేది.

అమ్మ చల్లని (మేలైన) చేతులు దానధర్యాలకు నిలయాలు.

అమ్మ పాదాలు తాకిన నేల శుభాలు పండించే పొలం వంటిది.

అమ్మ కళ్ళలోని కాంతులు లోకానికి సుఖాన్ని, శాంతిని ఇస్తాయి. అమ్మ నా దైర్యం, బలం, గర్వం,

సర్వస్వం.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

చదువు, వికాసం, భాషణం, సుఖశాంతులు, యోగం, అమ్మ,
బుద్ధులు, దైర్యం, గర్వం, కన్నులకాంతులు, అనురాగం, ఒరవడి.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. అమ్మ ఒడి గేయాన్ని భావంతో, రాగంతో పాడండి.
2. “అమ్మ ప్రేమ ఉత్తమమైనది”. దీనిని సమర్థిస్తూ చర్చించండి.
3. **పాతం ఆధారంగా కింది వాక్యాలను జతపరచండి**
 1. అమ్మ చెప్పే మంచిమాటలు () ఆ) నిరంతరం తెలివినిస్తుంది.
 2. అమ్మ పెదవులపై చిరునవ్వు () ఆ) అమ్మ చల్లని చేతులు
 3. దానధర్యాలకు నిలయాలు () ఇ) ఎల్లప్పుడూ ఉపకరించే తెలివితేటలు

4. **కింది కవిత చదపండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.**

నాన్నంటే ?

సంద్రమంత గాంభీర్యం,

కొండంత దైర్యం,

నా పాలిట కల్పవృక్షం !

(అ) కొండంత ఛైర్యం ఇచ్చేది ఎవరు ?

జ.

(ఆ) నాన్న గాంభీర్యం ఎలాంటిది ?

జ.

(ఇ) కల్పవృక్షంతో నాన్నను ఎందుకు పోల్చారు ?

జ.

(ఈ) ఈ కవితకు తగిన ‘శీర్షిక’ రాయండి.

జ.

వ్యక్తికరణ - స్వజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. ‘అమ్మ ఒడి’ గేయం కవి గురించి రాయండి
2. ‘అమ్మ ఒడి - చదువుల బడి’ అని కవి ఎందుకన్నారు ?
3. అమ్మ మాటలు పిల్లలకు ఎలా ఉపకరిస్తాయి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. అమ్మ గొప్పతనాన్ని పారం ఆధారంగా సొంతమాటల్లో రాయండి.
 2. అమ్మ ఒడి గేయం ద్వారా అమ్మ గొప్పతనం తెలుసుకున్నారుకదా! నాన్న / సంరక్షకుని గొప్పతనం రాయండి.
 3. మీ పారశాల గొప్పతనం తెలిసేలా కింది గేయాన్ని పొడిగించండి.
అందమైనది మా బడి
తెలివి నేర్చే మా గుడి
-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

భాషాంశాలు

- గ) 1. కింది పదాలను చదవండి రాయండి. పదాలలోని అక్షరాలను వర్ణమాలలో 'O' చుట్టి గుర్తించండి.

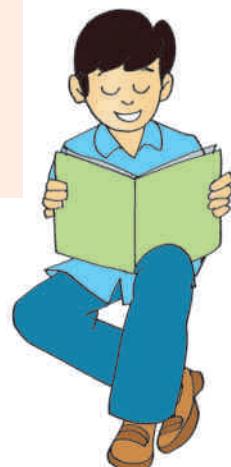
అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఊ బు బు ఇ ఇ
ఎ ఏ ఐ ఒ ఔ ఓ :
క ఖ గ ఘ జ
చ చే ఛ జ జే రు ఇ
ట ఠ ద ధ ణ
త థ ద ధ న
ప ఫ బ భ మ
య ర ల వ శ ష స హ త క్క అ

1. ఆశ	7. ఐర
2. కళ	8. ఊయల
3. ఈక	9. ఘనత
4. ఓడ	10. అచట
5. ఊమ	11. సహజ
6. ఎర	12. జౌధం

2. కింది వానిలో సరైన అక్షరాలను భాశీలలో ఉంచి పదాలను రాయండి.

అ, బ, శ, ఘ, ఱ, భ, ధ, ఖ, థ, థ

1. — లపం	6. ఇం — నం
2. కం — ఓ	7. — తకం
3. — రక	8. స — లం
4. ఆ — రణం	9. శం — ఓ
5. ప — కం	10. — మరుకం

3. వర్ణమాలలోని అక్షరాలతో మరికొన్ని పదాలను రాయండి.
ఉపాధ్యాయులు చెప్పిన పదాలను ఉక్కలేఖనం రాయండి.

ಅ) 1. ಕಿಂದಿ ಪದಾಲನು ಚದವಂಡಿ. ತೇದಾನು ಗಮನಿಸಿ ಚಂಡಿ. ಸುನ್ನ (o) ಉಪಯೋಗಿಂಬಿ ಮರಿಕೊನ್ನಿ
ಪದಾಲು ರಾಯಂಡಿ. ಚದವಂಡಿ. ಉತ್ಕಲೆಭನಂ ರಾಯಂಡಿ.

1. ಕಲ - ಕಲಂ	4. ಜಟ - ಜಂಟ	7. ಜಗಂ - ಜಂಗಂ
2. ಪಡಗ - ಪಂಡಗ	5. ಕಡ - ಕಂಡ	8. ಗಡ - ಗಂಡಂ
3. ಜಲ - ಜಲಂ	6. ಜಯ - ಜಯಂ	9. ವಂರನ - ವಂರನಂ

2. ಕಿಂದಿ ಅಕ್ಷರಾಲಕು ಅವಸರಪ್ಪೆನ ಚೋಟ 'ಂ' ನು ಚೆರ್ಪಿ ಸರೈನ ಪದಾಲು ರಾಯಂಡಿ. ಚದವಂಡಿ.

ಉದಾ: ಅದ :	ಅಂದರಂ
1. ದತ :	6. ಜಯ :
2. ರಗ :	7. ಅನದ :
3. ಸಗ :	8. ಇಧನ :
4. ಜಗ :	9. ಅಗನ :
5. ಅಹಾ :	10. ಚದನ :

3. ಕಿಂದಿ ಅಕ್ಷರಾಲಲೋ 'ಂ' ನು ಸರೈನಚೋಟ ಉಂಟಿ ಪದಾಲು ರಾಯಂಡಿ. ಚದವಂಡಿ.

ಉದಾ: ವಂರ :	ವರಂ
1. ದಡಂ :	6. ಗಂಮನ :
2. ರಂಣ :	7. ಪಂಯನ :
3. ಜಂನ :	8. ಮಡಂಪಂ :

4. ಕಿಂದಿ ಪದಾಲಲೋ ಅಕ್ಷರಾಲಲೋನಿ ತೇದಾನು ಗಮನಿಸಿ ಚದವಂಡಿ. ರಾಯಂಡಿ. ಅರ್ಥಾಲನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯು
ಲನು ಅಡಿಗಿ ತೆಲುಸುಕೋಂಡಿ. ಉತ್ಕಲೆಭನಂ ರಾಯಂಡಿ.

1. ಕರಂ :	6. ಗಜಂ :
ಖರಂ :	ಘನಂ :
2. ಚಲಂ :	7. ಜನಂ :
ಖಲಂ :	ರ್ಯಾಷಂ :
3. ಪತಕಂ :	8. ದಂಬಂ :
ಪಥಕಂ :	ಧಂಕ :
4. ಲತ :	9. ದಶಂ :
ಕಥ :	ಧನಂ :
5. ಪರಂ :	10. ಬಲಪಂ :
ಫಲಂ :	ಭರತಂ :

5. కింది అక్షరాలను క్రమపరచి సరైన పదాలుగా రాయండి. చదవండి.

ఉదా॥ రథక :	అరక	6. రంగత :
2. లబత :		7. ఆదంబం :
3. దవప :		8. కంతసం :
4. జనవ :		9. డరంకం :
5. రంగన :		10. పండమం :

6. కింది పట్టికలలోని పదాలను చదవండి. రెండేసి పదాలను కలిపి అర్థపంతమైన పదబంధం లేదా వాక్యంగా చదవండి. రాయండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

అముల	పంట	ఉదా॥ శంఖం ఊదగలం.
శనగ	పలక
మర	గంప
శంఖం	పడవ
హంస	వంశం
పడవ	మండపం
దశరథ	ఊదగలం
శనగల	పయనం
ఘనతగల	నదక
మంగళకర	తనయ

- నేనివి చేయగలనా?
1. వర్షమాలను చదవగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
 2. సరళపదాలు, వాక్యాలు చదవగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
 3. అమృషది గేయం భావంతో, రాగంతో పాడగలను. జెను / కాదు
 4. అమృ, నాన్న / సంరక్షకుల సేవలను సొంతమాటల్లో చెప్పగలను, రాయగలను. జెను / కాదు

వదవండి - ఆనందించండి

మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ

పిల్లలూ! ‘మాతృదేవో భవ’, ‘పితృదేవో భవ’ అంటారు – పెద్దలు. అంటే మొట్టమొదట పూజించదగినవాళ్లు తల్లిదండ్రులు. ఇందుకు సంబంధించిన చిన్నచిన్న కథలు పురాణాల్లో ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రుల్ని పూజించడం ఎంతముఖ్యమో, దానిద్వారా ఎంతటి ఫలితం కలుగుతుందో వివరిస్తాను – శ్రద్ధగా వినండి.

మనం ప్రతి సంవత్సరం వినాయకచవితిపూజ చేసుకుంటాం. ఆ సందర్భంగా వినాయకప్రత కథను వింటూఉంటాం. భూమండలాన్ని ముందుగా చుట్టివచ్చిన వాళ్లకు గణాధిపత్యం ఇస్తానని పరమశివుడు ప్రకటిస్తాడు. వెంటనే కుమారస్వామి నెమలివాహనంపై భూమండల ప్రదక్షిణానికి బయలుదేరుతాడు. వినాయకుడు పెద్దబోజ్జుగలవాడు కనుక అంత వేగంగా కదలలేదు. ఈ పరీక్షలో ఎలా నెగ్గాలా? అని ఆలోచిస్తూ కూర్చొని ఉన్నాడు. అంతలో అక్కడికి నారదుడు వచ్చి తల్లిదండ్రులకు ప్రదక్షిణం చేస్తే భూమండల యాత్ర చేసినట్టేనని చెపుతాడు. ఈ విషయం గ్రహించి, వినాయకుడు తల్లిదండ్రులైన పార్వతీపరమేశ్వరులకు ప్రదక్షిణాలు చేసి, నమస్కరించాడు. మాతాపితరులకు ప్రదక్షిణలు చేయడం అంటే భూమండలాన్ని చుట్టిరావడమే. తన కంటే వినాయకుడే ముందు భూప్రదక్షిణ పూర్తిచేసినట్లు గుర్తించి కుమారస్వామి తన ఓటమిని అంగీకరిస్తాడు. వినాయకుడికి గణాధిపత్యం దక్కుతుంది.

చూశారా పిల్లలూ! వినాయకుడి కథవల్ల మీరు తెలుసుకోవల్సిందేమిటంటే – తల్లిదండ్రుల్ని మించిన దైవం లేదు. ఈ కథను వినాయకచవితి పండుగ సందర్భంగా మనం ప్రతి సంవత్సరం చెప్పుకొంటున్నామంటే తల్లిదండ్రుల్ని సేవించడం వల్ల కలిగే పుణ్యాన్ని స్మరించుకొంటున్నామని గ్రహించాలి. అంతేగాక సోదరుల మధ్య కూడా ఎలాంటి విరోధభావాలు ఉండకూడదు – అనే విషయము, వినాయక కుమారస్వాముల సోదరత్వం ద్వారా గ్రహించాలి.

2. తృప్తి

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరెవరు ఉన్నారు? ఏం చేస్తున్నారు?
2. పిల్లలు ఏం మాట్లాడుకుంటున్నారు?
3. మీకు ఎవ్వడప్పుడు సంతోషం కలుగుతుంది?

ఉద్దేశం: సాటి మనుషుల తృప్తి, సంతోషం కోసం వనిచేయడంలోనే నిజమైన సంతోషం, తృప్తి ఉన్నాయని కథ ద్వారా తెలియజేయడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

సత్యం శంకరమంచి (3.3.1937 - 21.5.1987)

గుంటూరు జిల్లా అమరావతిలో జన్మించారు. ‘అమరావతి కథలు’, ‘కార్తీక దీపాలు’ కథా సంపుటాలు, ‘రేపటిదారి’, ‘సీత స్వగతాలు’, ‘ఆఖరి ప్రేమలేభి’, ‘ఎడారిలో కలువపూలు’ మొదలైన నవలలు, హరహరమహాదేవ నాటకం, దిన, వార పత్రికలలో అనేక వ్యాసాలు రాశారు. 1979లో ‘అమరావతి కథలు’కు రాష్ట్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం అందుకున్నారు. ఈ పాఠం సత్యం శంకరమంచి రాసిన అమరావతి కథలు లోనిది.

కవి పరిచయం

తృప్తి

పూర్వయ్యని బావగాదంటారు అందరూ!

బావగాడు లేకపోతే సరదాలేదు, సంబరము లేదు. పెళ్ళిగాని, పేరంటంగాని వంట హంగంతా బావగాడే. వంటవాళ్ళని కూర్చోనిచేషేవాడు కాదు. నించోనిచేషేవాడు కాదు. పరుగులు పెట్టించేవాడు. ఇక తినేవాళ్ళకి భోజనం మీద తప్ప వేరే ధ్యాన రానిచేషేవాడు కాదు.

ఈకసారి వనసంతర్పణ పెట్టుకున్నారు. జనం అంతా మామిడి తోపులో చేరారు. చాపలు పరచి పిచ్చాపాలి మాటల్లడుకునేవారు కొందరు. గాడిపొయ్యి తవ్వించాడో లేదో బావగాడు జనం మధ్యకు పరుగెత్తుకొచ్చాడు. “అందరూ వినండర్మా” అని పెద్దగా గావుకేక పెట్టి మాటలు మానిపించాడు. “వంటకాలు ఇలా తయారు చేయస్తున్నాను” అంటూ లిస్టు చదివాడు.

“వంకాయ మెంతికారం పెట్టిన కూర
అరటికాయ నిమ్మకాయ పిండిన కూర
పెసరపపుతో చుక్కకూర
వాక్కాయ కొబ్బరి పచ్చడి
పొట్లకాయ పెరుగుపచ్చడి
అల్లం, థనియాల చారు
మసాలా పప్పుచారు
జీడిపప్పు, పచ్చకర్పూర్పాలతో పాయనం
మామిడికోరుతో పులిహోర
గుమ్మడి వడియాలు, వూరమిరపకాయలు
అందరికీ సమ్మతమేనా” అని అరిచాడు.

సమ్మతమేమిటి నా మొహం - ఆపుటికపుడు అందరి నోళ్ళలో నీరూరించి ఇంకా వంటలు కాకముందే భోజనం మీద అందరికీ మమకారం పెంచాడు. జిహ్వ గిలగిలలాడుతుండగా అందరి కడుపుల్లో ఆకలి అగ్నిలా లేచింది.

అంతటితో ఆగాడు కాదు బావగాడు. మరో అరగంటలో వంకాయలు కడిగించి బుట్టలో వేయించి అందరి దగ్గరకూ ప్రదర్శనకు పట్టుకొచ్చాడు. “చూశారా! లేత వంకాయలు... నవనవలాడుతున్నాయి... మెంతికారం పెట్టి కూర వండిస్తున్నాను... దగ్గరుండి కోయించుకువచ్చాను...” అని అందరికీ చూపించి వెళ్ళిపోయాడు. ఆతరువాత జనానికి వేరే ఆలోచనలు పోయేవికావు. వంకాయ గురించే చర్చలు. వంకాయ ఎన్ని రకాలుగా కూరలు చేయేచ్చు? కాయ కాయపళంగా వండితే రుచా? తరిగి వండితే రుచా? అసలు రుచి వంకాయలో వుండా? వంకాయ తొడిమలో వుండా? ఇలా చర్చలు సాగాయి.

మరో అరగంటకి...

నిగనిగలాడే వాక్కాయల బుట్టతో, లేతచుక్కకూర మోపుతో వచ్చి అందర్నీ పలకరించాడు. “వాక్కాయ దివ్యమైన పులుపు చూడండి” అని తలా ఓ కాయ పంచాడు. “చుక్కకూర కందిపపుతో కంటే పెసరపపుతో మహో చక్కగా మేళవిస్తుంది” అని అందరికీ మళ్ళీ జ్ఞాపకం చేశాడు. మళ్ళీ జనం అంతా వంట కబుర్లలో

పదేవారు. బావగాడు ఇలా ప్రదర్శనిస్తుంటే ఆకలి రెపరేషన్ పెరుగుతోంది.

ఇక అక్కడ గాడిపొయ్యదగ్గర వంటవాళ్ళని పరుగులు తీయిస్తున్నాడు. పాయసంతో ఎత్తుకు ఎత్తు జీడిపప్పు వెయ్యమని పురమాయిస్తున్నాడు.

ఈ పక్క పులిహార తిరగమోత వెయ్యగానే రయ్యన జనం దగ్గరకు పరుగెత్తుకు వొచ్చి “ఆ వాసన చూశారా పులిహార తిరగమోత... సన్నబియ్యంతో చేయిస్తున్నాను” అని మళ్ళీ మాయమయ్యాడు.

మళ్ళీ జనానికి ఆకలి ఉచ్చేత్తున లేచింది. ఆకలి నిలువెత్తయింది. తాటి ప్రమాణమైంది. శరీరం అంతా ఆకలే అయి కూర్చుంది. జనం అంతా ఎప్పుడు వడ్డిస్తారా అని ఆపురావురు మంటున్నారు. ఎట్టకేలకు గంట కొట్టాడు బావగాడు. “లేత అరిటాకులు శుభ్రంగా కడుక్కోండి” అని పరుసల మధ్యొచ్చి పోచ్చరించాడు.

“సుబ్యయ్యన్నయ్యకు ఒక ఆకు వేస్తావేం? రెండు ఆకులు కలిపి వేయించు” అంటున్నాడు.

వడ్డనలు మొదలయ్యాయి. నేతి జారీ పుచ్చుకొని పేరు పేరునా అందర్నీ అడిగి వడ్డిస్తున్నాడు. “వంకాయ వదిలేయకూడదు. నిమ్మకాయ పిండిన అరటికాయ కూరలో కరివేపాకు రుచి తమకు తెలియనిది కాదు” అంటూ మళ్ళీ కూర వడ్డింపించి ఆకలి పెంచుతున్నాడు. జనం ఆబగా తింటున్నారు.

“చుక్కకూర పప్పులో పూరమిరపకాయలు మిళాయించండి.”

“పప్పుచారులో గుమ్మడి వడియాలు కలిపి చూడండి.”

“వాక్కాయ పచ్చడిలో పెరుగు పచ్చడి నంజుకోపచ్చ. తప్పులేదు.”

“ఇంకా విస్తల్లో మిగిల్చావేం. పూర్తిచేసి పాయసానికి ఖాళీగా వుంచుకో...”

“అప్పుడే మంచినీళ్ళు తాగెయ్యకు. మీగడ పెరుగుంది...”

ఇలా ఎగనన తోస్తుంటే ఎవరాగగలరు? జనం కలబడి భోంచేశారు. జన్మలో ఇంత దివ్యమైన వంట ఎరగమన్నారు.

విస్తృతముందునుంచి పైకి లేవదమే కష్టమైంది.

అందరికీ తాంబూలాలు ఇచ్చిన తరువాత

వంటవాళ్ళని కూర్చోబెట్టాడు బావగాడు. “కష్టపడి

వండారు తినకపోతే ఎలా?” అని కొసరి కొసరి

వడ్డించాడు. వాళ్ళ భోజనాలు కూడా అయిన

తరువాత అందరికంటే ఆఖరున గాడిపొయ్యి

పక్కన ఓ చిన్న ఆకు వేసుకుని తను

కూర్చున్నాడు.

అప్పటికి కూరలు మిగల్లేదు.

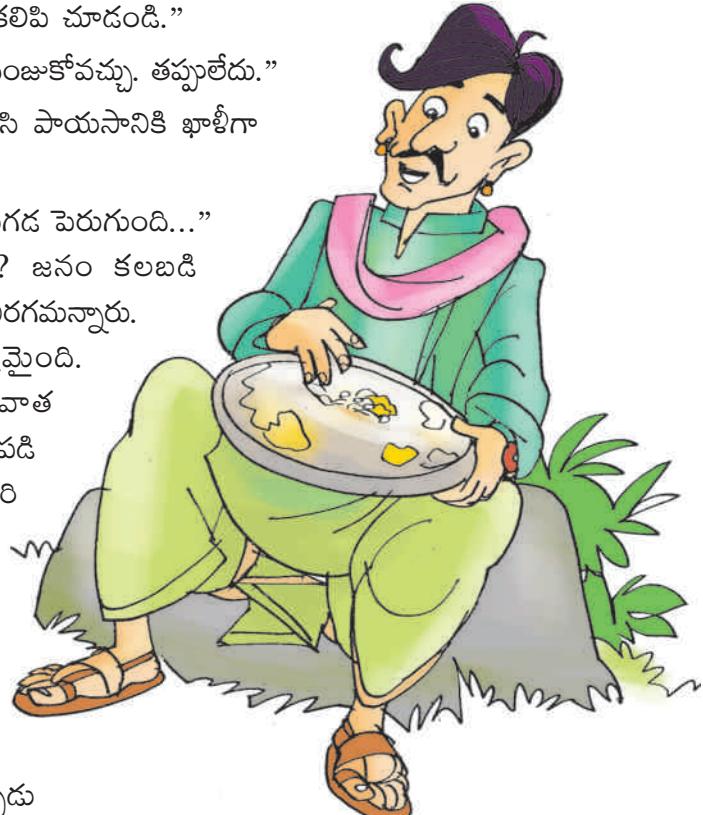
ఈ గంట పప్పు, కాస్తంత పచ్చడి, గుప్పెడు

పులిహార, మిగిలితే అవే వడ్డింపించుకుని వంటరుచిని మళ్ళీ మళ్ళీ

మెచ్చుకుంటూ అందరి భోజనం తనే చేస్తున్నాను అన్నంత హాయిగా భోంచేశాడు. తనకేం మిగల్లేదనే

బాధలేదు. నలుగురూ హాయిగా, తృప్తిగా, రుచిగా తిన్నారనే సంతోషమే ఆ బావగాడి తాంబూలపు పెదాలపైని

చిరునప్ప.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. ‘తృప్తి’ కథలో మీకు నన్నిన అంశాల గురించి చెప్పండి.
 2. పూర్వయ్య పాత్ర ద్వారా నిజమైన తృప్తిని తెలియజేసిన రచయిత గురించి రాయండి.
 3. వనసంతర్పణలో జనాలకు ఆకలి ఎందుకు పెరిగిపోయింది ?
 4. కింది టీకెట్టలోని విషయాలను చదివి, కింది ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

టీ.నె.ఎల్.ఆర్. X డి.ఎల్.ఆర్.
జింఫానా సైదానుం,
విజయవాడ.

టీ-20 క్రికెట్ పోటి
తేది : 3-12-2020

టీ.నె.ఎల్.ఆర్. 671216
టీ.నె.ఎల్.ఆర్. 671216

బివ్యాంగుల సహాయార్థం
టీ-20 క్రికెట్ పోటి
సి.ఆర్.ఆర్. X డి.ఎల్.ఆర్.
జింఫానా మైదానం, విజయవాడ.
తేది : 3-12-2020 సమయం : ఉ// 10 గం॥లకు

నిర్వహణ : మదర్థిరిస్నా సేవాసంస్థ, విజయవాడ

వెల :
రూ. 50/-

www.apteachers.in

- అ) పై టీకెట్సు ఏ ఆటకు సంబంధించింది ? టీకెట్సు వెల ఎంత ?
జ.

అ) క్రికెట్ పోటీ ఎక్కడ జరుగుతుంది ?
జ.

ఇ) పై పోటీ ఎందుకు నిర్వహిస్తున్నారు ?
జ.

ఈ) పై టీకెట్సు ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న రాయండి
జ.

వ్యక్తిగతం - సాజనాత్మకత

- ಅ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಲಕ್ಕು ನಾಲ್ಕಿಗೆದು ವಾಕ್ಯಾಲ್ಟೋ ಜವಾಬುಲು ರಾಯಂಡಿ.

1. వనసంతర్పణలో వంటల కోసం పూర్కయ్య ఎటువంటి ఏర్పాట్లు చేసాడు ?
 2. వంకాయ గురించి జనాలు ఏమని చర్చించారు ?
 3. వనసంతర్పణలో పూర్కయ్య త్వప్రికి కారణం ఏమిటి ?

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಂದಿ 10 ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಜವಾಬಲು ರಾಯಂಡಿ.

- ‘ತೃಪ್ತಿ’ ಕಥೆಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಶಾತ್ರ ದ್ಯಾರಾ ಮೀರು ತೆಲುಸುಕುನ್ನ ವಿಷಯಾಲು ಏಮಿಲಿ ?
- ಇತರು ಮೇಲು ಕೋಸಂ ಮೀರೆಪ್ಪದ್ದೆನಾ ಏದೆನಾ ಚೇಸಿ ತೃಪ್ತಿಚೆಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಂ ಚೆಪ್ಪಂಡಿ.
- ಪೂರ್ಣಯ್ಯಾಂಟಿ ವ್ಯಕ್ತುಲು ಮೀಕು ತೆಲಿಸಿನ ವಾರುಂಟೇ ವಾರಿನಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸ್ತೂ ರಾಯಂಡಿ.

ಭಾಷಾಂಶಾಲು

(ಅ) 1. ಕಿಂದಿ ಗುಹಿಂತಾಕ್ಷರಾಲನು ಚದವಂಡಿ. ಇಬ್ಬಿನ ಅಕ್ಷರಾಲಕು ಗುಹಿಂತಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

ಗುಹಿಂತಾಲ ಪುನಶ್ಚರಣ

ಪಾಲ್ಯ	ಅ	ಆ	ಇ	ಈ	ಉ	ಊ	ಋ	ಔ	ಎ
ಗ್ರಾ	✓	—	—	ಂ	ಂ	ರಾ	ರೂ	ರ್ಂ	ರ್ಯಾ
ಗ್ರಂ	ಕ	ಕಾ	ಂ	ಂ	ಕು	ಕೂ	ಕೂ	ಕ್ರೂ	ಕ್ರಂ
ವ್ರೀ	ವು								
ಟ್ರೀ	ಟು								
ಆರ್ತೀ	ತು								
ಎರ್ವೀ	ರು								

2. ಕಿಂದಿ ಗುಹಿಂತಾಕ್ಷರಾಲನು ಚದವಂಡಿ. ಇಬ್ಬಿನ ಅಕ್ಷರಾಲಕು ಗುಹಿಂತಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

ಪೊಲ್ಯ	ಅ	ಆ	ಇ	ಈ	ಉ	ಊ	ಋ	ಔ	ಎ
ಗ್ರಾ	✓	—	—	ಂ	ಂ	ರಾ	ರೂ	ರ್ಂ	ರ್ಯಾ
ಗ್ರಂ	ರು	ರಾ	ಂ	ಂ	ರು	ರೂ	ರೂ	ರ್ಂ	ರ್ಯಾ
ವ್ರೀ	ಜು								
ಟ್ರೀ	ಡು								
ಆರ್ತೀ	ರು								
ಎರ್ವೀ	ಬು								

3. కింది గుణింతాక్షరాలను చదవండి. మిగతా గుణింతాలను పూరించండి.

హల్లు	ఎ	ఏ	ఐ	ఒ	ఓ	ఔ	అం	అః
	ఎ	ఎ	ఐ	ఒ	ఓ	ఔ	అం	అః
గ	క	కే	కై	కో	కో	కౌ	కం	కః
చీ	చె							
టీ			టై					
అణ్ణ					అణ్ణ			
ఎవ్వు		ఎవ్వు						
గు				గు				
జు						జు		
డు							డం	
దె	దె							
బీ							బః	

4. గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ కింది పదాలు చదవండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి.

1. కలం	-	కాలం	9. తిను	-	తీరు
2. చలి	-	చావిడి	10. పిత	-	పీత
3. టముకు	-	టూమీ	11. కుదురు	-	కూతురు
4. తడి	-	తాడి	12. చురుకు	-	చూరు
5. పదం	-	పొదం	13. టుంగు	-	టూరు
6. కిటికి	-	కీటకం	14. తుల	-	తూము
7. చిరాకు	-	చీర	15. పురి	-	పూరీ
8. టింకు	-	టీకా			

5. కింది పదాలలో గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ చదవండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

1. గది	-	గాది	6. గిరి	-	గీత	11. గుడి	-	గూడు	గృహం
2. జలం	-	జాలం	7. జిలుగు	-	జీలుగు	12. జులం	-	జూలు	విజ్ఞంభణ
3. దబడబ	-	దాబా	8. డింకి	-	డీలా	13. బుదుగు	-	గూదూరు	కృపాణం
4. దడి	-	దాడి	9. దిన	-	దీన	14. దుడుకు	-	దూకుడు	దృఢం
5. బడి	-	బాడి	10. బిరచిర	-	బీర	15. బురద	-	బూర	బృందం

6. కింది పదాలలో గుణింతాక్షరాలలో తేడాను గమనిస్తూ చదవండి. అర్థాలను ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకోండి. ఉక్కలేఖనం రాయండి.

సా	స్వ	స్వ	సా	స్వ	సా
కెరటం	కేతనం	కైక	కొడుకు	కోడలు	కౌలు
చెద	చేను	చైను	చౌరవ	చోటు	చోక
టంక	టేకు	టైరు	టొంకు	టోపి	టొను
తెర	తేరు	తైలం	తొన	తోట	తోడు
పెరుగు	పేరు	పైరు	పొర	పోరు	పోడరు
గెల	గేదె	గైడు	గొడవ	గోడ	గొను
జెముడు	జేబు	జైలు	జొంపు	జోల	జోకు
డెందం	డేగ	డైరీ	డొంక	డోలు	డొను
దెస	దేశం	దైవం	దొర	దోమ	దొడు
బెడద	బేరం	బైబిలు	బొరుసు	బోరు	బోలరు

ద్విత్యాక్షరాల పదాల వున్స్ఫరణ

- గ) 1. ఒక హల్లుకు దాని ఒత్తు చేరితే దాన్ని ‘ద్విత్యాక్షరం’ అంటారు. కింది ద్విత్యాక్షరాలను పదాలను చదవండి. కొత్త పదాలు రాయండి.

హల్లు	ఒత్తు	ద్విత్యాక్షరం	ద్విత్యాక్షర పదాలు	మీరో రెండు పదాలు సొంతంగా రాయండి
క	కు	క్కు	అక్క, లక్క	
చ	చు	చ్చు	మచ్చ, లచ్చ	
ట	టు	ట్టు	అట్ట, బుట్ట	
త	తు	త్తు	అత్త, నత్త	
ప	పు	ప్పు	కప్ప, గొప్ప	

2. ఉపాధ్యాయుడు ఇచ్చిన అక్షరాలకు ఒత్తులు చేర్చి గుణింతాలు రాయండి. చెప్పిన పదాలను ఉక్కలేఖనం రాయండి.

3. కింది ద్విత్యాక్షరాలను, పదాలను చదపండి, కొత్త పదాలు రాయండి.

హల్లు	ఒత్తు	ద్విత్యాక్షరం	ద్విత్యాక్షర పదాలు	మరో రెండు పదాలు సాంతంగా రాయండి
గ	గ	గ	మెగ్, బుగ్	
జ	జ	జ	బజ్, మజ్	
డ	డ	డ	బిడ్, గడ్ం	
ర	ర	ర	ముద్ద, అర్ధం	
బ	బ	బ	దెబ్బ, రెబ్బ	

4. కింది అక్షరాల ఒత్తులు గమనించండి, మరల రాయండి.

హల్లు	ఖ	చ	త	థ	ఫ	ఫు	రు	ధ	ధ	భ
ఒత్తు	ఖ	చ	ం	థ	ఫ	ఫు	ఱ	ధ	ధ	భ

5. కింది వానిలో గేత గేసిన అక్షరాలకు ఒత్తులు చేర్చి ద్విత్యాక్షర పదాలతో వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా : కొయుబోము నవీంది = కొయ్యుబోమ్మ నచ్చింది.

1. అవ బువ తింటునది = _____
2. అత సుదులు చెత్తింది = _____
3. అక సన్గా నవింది = _____
4. బన్న మెలగా వచింది = _____
5. అమ అన్నం ముదులు పెత్తింది = _____

సంయుక్తాక్షరాల పదాల పునర్శ్వరణ

1. ఒక హల్లుకు వేరొక హల్లు ఒత్తు చేరితే దాన్ని సంయుక్తాక్షరం అంటారు. కింది పదాలను చదపండి.

సంయుక్తాక్షరాలను ‘O’ చూట్టి గుర్తించండి.

1. పగ్	2. పుణ్యము	3. అల్లం	4. చంద్రుడు	5. కీర్తి

2. కింద ఇప్పటిన అక్షరాలను కలిపి సంయుక్తాక్షరంగా మార్చి పదాలను రాయండి.

- ఉదా॥ 1. వ జ్ + ర్ + అ ము= వజ్రము 4. కు ర్ + చ్ + ఇ = _____
2. ఉ ల్ + క్ + అ లు = _____ 5. బా ల్ + య్ + అ ము = _____
3. ఖ ర్ + చ్ + ఉ = _____ 6. చె త్ + ల్ + ఉ = _____

3. కింది పదాలను చదవండి. ఒక హల్లుకు రెండు ఒత్తులున్న పదాలను ‘○’ మట్టి గుర్తించండి.
మొదట పలికే హల్లుకు మిగిలిన ఒత్తులు చేర్చి పలికే, రానే క్రమాన్ని గమనించండి. ఉదాహరణ చూసి ఇచ్చిన పదాలలోని అక్షరాలను విడివిడిగా రాయండి.

	రెండు ఒత్తుల పదం	రెండు ఒత్తుల అక్షర క్రమం	మొదట పలికే, రానే అక్షరం మిగిలిన ఒత్తులు	రెండు ఒత్తులున్న అక్షరం
ఉదా॥	వాత్తుము	స్ + త్ + ర్ + మ	స + త + ర	త్తు
	లక్ష్మీ	క్ + ష + మ్ + ఈ	క్ష + ష + ఈ	క్ష్మీ
	అగస్తుయు	స + త + య్ + ఉ		
	కక్ష్మి			
	రాత్మము			
	ప్రాశస్త్రం			

4. పాతంలోని కింది పదాలను చదవండి. కింది పట్టికను పూరించండి.

చాపలు కూర వంకాయ పెసరపప్పు అన్నం మెంతికారం పొట్లకాయ గరిటె పులిహోర చారు బుట్ట ఆరటికాయ వడియాలు మసాలా పసుపు వాక్కాయ గంట విస్తరి పాయనం ధనియాలు మామిడికాయ పొయ్యి మిరపకాయ పచ్చడి పచ్చకర్మారం జారీ జీడిపప్పు నిమ్మకాయ

వంటకాలు	కూరగాయలు	కిరాణా సరుకులు	వస్తువులు

ప్రాజెక్టుపని (మొదటి నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

ఇతరుల కోసం త్యాగం చేసిన మహాపురుషుల కథలు మూడింటిని గ్రంథాలయం నుంచి సేకరించి ప్రదర్శించండి. (ఉదా॥ శిబివక్రవర్తి, రంతిదేవుడు మొంచి)

నేనిని చేయగలనా?

- ‘తృప్తి’ కథను సాంతమాటల్లో చెప్పగలను, రాయగలను. జౌను / కాదు
- గుణింతాక్షర పదాలు, వాక్కాలు చదవగలను, రాయగలను. జౌను / కాదు
- ద్విత్యాక్షర పదాలు చదవగలను, రాయగలను. జౌను / కాదు
- సంయుక్తాక్షర పదాలు చదవగలను, రాయగలను. జౌను / కాదు

కుచేలోపాఖ్యానం

కుచేలుడు అనే పేరు విన్యూరా మీరెష్టుడైనా? -

విన్యూం గురువుగారూ! శ్రీకృష్ణుడి స్నేహితుడు కదా!

అంటూ పిల్లలంతా ఉత్సాహంగా అన్నారు.

అందరికీ బాగా తెలిసిందే అంటూ
కథ ప్రారంభించారు గురువుగారు.

కుచేలుడు చాలా పేదవాడు.

చినిగిపోయిన వప్రాలు కట్టుకొని

తిరిగేవాడు. కుటుంబం

గడవటం కష్టంగా ఉండేది.

ఒక నాడు కుచేలుడితో

ఆయన భార్య “నాథా! ఇన్ని

కష్టాలు పడుతున్యాంకదా!

చిన్ననాటి మీ స్నేహితుడు

శ్రీకృష్ణుడున్నాడు గదా!

ఆయనను నవోయం

అడగండి” అని చెప్పింది.

సరే! అన్నాడు కుచేలుడు.

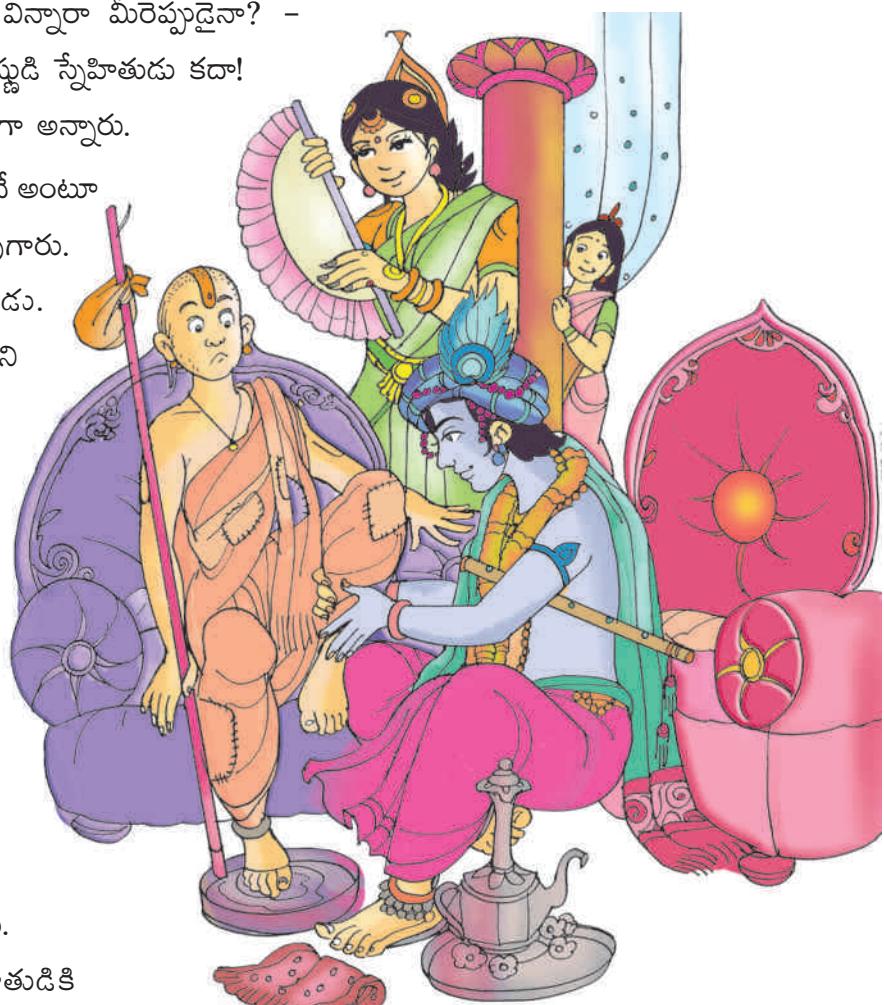
కుచేలుడు చిన్ననాటి స్నేహితుడికి

ఏదైనా తీసుకొని వెళ్లాలని అనుకొన్నాడు.

తీసుకొనిపోవడానికి ఇంట్లో ఏమీ లేవు. భార్య

తన పంచేకొంగున కట్టిన పిడికెడు అటుకులు తీసుకొని శ్రీకృష్ణుడి వద్దకు బయలుదేరాడు కుచేలుడు.

కుచేలుణ్ణి చూచి శ్రీకృష్ణుడు ఎంతో ఆనందపడ్డాడు, అక్కున చేర్చుకున్నాడు, సకలోపచారాలూ చేశాడు. కుచేలుడు తెచ్చిన అటుకులు ఎంతో మక్కువతో ఆరగించాడు. రుక్మిణి కృష్ణులు కుచేలునికి పరిచర్యలు చేశారు. కుచేలుడు శ్రీకృష్ణుడిని ఏమీ అడగలేదు. కుచేలుడు ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి అతని పాత కుటీరం స్థానంలో మహా భవనం వెలసింది. కుచేలుడు ఏమీ అడగక పోయినా శ్రీకృష్ణుడు అతన్ని ఐశ్వర్యవంతుడిని చేశాడు. ఈ సన్నివేశం మిత్ర ప్రేమకు దృష్టాంతం.

3. మాకొద్దీ తెల్ల దొరతనము

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రం చూడండి. చిత్రం గురించి మాట్లాడండి.

ఉద్దేశం: ఆంగ్లేయుల పాలనలో భారతీయులు ఎన్నో కష్టాలను అనుభవించారు. స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయారు. స్వాతంత్ర్యంకోసం ఆనాటి ప్రజలు ఆంగ్లేయుల పాలనకు వ్యతిరేకంగా చేసిన ఉద్యమం ఈ గేయంలో ఉంది.

గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ (14.7.1893 -18.12.1952)

కవి పరిచయం

శ్రీకాకుళం జిల్లా నరసన్నపేట తాలూకా గోనెపాడులో జన్మించారు. స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు, కవి, రచయిత. 1921లో ‘స్వరాజ్య గీతములు’, 1923లో ‘హరిజనుల పాటలు’, 1926లో ఖండ కావ్యాలు, భక్తి గీతాలు, బాల గీతాలు రాశారు. ‘దండాలు దండాలు భారతమాత’, ‘మాకొద్దీ తెల్లదొరతనము’ అనే గేయాలతో సామాన్య ప్రజల్లో సైతం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమ ఉత్సేజాన్ని, చైతన్యాన్ని కలిగించిన జాతీయ కవి. దేశభక్తి కవితలు రాసి జైలు శిక్ష అనుభవించిన వారిలో మొదటివారు గరిమెళ్ళ.

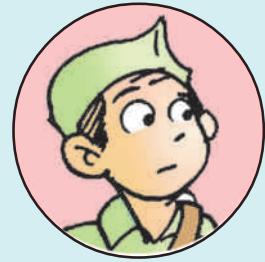
మాకొద్దీ తెల్ల దొరతనము

1. మాకొద్దీ తెల్ల దొరతనము, దేవ
మాకొద్దీ తెల్ల దొరతనము
మా ప్రాణాలపై పొంచి
మానాలు హరియించె
॥మాకొద్దీ॥
2. పన్నెండు దేశాలు పండుచున్నాగాని
పట్టెడన్నమె లోపమండి
ఉప్పుముట్టుకుంబే దోషమండి
నోట మట్టిగొట్టి పోతాడండి
అయ్యా! కుక్కలతో పోరాడి కూడూ తినమంటాడు
॥మాకొద్దీ॥
3. ధనము కోసము వాడు దారి చేసికోని
కల్లు సారాయమ్ముతాడు
మాడు మూటాముల్లెలు దోచినాడు
ఆలి మెళ్లో పుస్తెలు తెంచుతాడు
మాడు కళ్లల్లో దుమ్మేసి కాటికి దరిచేసాడు
॥మాకొద్దీ॥
4. గాంధీ టోపి పెట్టి పారశాలకు బోవ
రావద్ద రావద్దంటాడు
రాట్టుం బడిలో పెట్టవద్దంటాడు
టోపి తీసి వీపులు బాదుతాడు
అయ్యా! రాజద్రోహమంత రాట్టుంలో ఉన్నదంట
॥మాకొద్దీ॥
5. నూటనలుబదినాల్లు నోటికి తగిలించి
మాటలాడ వద్దంటాడు
మమ్మ పాట పాడ వద్దంటాడు
తనను దాటి వెళ్లవద్దంటాడు
అయ్యా! చేటు తెచ్చుక మమ్మ చెడిపోవమంటాడు
॥మాకొద్దీ॥
6. వాడి తాతగారి ముల్లె దాచిపెట్టినట్లు
ధాటి చేస్తాడీ దేశమున
పోరాటమాడుతాడు పైన
మోమాటము పడడు నుంతైన
వాడి పాటు పాడైపోను మాటచెపితె వినడు
॥మాకొద్దీ॥

సారాంశం

- ఓ దేవా! భారతీయులమైన మా మాన్ప్రాణాలను తీయడానికి అదనుకోసం చూసే తెల్లవారి (ఆంగ్లేయుల) పరిపాలన మాకు వద్దే వద్దు.
- వలు దేశాలలో వంటలు వండుతున్నాయి. కానీ పట్టెడన్నానికి నోచుకోలేకపోతున్నాం. ఉప్పును ముట్టుకుంటే పరిషోరం విధించి మా నోట్లో మట్టిగొడుతున్నారు. కుక్కలకు వేసే అన్నం కోసం వాటితో పోరాటి ఆకలి తీర్చుకోమంటున్నారు.
- ధన సంపాదన కోసం కల్లు, సారాయి అమ్ముతున్నారు. ఆ నెపంతో దాచుకున్న డబ్బును దోచుకుంటున్నారు. భార్యల మెడలలో తాళిబొట్లు ఉండనీయడం లేదు. మా కళ్లుగప్పి ప్రాణాలకే మప్పు తెస్తున్నారు.
- గాంధీ బోపీ పెట్టుకొని పారశాలకు రావద్దంటున్నారు. బడిలో రాట్లుం పెట్టవద్దంటున్నారు. తలపై టోపీ తీసివేసి వీపులమై బాదుతున్నారు. రాట్లుం ఉపయోగించిన వారిని రాజద్రోహులుగా జమకడుతున్నారు.
- సూట సలబై నాలుగవ సెక్కన్ చీటిని నోట్టికి తగిలించి మాట్లాడవద్దంటున్నారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమ గీతాలు పాడవద్దంటున్నారు. వారి అనుమతి లేకుండా ముందుకు వెళ్లవద్దంటున్నారు. భారతీయులను బానిసలుగానే బతకమంటున్నారు.
- వారి తాతలు సంపాదించిన ధనం మూట ఈ దేశంలో దాచిపెట్టినట్లు ఆంగ్లేయులు స్వదేశీయులమైన మామీద దాడి చేస్తున్నారు. అనవసరమైన జగదాలు పెట్టుకుంటున్నారు. ఏమాత్రం జంకు లేకుండా ఉన్నారు. మా మూట వినకుండా ఏకపక్కంగా పరిపాలించే వీరి అఫూయిత్యాలు ఆగిపోవాలి.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ప్రాణం, హరియించు, పట్టెడన్నం, మూటాముల్లే, పుస్తలు, పారశాల, ద్రోహం, రాట్లుం, ధాటి, దేశం, పోరాటం, మోమాటం, సుంతైన.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ఈ గేయాన్ని రాగయుక్తంగా పాడండి, అభినయించండి.
- కింది వాక్యాలను చదవండి. వీటికి సంబంధించిన పంక్తులు గేయంలో ఎక్కడ ఉన్నాయో గుర్తించండి, రాయండి.
 - మా ధనం మూటలు దోచుకున్నాడు.
 - కీడుతో మమ్మల్ని చెడిపోమంటున్నాడు.
 - ఈ దేశం మీద దాడి చేస్తున్నాడు.
 - ఉప్పు తాకితే తప్పంట.

3. కింది ఖాళీలను సరైన గేయ భాగంతో పూరించండి.

గాంధీ టోపీ పెట్టి

రావడ్డ

రాట్నం బడిలో

..... వీపులు బాధుతాడు.

అయ్యా! రాట్నంలో ఉన్నదంట.

4. ఈ కింది కవితను చదవండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

ఎమి మహిమంబు గలదో నీనామమందు
 ‘బాపు’ అనిపేరు వీనులబడిన యంత
 నిలువునను నాదు మేనెల్ల పులకరించు
 జల్లుమని నాదు హృదయంబు జలదరించు
 సర్వసారస్వత ప్రపంచంబు నందు
 గాంధి యనియెడి వర్జయుగంబు తోడ
 సాటి వచ్చేడు వేరాక్కఫూట గలదె
 - నాళం కృష్ణారావు

- (అ) ఎవరి నామం వినడం వలన మేను పులకరిస్తుందని కవి అంటున్నారు?
 (అ) ఈ కవిత ఎవరిని గురించి తెలుపుతుంది?
 (ఇ) ఈ కవితలో “అక్కరాల జంట” అని అర్థం వచ్చే పదబంధం ఏది?
 (ఈ) మై కవిత ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

వ్యక్తికరణ - స్మారకాలిక

- అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.**

1. భారతీయులు పట్టెడన్నం కోసం ఎటువంటి పాట్లు పడ్డారు ?
2. అంగైయులు భారతీయులపై దాడి చేయడం అమానుషమని ఎలా చెప్పగలరు ?
3. బడిలో చదువుకున్న ఆనాటి విల్లల పరిస్థితి ఎలా ఉండేది ? ఈనాటి పరిస్థితి ఎలా ఉంది? మీరు గమనించిన తేడాలు ఏమిటి ?

- అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.**

1. అంగైయుల పాలనను భారతీయులు వద్దనడానికి గల కారణాలను గేయం ఆధారంగా వివరించండి.
2. బానిసతనం అంటే ఎవరూ ఇష్టపడరు. అందరూ స్వేచ్ఛనే కోరుకుంటారు. ఎందుకు?
3. అంగైయుల పాలనలో మగ్గిన సగటు భారతీయుని ఆవేదనను ఏకపాత్రగా రాయండి.
 ప్రదర్శించండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది వాక్యాల్లో గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ విదేశీయుల దొరతనం లో స్వేచ్ఛ ఉండదు.

దొరతనం = పాలన

శ్రీరాముని పాలనలో అయ్యాధ్య ప్రజలు సుఖశాంతులతో వర్ధిల్లారు.

1. కూడు లేని పేదలను ఆదరించాలి.

.....

2. సాంత లాభం సుంతైన మానుకొని పొరుగువారికి తోడుపడాలి.

.....

3. ముల్లె సంపాదించినంత మాత్రాన గొప్పవాళ్లం కాము.

.....

ఆ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు (పర్యాయపదాలు) గుర్తించి రాయండి.

1. చేటు కలిగించే పనులు చేయకూడదు. అవి జీవితానికి ఎంతో కీడు చేస్తాయి.

2. విజయనగర రాజు కృష్ణదేవరాయలు. ఆ ప్రభువు తెలుగుభాషను ఎంతగానో ఆదరించాడు.

3. అధికారం కోసం పోరాటం, ఆస్తుల కోసం యుద్ధం చేయడం మంచిది కాదు.

ఇ) కింది పదాలను సరైన వ్యుతిరేకార్థక పదాలతో జతపరచండి.

1. కావాలి () అ) చెడు

2. మంచి () అ) వినడు

3. వింటాడు () ఇ) వద్దు

వ్యాకరణాంశాలు

అక్షర విభాగం

అ) తెలుగు భాషలో 56 అక్షరాలున్నాయి. ఇవి అచ్చులు, హల్లులు, ఉభయాక్షరాలని మూడు విధాలు.

అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఔ, బు, బుం, ఐ, ఐం, ఎ, ఏ, ఐ, ఒ, ఒం, ఓ, ఓం = (16) అచ్చులు.

క, ఖ, గ, ఘ, ఘు, జ, ఞ, చే, చు, జే, రు, ఇఁ, ట, ఱ, డ, ధ, ళ, త, థ, ద, ధ, న, ప, ఫ, బ, భ, మ, య, ర, ఱ, ఉ, ల, ఞ, వ, ష, షు, స, హ = (37) హల్లులు.

ం (సున్న), చ (అరసున్న), ః (విస్ర్ం) = (3) ఉభయాక్షరాలు

అ) అచ్చులు - విభాగం

- ఒక మాత్ర కాలంలో ఉచ్చరించే అక్షరాలు - అ, ఇ, ఔ, బు, ఐ, ఎ, ఒ - ప్రాస్వాలు.
- రెండు మాత్రల కాలంలో ఉచ్చరించే అక్షరాలు - ఆ, ఊ, ఊఁ, బుఁ, ఐఁ, ఎఁ, ఒఁ.

బౌ - దీర్ఘాలు.

ఇ) హల్లులు - విభాగం

'క' నుండి 'మ' వరకు గల అక్షరాలను అయిదు వర్గాలుగా విభజించవచ్చు. అవి :

క - ఖ - గ - ఘు - జ	-	'క' వర్గం.
చ - ఛ - జ - రు - ఇ	-	'చ' వర్గం.
ట - ఱ - డ - ధ - ణ	-	'ట' వర్గం.
త - థ - ద - ధ - న	-	'త' వర్గం.
ప - ఫ - బ - భ - మ	-	'ప' వర్గం.

- కరినంగా పలికే అక్షరాలు - క, చ, ట, త, ప - పరుషాలు.
- తేలికగా పలికే అక్షరాలు - గ, జ, డ, ద, బ - సరళాలు.
- వర్గములలో ఉండే ఒత్తు అక్షరాలు - ఖ, ఘు, ఛ, రు, ఱ, ధ, థ, ఘ, భ - వర్గయుక్కలు.
- ముక్క సాయంతో పలికే అక్షరాలు - జ, ఇ, ణ, న, మ - అనునాసికాలు.
- అంగిలి సాయంతో పలికే అక్షరాలు - య, ర, అ, ల, శ, వ - అంతస్తాలు.
- గాలిని బయటికి ఊదుతూ పలికే అక్షరాలు - శ, ష, స, హ - ఊష్ణాలు.
- పరుష, సరళాలు కాకుండా మిగిలిన హల్లులు - స్థిరాలు.
- 'క' నుండి 'మ' వరకు గల హల్లులు - స్పృశ్యాలు.

ఈ) పరోత్పత్తి స్థానాలు

- కంఠం నుండి పుట్టే అక్షరాలు - అ, ఆ, క, ఖ, గ, ఘు, జ, హ, ఊ - కంత్యాలు.
- తాలువు (దొడ) భాగంలో పుట్టే అక్షరాలు - ఇ, ఊ, చ, ఛ, జ, రు, ఇ, య, శ - తాలవ్యాలు.
- నాలుకతో గట్టిగా అంగిలిని తాకుతూ పలికే అక్షరాలు - బు, బుఁ, ట, ఱ, ధ, ణ, ర, ష - మూర్ధన్యాలు.
- దంతాల సాయంతో పలికే అక్షరాలు - ఐ, ఐఁ, చే, జే, త, ధ, ద, ధ, న, ల, స - దంత్యాలు.
- పెదవి సాయంతో పలికే అక్షరాలు - ఉ, ఊ, ప, ఫు, బ, భ, మ - ఓష్ణాలు.
- ఎ, ఏ, ఐ - కంఠతాలవ్యాలు ఒ, ఓ, ఔ - కంతోష్ణాలు వ - దంతోష్ణం

ఉ) కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

1. కింది పదాలలో ఒక వర్ధపు అక్షరాలు దాగిఉన్నాయి. వాటిని గుర్తించండి.
వింత, పథం, వందనం, విధం, మనం
2. కింది వాక్యంలో పరుషాలను గుర్తించండి.
కలిసి చరించనిట హితము తెలుప
3. కింది వాక్యంలో సరళాలను గుర్తించండి.
తగవు జరుగు నెడల నాదరి నిలబడరాదు
4. కింది పదాల్లో ఊష్ణాలు గుర్తించండి.
దేశం, రుషం, గ్రాసం, లోహం

ప్రాజెక్టుపని (ఈది రెండవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

స్వాతంత్ర్యోద్యమ గీతాలను సేకరించండి. వాటిని చార్పిమీద రాసి ప్రదర్శించండి.

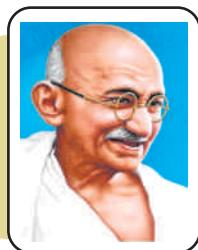
చమత్కార పద్యం

కరయుగంబు గలదు చరణంబు లా లేవు
కడుపు, నడుము వీపు మెడయుగలవు
శిరము లేదుగాని నరులబట్టుక ఖ్రింగి
సాగను గూర్చు టీని సాగను గనుడి

నేనివి చేయగలనా?

1. పారంలోని గేయాన్ని రాగయుక్తంగా, భావయుక్తంగా పాడగలను. బెను / కాదు
2. గేయసారాంశాన్ని సొంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను. బెను / కాదు
3. పారంలోని పదాలను సొంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. బెను / కాదు
4. పారంలోని పదాలతో కొత్త గేయం రాయగలను. బెను / కాదు

ఈ దేశం నాకేమిచ్చింది అని బాధపడడంకన్నా, దేశానికి నేనేమి చేయగలుగుతున్నాను అని ఆలోచించేవాడే నిజమైన దేశభక్తుడు.

- గాంధీ

చదవండి - ఆనందించండి

సమయపాలన

- జీవనవిధ్య

సమావేశానికి గాంధీగారంతటి వ్యక్తి నిరాడంబరంగా, సరైన సమయానికి సైకిల్స్ మీద రావడం చూసిన అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. ఆయన ఒక్క క్షణం కూడా అలస్యం కాకుండా సభాస్థలికి చేరుకున్నారు. గాంధీజీ విలువల్ని పాటించే వ్యక్తి. ప్రాణం పోయినా సమయ పాలనను విడిచిపెట్టేవారు కాదు. ఏ పన్నెనా అది ఏ సమయానికి జరగాలో ఆ సమయానికి ఆరు నూరైనా, నూరు ఆరైనా జరిపేవారు. ఆఖరుకి జైలులో ఉన్న సమయంలో కూడా ఖచ్చితమైన సమయపాలన చేసేవారు గాంధీజీ.

దక్కిణాప్రికాలో ఉన్నప్పుడు, ప్రతిరోజు ఉదయం పళ్ళు తోముకునే సమయాన్ని వృధా చేయకుండా వుండేందుకు, అంతకు ముందురోజే కొన్ని భగవద్గీత శోకాలను కాగితం మీద రాసి గోడమీద అతికించుకుని, పళ్ళు తోముకునే సమయంలో వాటిని బట్టిపెట్టేవారు. ఆవిధంగా భగవద్గీతలోని చాలా అధ్యాయాలను గాంధీగారు కంఠస్థం చేశారు. అంత చక్కగా సమయాన్ని వినియోగించుకునే వారు గాంధీజీ.

విలువైన గడియారం ధరించి సమయపాలన చేయకపోవడం కంటే, సమయపాలన కోసం గడియారాన్ని మరిచిపోయినా ఘరవాలేదు కదా! అదే మనమైతే నిజంగా సమయం వున్న లేదని చెప్పి, టీవీ చూస్తానో, కబుర్లు చెబుతూనో కాలక్షేపం చేసి ఎంతో సమయాన్ని పాడుచేస్తా వుంటాం. కానీ చేయాల్సిన వనిని మాత్రం సమయానికి హర్షిచేయక, తర్వాత జరిగిన నష్టానికి మనమే బాధపడుతూ వుంటాం.

అందుకే అందరూ బాల్యం నుండే సమయపాలన అలవాటు చేసుకోవాలి. ఎటువంటి పరిస్థితులలోనైనా సమయాన్ని తప్పకుండా, జాగ్రత్తగా ప్రణాళికాయుతంగా సద్గ్యానియోగం చేసుకోవాలి.

మరి అందరం అదే బాటలో పయనిద్దామా!

4. సమయస్నార్తి (గద్యభాగం)

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

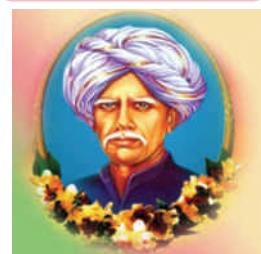
- చిత్రాలు చూడండి. కథను ఊహించి చెప్పండి.
- కోతి లేకపోతే కోడి ఎలా తప్పించుకునేదో ఊహించి చెప్పండి.

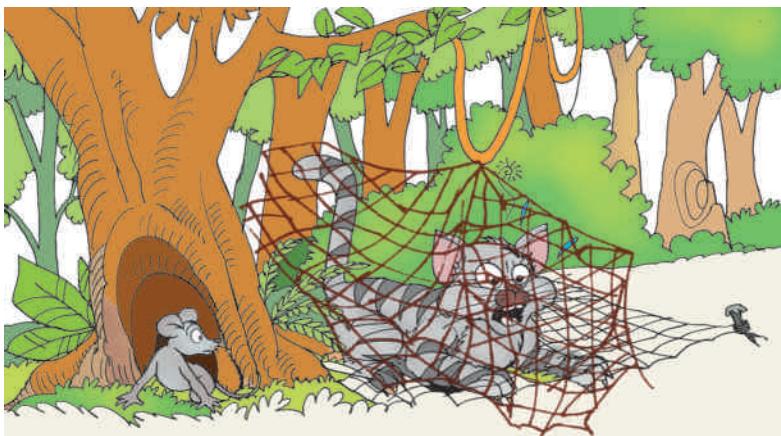
ఉద్దేశం: ప్రపంచ ప్రసిద్ధిచెందిన కథలు పంచతంత్ర కథలు. మొదట సంస్కృతభాషలో విష్ణుశర్య అనే పండితుడు ఈ కథలను రచించాడు. పరవస్తు చిన్నయసారి తెలుగులోకి పంచతంత్రాన్ని ‘నీతిచంద్రిక’ పేరుతో అనువదించాడు. ఏకాలంలోనైనా మనుషులకు నీతిని ఉపాధించే అద్భుత కథలిని. ఈ కథలను పరిచయం చేసి, వాటిలో విలువలను విద్యార్థులలో పెంపాందించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

కందుకూరి వీరేశలింగం (16.4.1848 – 27.5.1919)

రాజమండ్రిలో జన్మించారు. ‘రాజశేఖర చరిత్రము’, ‘సత్యరాజు పూర్వదేశ యూతలు’, ‘పోస్య సంజీవని’, ‘సతీహిత బోధిని’, ‘ఆంధ్రకవుల చరిత్ర’, మొదలైనవి వీరి రచనలు. వీరు సంఘనంస్తరు, నవయుగ వైతాళికులు, విద్యావేత్త. ‘గద్యతిక్షన’ అయిన బిరుదు. ఈ పారానికి మూలం కందుకూరి వీరేశలింగం అనువదించిన పంచతంత్ర కథలలోని విగ్రహం అనే భాగంలోని కథ.

కవి పరిచయం

సమయస్వార్థి

పంచవటం (బదు చెట్ల సమాహం) అనే ప్రాంతంలోని ఒక మజ్జి చెట్టు తొఱ్ఱలో “రోమశుడు” అనే పిల్లి నివసిస్తోంది. ఆ చెట్టు క్రింది కన్నంలో “పలితుడు” అనే

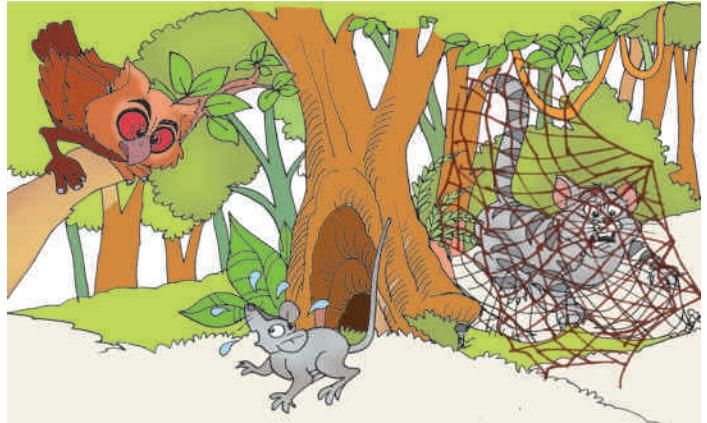
ఎలుక కాపురముంటోంది. ఒకనాటి రాత్రి వేటగాడు ఆక్కడికి వచ్చి, ఆ చెట్టు చుట్టూ వలపన్నాడు.

అది తెలియని రోమశుడు తెల్లవారుతూనే మనక చీకటిలో ఆహారాన్యషణకు బయలుదేరి ఆ వలలో చిక్కుకున్నాడు. ఇది చూసిన పలితుడు “ఆహా! ఎంత అద్భుతము. నా శత్రువు వలలో చిక్కుకున్నాడు. ఈనాటితో వాడి హీడ...” అనుకున్నాడు.

ఇదే సమయంలో “చంద్రకుడు” అనే గుడ్గగూబ హోయిగా విహారిస్తున్న ఎలుకను చూసి ఆక్కడకు వచ్చింది. చంద్రకుని చూసి పలితుని గుండె గుభేలుమంది. అయిపోయింది నాపని అనుకున్నాడు. ప్రాణభీతితో గిజగిజలాడాడు. “ఏం చెయ్యునురా దేవుడా” అంటూ చెప్పుకోలేని దీనస్థితిలో మనసులో ఏదుస్తున్నాడు. అందుకనే కాబోలు “ఒకరి కష్టాన్ని చూసి సంతోషించి చంకలు కొట్టుకోరాదన్నది” అని మనసులో బాధపడ్డాడు. ‘ఖనా బుద్ధిమంతులు ప్రమాదం ఎదురైనప్పుడు ధైర్యమొందుతారు కానీ ఆయ్యా నా ప్రాణం పోతుందని ఏడవరు’ అని ధైర్యం తెచ్చుకున్నాడు. ఎంతయినా ఒకబోట బ్రతుకుతున్న వాళ్ళం కాబట్టి ఈ రోమశుని అర్థించి ప్రాణాలు నిలబెట్టుకుంటాను అని అనుకొని నెమ్ముదిగా పిల్లివైపు అడుగులు వేశాడు...

“మిత్రమా! నమస్కారం. జాతివైరమున్నా శత్రు మిత్రులము. చాలా సంవత్సరాలనుండి ఈ చెట్టువద్దనే బ్రతుకుతున్నాము. ఒకరికొకరు అపకారం చేసుకోలేదు. ప్రస్తుతం కష్టకాలం వచ్చింది. కావున శత్రువులం అనుకోకుండా పరస్పరం సహకరించుకొని

ఈ యాపదనుండి బయటపడదాం. కానీ తీరా నీ వలతాళ్ళు కొరికి నిన్ను రక్కిస్తే గుటుక్కున మింగేస్తావేమోనని భయంతో కానేపు వెనకడుగు వేసి అనవసర ఆలోచన చేశాను. కానీ తెలియనిదాని నోట్లోపడి దిక్కులేని చావు చచ్చేకన్నా నీకు ఉపకారం చేసి ఇద్దరమూ స్నేహంగా ఉండామని, కాదంటే నీకాహంరం అయిపోదామని తెగించి వచ్చాను. ప్రాణభీతితో కాదు,

ప్రాణ స్నేహం కోనం
తహతహలాడుతూ..."

అంతా విన్న రోమశుడు ఆనందపరవశుడుయ్యాడు. అతనికి భయం లేకపోవదానికి, అతని ఆలోచనలకూ, సంతోషించాడు. ధర్మబుద్ధిని మెచ్చుకుంటూ ఇలా పలికాడు. “మిత్రమా! జీవితం చివరిదశలో ఉన్నాను. నీవు

చెప్పినట్టే నడుచుకుందాము. నీవు త్యాగబుద్ధితో నన్ను రక్షించదలచావు, నీకు కృతజ్ఞతలు. నేను కూడా చాలా రోజులనుండి నీతో స్నేహంగా ఉండాలనే అనుకుంటున్నాను. నీ సదాలోచన నాలోని అజ్ఞానాన్ని పటాపంచలు చేసింది. ఆ గుడ్డగూబ నిన్నేమీ చేయలేదు. నీ ప్రాణాలకు నా ప్రాణం అడ్డువేస్తాను”.

వారిద్దరూ అలా సఖ్యంగా మాట్లాడుకోవడం చూసిన చంద్రకుడు వారి మైత్రీకి భయపడి, తన పథకం పారదని నిరాశతో తన దారిన తాను పోయాడు. వేటగాడు వలలో చిక్కుకున్న పిల్లి కోసం వేటకుక్కలతో వస్తున్నాడు. అది చూసిన రోమశుడు “మిత్రమా! పలితుడా! ఆ కిరాతుడు కాలయమునిలా వస్తున్నాడు. నన్ను తొందరగా రక్షించు” అన్నాడు. పలితుడు తెలివిగా వల కొరుకుతున్నట్లు నటిస్తూ, వేటగాడు దగ్గరికి వచ్చేసరికి పుటుక్కున వల కొరికి, రోమశుడు పోయే దారిచేసి తన కన్నంలోకి చటుక్కున పరుగెత్తాడు. రోమశుడు “బ్రతుకుజీవుడా” – అంటూ పుటుక్కున చెట్టెక్కాడు. వేటగాడు పిల్లి చేజారిపోయిందని విచారిస్తూ వెనుదిరిగాడు.

కొంతసేపటికి రోమశుడు మెల్లగా చెట్టుదిగాడు. స్వజాతిబుద్ధితో, కపటంతో పలితుని ఉద్దేశించి “మిత్రమా! బయటికిరా! మరో ఉద్దేశం లేదు. నన్ను నమ్ము, కలిసిమెలసి బతుకుడాం. ఆనందంగా ఉండాం” అని పిలిచాడు. తెలివైన పలితుడు కనిపించే కనిపించకుండా కన్నంలోంచి తల బయటకు పెట్టాడు. తొందరపడి బయటకు రాకుండా ఇలా అన్నాడు. “మిత్రమా! చాలా సంతోషం. ఇందాకటి అవసరం ఇద్దరిదీ అయింది. ఆ ప్రాణభయం ఇద్దరిది. అందుచేత నిన్నాళ్ళయించాను. ఇందులో మోసం, దగా, కుట్టా ఏదీ లేదు. అంతా సత్యమే. జరిగింది ఉభయులకూ లాభమే. ఎవరి ప్రాణాలు వారికి దక్కాయి. కాని నిజానికి జాతిలక్ష్మణం కాదనలేని వైరలక్ష్మణం. బయటకు వచ్చాననుకో నాకు ప్రాణగండం తప్పదని తెలును” అని పలికి కన్నంలోకి దూరి మాయమయ్యాడు. ఎలుక రాకపోయేసరికి రోమశుడు నిరాశపాలయ్యాడు.

కథ సుఖాంతమయ్యాంది.

అవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ఆహారాన్నేషణ, అదృష్టం, చంద్రకుడు, విహరిస్తున్న, ప్రాణభీతి, దీనస్తితి, దైర్యము, బ్రాతుకుతున్న, ప్రాణాలు, ప్రస్తుతం, శత్రువులు, పరస్పరం, గుటుకున్న, కృతజ్ఞతలు, అజ్ఞానం, ఆశ్రయించాను.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- ఈ కథను మీ సాంతమాటల్లో చెప్పండి.
- గుడ్లగూబను చూచి భయపడిన ఎలుక తన మనస్సులో ఏమనుకొంది ?
- ఎలుక, పిల్లినుండి ఎలా తప్పించుకుంది ?
- కింది పేరా చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

మనం మంచివారితో స్నేహం చేస్తే మంచి అలవాట్లు వస్తాయి. చెడ్డవారితో స్నేహం చేస్తే చెడు అలవాట్లు అబ్బుతాయి. అవి మన జీవితాన్ని మార్చేస్తాయి. అందుకనే స్నేహితులను ఎంచు కునేటప్పుడు చాలా జాగ్రత్తగా ఆచితూచి ఎంచుకోవాలి. చక్కగా చదువుకొని బుద్ధిగా ఉండే పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వలన వారుకూడా జీవితంలో మంచి స్థానం సంపాదించు కుంటారు. చదువుమీద ప్రద్రశలేని, బాధ్యతలేని పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వల్ల చదువు సంధ్యా లేకుండా సోమరుల్లా మిగిలిపోతూ ఉంటారు. మనం తిరిగే, మాట్లాడే స్నేహితులవల్ల మన స్వభావం గుణగణాలు ఎదుటివారికి తెలుస్తాయి. కష్టసమయాల్లో మంచి స్నేహితులు మనకు తోడుగా ఉంటారు.

(అ) మనం ఎటువంటి వారితో స్నేహం చేయాలి ?

జ.

(ఆ) మంచి స్నేహితులను ఎలా ఎంచుకోవాలి ?

జ.

(ఇ) బాధ్యతలేని పిల్లలతో స్నేహం చేయడం వల్ల ఏం జరుగుతుంది ?

జ.

(ఈ) కష్ట సమయాల్లో మనకు తోడుగా వచ్చేవారు ఎవరు ?

జ.

(ఉ) పై పేరా దేనిగురించి చెప్పంది ?

జ.

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. పిల్లి స్వభావం ఎలాంటిది ?
2. ఆపద కలిగినపుడు మనం ఎలా ఆలోచించాలి ?
3. ఈ కథలో నీవు తెలుసుకున్న నీతి ఏమిటి?

ఆ) కింది ప్రశ్నలకు 8 సుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. సమయస్థాయి కథను సాంత మాటలలో రాయండి.
2. ఎలుక తెలివితేటలను గురించి మీరేమనుకుంటున్నారో రాయండి.
3. ఎలుక - పిల్లి మాటలను సంభాషణ రూపంలో రాయండి. (సృజనాత్మక ప్రశ్న)

భాషాంశాలు

అ) గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి.

ఉదా॥ ఎలుక ఆహారం అన్యేషించడానికి బయలుదేరింది. = వెతకడానికి

1. చిలుక ప్రాణభీతితో గిజిగిజలాడింది. =
2. చిరకాల వైరం మంచిది కాదు. =
3. మంచివారితో మైత్రి గొప్ప జీవితానికి మంచిమార్గం చూపుతుంది. =
4. సదాలోచనలు చేయాలి. =

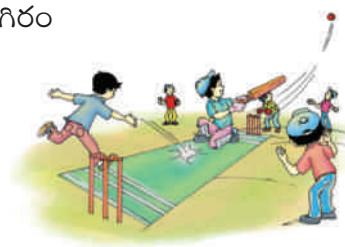
ఆ) కింది పదాలకు వ్యాతిరేక పదాలు రాయండి.

1. అదృష్టం	x _____	4. అపకారం	x _____
2. మంచి	x _____	5. ధర్మం	x _____
3. వెలుగు	x _____	6. సత్యం	x _____

సూచన : ప్రకృతి - వికృతి అంటే ఏమిటో ఉపాధ్యాయులు పిల్లలకు చెప్పండి.

ఇ) కింది ప్రకృతి విక్షుతులను జతచేయండి.

1. ఆహారము	()	(అ) పానం
2. ధర్మము	()	(అ) సంతసం
3. ప్రాణము	()	(ఇ) కత
4. కథ	()	(ఈ) దమ్మం
5. సంతోషము	()	(ఉ) ఓగిరం

వ్యాక్రంశాలు

పిల్లలందరూ మైదానంలో ఆడుతున్నారు.

పై వాక్యంలో పిల్లలందరూ అనే పదం పిల్లలు + అందరూ అనే రెండు పదాల కలయిక వల్ల ఏర్పడింది. దీనినే సంధి అంటారు.

పిల్లలు అన్న పదం చివర 'ఉ' ఉంది. అందరూ అన్న పదం మొదట 'అ' ఉంది. రెండు పదాలూ కలిసినపుడు ఉ + అ అన్న రెండు అచ్చులకు బదులు 'అ' ఒక్కటే వచ్చింది.

ఇటువంటి మార్పును సంధి అంటారు. సంధి జరిగే సమయంలో మొదటి పదం చివరి అచ్చు పోతుంది. రెండవ పదంలో మొదటి అచ్చు మిగులుతుంది.

రెండు తెలుగు పదాల మధ్య జరిగే ఈ సంధులను తెలుగు సంధులు అంటారు.

ఉదా : రాముడు + అతడు - రాముడతడు.

ఇందులో రాముడు మొదటి పదం. అతడు రెండవ పదం. మొదటి పదమైన రాముడు లోని చివరి ఉ కారం పోయి రెండవ పదంలోని అకారం మిగిలింది.

రాముడు + అతడు = రాముడతడు అనే రూపం ఏర్పడింది.

అ) కింది పదాలను విడదీయండి :

1. వాడెక్కడ	_____
2. మనమందరం	_____
3. ఎవరిక్కడ	_____
4. వారందరూ	_____
5. మహానీయులెందరో	_____

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲನು ಕಲಿಪಿ ರಾಯಂಡಿ. ಮೂರ್ಪನು ಚರ್ಚಿಂಚಂಡಿ.

ಉದಾ : ಮುಸಲಿವಾಶ್ಲ್ + ಅಂದರು = (ಶ್ಲ್+) ಉ + ಅ = ಶ್ಲ್ - ಮುಸಲಿವಾಶ್ಲ್ಂದರು.

1. ವೀಶ್ಲ್ + ಅಂದರೂ
2. ಇಲ್ಲು + ಉಂದಿ
3. ಪ್ರಜಲು + ಅಂದರೂ
4. ದೊಕ್ಕಲು + ಎಂಡಿಪೋಯಿನ
5. ಮುಸಲಿವಾರು + ಅಂಟೆ
6. ಪಾತಾಲು + ಎನ್ನಿ

ಉಪಾಧ್ಯಾಯುಲಕು ಗಮನಿಕ : ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಗಾ ಉತ್ಪನ್ನಂಧಿ ರಾನಿ ಸಂದರ್ಭಾಲು (ಪ್ರಥಮೇತರ ವಿಭಕ್ತಿ ಶತ್ರುರ್ಹಕ ಮವರ್ಷಮುಲಂದುನ್ನು ಉಕಾರಮುನಕು ಸಂಧಿ ವೈಕಲ್ಯಿಕಮುಗಾ ವಸ್ತುಂದಿ) ಅಕ್ಷದಕ್ಕಡ್ಡ ಉನ್ನಾಯಿ. ಇವಿಗ್ರಾಂಧಿಕ ಭಾಷ್ಯಕ ಪರಿಮಿತಮೈನ ವಿಷಯಾಲು ಕಾಬಟ್ಟಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯುನಿಕಿ ಅವಗಾಹನ ಉಂಟೆ ಚಾಲು. ಪಿಲ್ಲಲಕು ಈ ಸ್ಥಾಯಿಲೋ ವಿವರಿಂಚಾಲ್ವಿನ ಅವಸರಂ ಲೇದು.

★ ಈ ಪಾಠಂಲೋನಿ ಉತ್ಪನ್ನಂಧಿಕಿ ಸಂಬಂಧಿಂಚಿನ ಸಂಧಿಪದಾಲನು ವೆತಿಕಿ ರಾಯಂಡಿ.

ಇ) ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಾಲ ಅಭ್ಯಾಸಾಲು :

ಅಡುಗುಲೋ ಅಡುಗು ವೇಶಾಮು.	-	ಆಟಲು ಪಾಟಲು ಪಾಡಾಮು.
ಇರುಗು ಪೊರುಗು ಕಲಿಶಾಮು.	-	ರುಲಲು ವೇಸ್ತೂ ಗೆಂತಾಮು.
ಉರುಕುಲು ಪರುಗುಲು ತೀಶಾಮು.	-	ಉರಿನಿ ಶುಭ್ರಂ ಚೇಶಾಮು.

ಪೈ ಗೆಯಂಲೋ ಅಚ್ಚುಲ ಕಿಂದ ಗೀತ ಗೀಸಿ ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ. ಪ್ರಾಸ್ಯಾಚ್ಚುಲನು ದೀರ್ಘಾಚ್ಚುಲನು ವಿಡಿವಿಡಿಗಾ ರಾಯಂಡಿ.

ಪ್ರಾಸ್ಯಾಚ್ಚುಲು	ದೀರ್ಘಾಚ್ಚುಲು
1.	1.
2.	2.
3.	3.

ಶಃ) ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲಲೋ ಪರುಷಾಕ್ಷರಾಲನು ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ, ಗೀತ ಗೀಯಂಡಿ.

1. ಕನ್ನಪಾರಿನಿ ಕೊಲುದ್ದಾಂ.
2. ಚದುವುಲು ಬಾಗಾ ಚದುವುದಾಂ.
3. ಚಿಟಪಟ ಚಿನುಕುಲು ಪಡ್ಡಾಯಿ.
4. ತಪಾಲವಾಡು ವಚ್ಚಾಡು, ತನತೋ ಜಾಬುಲು ತೆಚ್ಚಾಡು.
5. ಪರಿಮಳಮಂಟೆ ಮಾಕಿಪ್ಪಂ.

ಉ) ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲಲೋ ಸರಳಾಕ್ಷರಾಲು ಗುರ್ತಿಂಚಂಡಿ.

1. ಚಲಿಕಿ ಗಜಗಜ ವಣಿಕಾರು ವಾರು.
2. ಆ ಅಮ್ಮಾಯಿ ಜಡಕುಚ್ಚುಲು ಪೆಟ್ಟುಕುಂದಿ.
3. ಡಬ್ಬಿ ಪೊಡುವು ಚೇಯಡಂ ಮಂಚಿದಿ.
4. ದಸರಾ ಪಂಡಗ ವಚ್ಚಿಂದಿ; ಸರದಾಲೆನ್ನೋ ತೆವ್ವಿಂದಿ.
5. ಪಲಕಾ ಬಿಲಪಂ ಮಾ ಅನ್ನಿ.

ఊ) కింది అక్షరాలు పరిశేలించండి. స్థిరాక్షరాల చుట్టూ ‘సున్న’ చుట్టండి.

క	ఖ	గ	ఘ	జ		ప	ఫ	బ	భ	మ
చ	ఛ	జ	రు	ళు		య	ర	ల	వ	
ట	ఠ	డ	ధ	ణ		శ	ష	న	హ	
త	థ	ద	ధ	న		శ	క్ష	ఞ	అ	

ఎ) కింది వాక్యాలలోని స్థిరాక్షరాలకు ‘సున్న’ చుట్టండి.

ఈ సంవత్సరం మీరు సెలవులకు ఎక్కడికి వెళుతున్నారు ?

కిందటి సంవత్సరం సంపూర్ణ ప్రపంచయూత చేశాం.

ఈ ఏదాది ఇంకెటయినా వెళ్లాలి.

ఏ) కింది వాక్యాలు పరిశేలించండి. వర్గయుక్కలు గుర్తిపట్టండి.

ఆయనకు కరమునకు భరమునకు తేడా తేలీదుట.

ఘనతకు మూలం వినయం.

భయపడితే జీవితంలో ముందుకు పోలేం.

ఓ) కింది వాక్యంలో అనునాసికాక్షరాలు గుర్తించండి.

కరుణ నమస్కారం పెట్టింది.

ఒ) కింది మాటలలో అంతస్థాలను గుర్తించండి.

యమున, కారం, పాలు, వంకర, వేళ

ఓ) కింది వాక్యంలో ఊషాలను గుర్తించండి.

భాషను మాటల్లాడే సహజ శక్తి మనుషులందరికి ఉంటుంది.

జొ) కింది వాక్యాలలో తాలవ్యాక్షరాలను గుర్తించండి.

ఈ ఇలలో చక్కగా చదువుకున్నవారే సుఖపడతారు.

అం) కింది గడిలో మూర్ఖన్యాక్షరాలను గుర్తించండి.

★ తాతకు దగ్గులు నేర్చడం సతీష్టకు సాధ్యమా.

ఈ వాక్యంలో ఉన్న దంత్యాక్షరాల కింద గీత గీయండి.

★ మహాత్మగాంధీ పోర్చబందర్లో జన్మించాడు.

ఈ వాక్యంలో ఓషాక్షరాలు గుర్తించండి.

న	క	ల	ర	ణ
మ	ట	త	గ	ధ
ర	చ	బ	డ	క్ష

భాషాభాగాలు

కింది భాషాభాగాలను జతపరచండి.

1. విశేషణం () 1. చదివాను

2. నామవాచకం () 2. కాని

3. క్రియ	()	3. ఆమె
4. అవ్యాయం	()	4. ఎర్రని
5. సర్వనామం	()	5. వనజ

భాషీలను పూరించండి

1. నామవాచకానికి లేదా సర్వనామానికి ఉన్న గుణాన్ని తెలిపేది
2. పేరుకు బదులుగా వాడేది
3. పనిని తెలిపే మాట
4. లింగ వచన విభక్తులు లేనిది
5. పేరును తెలిపే పదం

చమత్కార పద్ధం

“ఎలుకలు తమ కలుగులోనికి ఏనుగునీడ్డును” అని కవికి ఒక సమస్యను ఇచ్చారు. కవి దానిని ఎలా పూరించాడో చూడండి.

ఇలలో నిద్దరు రాజులు
ములయుచుఁ జదరంగమాడి మాపటివేళన్
బలమెత్తికట్టు మరచిన
నెలుకలు తమ కలుగులోనికేనుగునీడ్డెన్.

ఇలలో ఇద్దరు రాజులు పట్టుదలతో చదరంగమాడుతున్నారు. రాత్రి అయింది చదరంగం మీద బలాన్ని (పాపులను) ఎలా ఉన్నవి అలానే వదిలేసి వెళ్ళారు. రాత్రికి ఎలుకలు వచ్చి ఏనుగు (పాపు) ను తమ రంధ్రంలోకి ఈడ్డుకొని పోయాయి.

1. పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. ఔను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. ఔను / కాదు
3. ఇటువంటి కథను మరొకటి చెప్పగలను. ఔను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. ఔను / కాదు

విద్యాన్ సర్వత్త పూజ్యతే
(విద్యావంతుడు అన్నిచోట్ల పూజింపబడతాడు)

వదవండి - అనందించండి

స్వార్థి

చాలా కాలం క్రితం మగధను విక్రమసేనుడు ఆనే రాజు పరిపాలించేవాడు. ఎంతో దైర్య సాహసాలు కల విక్రమసేనుడు తన ప్రజలను కన్న బిడ్డల్లా చూసుకునేవాడు. అయిన రాజ్యంలో ధర్మం నాలుగు పాదాల మీద నడవడమే కాకుండా రాజ్యంలో కన్నుల పండువుగా సంపద తులతూగుతూ ఉండేది.

మగధ ఐశ్వర్యం చూసి ఓర్చులేని పొరుగు దేశం రాజు పెద్ద సైన్యాన్ని వెంటబెట్టుకుని మగధపై దాడి చేసాడు. విక్రమసేనుడి వద్ద ఎక్కువ మంది సైనికులు లేరు. యుద్ధంలో పరాజయం పొందిన విక్రమసేనుడు ప్రాణాలు రక్షించుకునేందుకు అడవిలోకి పారిపోయి ఒక కొండగుహలో దాక్కున్నాడు.

ఒంటరితనం, పరాజయం, బాధ, అలసట.. అన్నీ ఒక్కసారిగా విక్రమసేనుణ్ణి ఆవరించాయి.

“నా కన్న బిడ్డల్లాంటి ప్రజల్ని, రాజ్యాన్ని కోల్పోయిన నేను ఇక బ్రతకటం అనవసరం. నిస్పతోయుణిగా ఎంత కాలమిలా దాక్కుపొలి?” అని ఆలోచించిన విక్రమసేనుడు చావే శరణ్యమని అనుకున్నాడు. ప్రాణాలు ఎలా తీసుకోవాలా అని ఆలోచిస్తున్న సమయంలో అతనికి ఒక దృశ్యం కంటపడింది.

ఒక చిన్న సాలీదు గుహ పైభాగంలో గూడు అల్లుకోవడానికి ప్రయత్నం చేస్తోంది. సాలీదు పైకి పాకే కొద్ది దాని నుండి వచ్చే దారం తెగి అది క్రిందికి జారిపోతూ ఉంది. అయినా సాలీదు తన ప్రయత్నాన్ని కొనసాగిస్తునే ఉంది. ఎన్నోమార్లు ప్రయత్నించగా చివరికి సాలీదు విజయవంతంగా పైకి ఎగబాకి గూడును అల్లటం పూర్తి చేయగలిగింది.

అది చూసిన విక్రమసేనుడిలో ఒక కొత్త ఆలోచన కలిగింది. ‘ఒక చిన్న సాలీదు అపజయాన్ని అంగీకరింపక మళ్ళీ మళ్ళీ ప్రయత్నించి అనుకున్న పని సాధించగలిగింది. నేను మాత్రం ఎందుకు ప్రయత్నించకూడదు? నేను మనిషిని, అపయవాలతో పాటు భగవంతుడు ఆలోచించడానికి, ఎత్తుకు పైవిత్తు వేయడానికి అదనంగా మెదడును కూడా ఇచ్చాడు. వైఫల్యం వస్తూ గెలవడానికి ఒక నిచ్చెనను మోసుకు వస్తుంది’. ఇలా ఆలోచించిన విక్రమసేనుడిలో నిరాశా, నిస్పృహలు పట్టాపంచలై పోయాయి. కొత్త స్వార్థి కొండంత బలాన్ని చేకూర్చింది.

విక్రమసేనుడు ఆ అడవి నుండి బయటపడి, చెల్లా చెదురైన తన సైన్యాన్ని సమీకరించుకున్నాడు. అనేక పర్యాయాలు విడవకుండా శత్రువుపై దాడి చేసి చివరకు తన రాజ్యాన్ని పొందాడు.

5. మన మహానీయులు (ఉపవాచకం)

- రచయితల బృందం

తెలుగు ప్రజల హితం కోసం తపించి నిరంతరం శమించిన “ఎందరో మహానుభావులు అందరికి వందనములు”. ప్రాణత్యాగానికి వెనుదీయక తెలుగు జాతి ఆత్మాభిమానాన్ని నిలబెట్టినవారు, తమ ప్రతిభా పాటవాలతో భారత జాతీయ కీర్తిపతాకం ఎగురవేసినవారు, జాతీయ సమైక్యతక్క ప్రతినప్పాని, తమ పాండిత్యంతో తెలుగు భాషను, సంస్కృతిని గుబాళింప జేసినవారు - ఇలా ఎందరో మహానీయులు మన తెలుగుజాతి ఆణిముత్యాలుగా ఉన్నారు.

ఆ మహానీయుల జీవితం భావితరాలకు స్వార్థిదాయకం. వారి త్యాగం అమూల్యం. వారి కృషి జాతికి పథనిర్దేశం. వారి ప్రతిభ జాతిగౌరవ పరిమళం. వారిని స్వరించుకోవడం మన బాధ్యత.

అమరజిత పాట్టి శ్రీరాములు

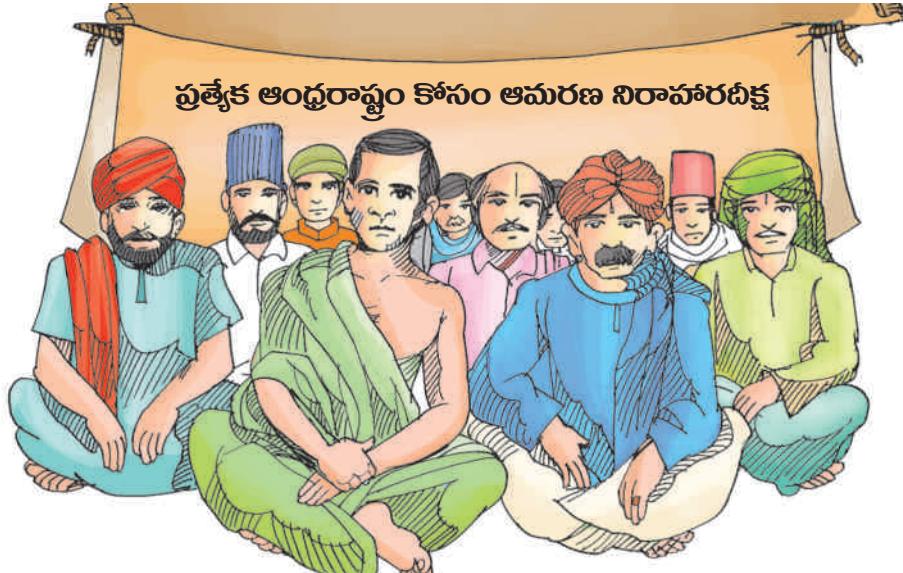
1952 డిసెంబరు 16 మంగళవారం. తూర్పున సూర్యుడు ఉదయించే సరికి ఆకాశవాణి వార్త అశనిపాతంలా నలుదిశలా ధ్వనించింది. ఆ వార్తకు తెలుగు నేల ద్రవించింది. తెలుగు ప్రజలు గుండె కోతను తట్టుకోలేక విలవిల లాడిపోయారు. “గత రాత్రి గం|| 11.30 ని॥లకు పాట్టి శ్రీరాములు ప్రాణ వాయువులు అనంతాకాశంలో కలిసిపోయాయి” అన్నది ఆ వార్త. ఎవరా పాట్టి శ్రీరాములు? ఎందుకు ఆంధ్రుల ఆర్తనాదాలు?

పాట్టి శ్రీరాములు ఘూర్చికులు ఒకప్పటి నెల్లూరు జిల్లా కనిగిరి (ప్రస్తుతం ప్రకాశంజిల్లా) ప్రాంతీయులు. వ్యాపారరీత్యా మద్రాసు (చెష్టె) లో స్థిరపడ్డారు. శ్రీరాములుగారు గురవయ్య, మహాలక్ష్మి దంపతులకు మద్రాసులో 16-3-1901 న జన్మించారు. మద్రాసు, బొంబాయి నగరాలలో విద్యాభ్యాసం చేసారు. తన మేనమామ కుమార్తె సీతమ్మను వివాహం చేసుకొన్నారు. బొంబాయిలో ఆసిస్టంటు ప్లంబర్గా ఉద్యోగంలో చేరి అక్కడే నివాసం ఉన్నారు. విశ్రాంతివేళల్లో అక్కడ పనిచేస్తున్న కార్యకుల యోగక్షేమాలు విచారించేవారు. పేదవారి కష్టాల్లో పాలుపంచుకొనేవారు. ఇతరుల కోసం ఏదోఒకటి చేయాలని తపించేవారు. గాంధీజీ బోధనలకు శ్రీరాములు ఆకర్షితుడుయ్యారు. ఆ బోధనలే వీరిని భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంవైపు నడిపించాయి.

ఆయన చేస్తున్న ఉద్యోగం వదలి సబర్మీ ఆశ్రమంలో చేరారు. రాజకోట్ సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని ఆరు నెలలు గాంధీతోపాటు జైలుశిక్ష అనుభవించారు. ఉద్యమంలో భాగంగా భాదీప్రచారం, మద్యపాన నిషేధ ప్రచారం, నిమ్మజాతులకు దేవాలయ ప్రవేశం వంటి సాంఘికసేవా కార్యక్రమాలను చేపట్టారు. ఆంధ్రులు, తమిళులకు కలిపి ఒకే రాష్ట్రం ఉండటం వల్ల తెలుగువారు అనేక ఇబ్బందులు పడటం వీరు గమనించారు. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రం కోసం 1911 నుండి ఎన్నో సభలూ, సమావేశాలూ, తీర్మానాలూ జరుగుతున్నాయి. కానీ ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పడలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణకు ఒక అమూల్య త్యాగం అవసరమని దృఢంగా నిశ్చయించుకున్నారు. నెల్లూరులో ఆత్మియులకు సూచనప్రాయంగా తన సంకల్పాన్ని చెప్పి మద్రాసు బయలుదేరారు.

“ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటుచేస్తూ ప్రకటించేవరకూ నా దీక్ష ఆమరణాంతం కొనసాగిస్తాను” అని ప్రకటించి 19-10-1952 న ఆదివారం శ్రీరాములు ఆమరణ నిరాహారదీక్ష ప్రారంభించారు.

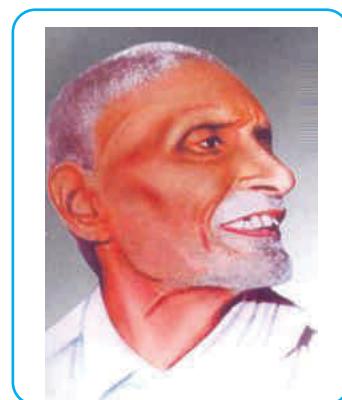
ఆంధ్ర ప్రాంతమంతా సభలూ, సమావేశాలు నిత్యం జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్ర ఉద్యమం ఊపందుకుంది. రోజులు గడిచేకొద్ది వారి ఆరోగ్య పరిస్థితి అంతకంతకూ దిగజారింది. సత్యాగ్రహి లేవలేక మాట్లాడతేని స్థితికి వచ్చారు. అయినా ధీల్లీ ప్రభుత్వం నిమ్మకు నీరెత్తిన చందంగా కూర్చుంది. 15-12-1952 తేది రాత్రి 11.30 నిలకు శ్రీరాములు హృదయస్పందన ఆగిపోయింది. వీరి ప్రాణత్వాగం ఒక దావానలంగా ఆంధ్రప్రాంతం అంతటా వ్యాపించింది. ప్రతి ఆంధ్రుడు ఒక అగ్నికీలగా మండ సాగాడు. ఆంధ్ర ప్రాంతమంతటా హర్షాళ్ళు, ఆందోళనలతో అట్టుడికి పోయింది. ఈ మహాజంరూపారుతం మూడురోజులపాటు సాగింది. “ఆంధ్రరాష్ట్రం ఇస్తున్నాం” అని నెప్పులు ప్రకటించేవరకూ సాగింది. శ్రీరాములుగారు ఆంధ్రుల చిరకాల స్వస్థం కోసం తన ప్రాణాన్ని తృణప్రాయంగా వదిలేసిన చిరస్కరణీయుడు.

1-10-1953 న కర్నూలు రాజధానిగా ఆంధ్రరాష్ట్రం ఏర్పాత్మింది. శ్రీరాములుగారు మన ఆంధ్రులకు ఆమరజీవి అయ్యారు.

జాతీయ జెండా రూహ-రిల్యూ - హింగాళి వెంకయ్

రివ్వ రివ్వన సాగిపోవు - రంగురంగుల జెండా
మన మూడు రంగుల జెండా
రండి ఓ బాలలార - బండి బయలుదేర
ఇక జెండా ఎగురవేయ

అని జెండాపాటలు పొడతాంకదా! ఆ పతాకం జాతి అత్యాధిమానానికి దేశ సార్వభౌమాధికారానికి చిప్పుం. ఆకాశవీధిలో జెండా రెపరెపలాడుతూ ఉంబే ప్రతి భారతీయుడి గుండె దేశభక్తితో ఉప్పాంగుతుంది.

ఎందరో వీరుల త్యాగం జ్ఞపికి వస్తుంది. అంతటి మహానీయత కలిగిన మన జాతీయపతాక రూపశిల్పి పింగళి వెంకయ్య.

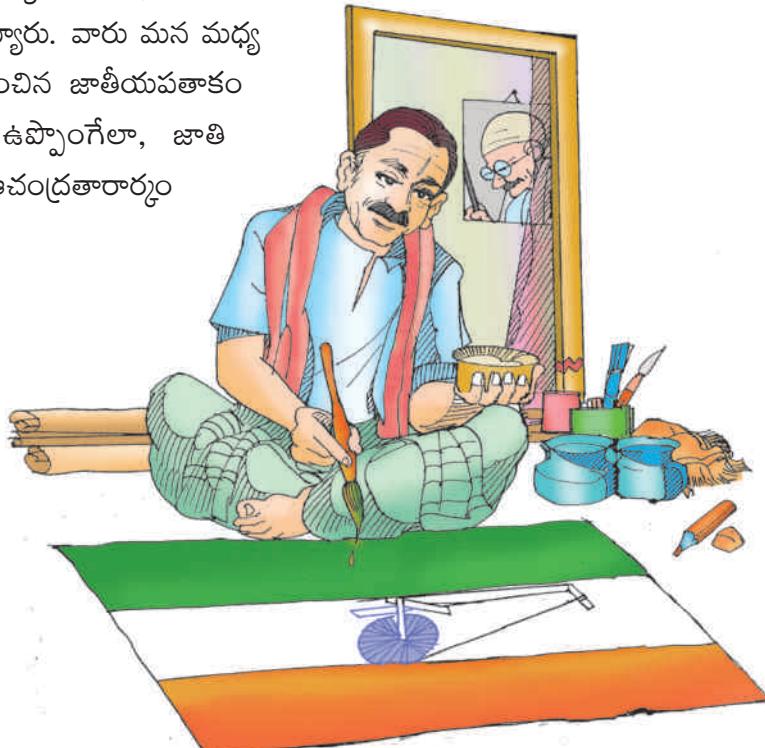
జెండా వెంకయ్యగా ప్రసిద్ధుడైన పింగళి వెంకయ్య 1878 ఆగష్టు 2వ తేదీన కృష్ణాజిల్లా భట్ట పెనుమరులో జన్మించారు. వీరు సైసూలు చదువు పూర్తిచేసిన తరువాత దేశభక్తితో 19 ఏళ్ళ వయసులోనే సైన్యంలో చేరారు. మన దేశానికి స్వాతంత్ర్యం కోసం ఉద్యమజ్ఞాలలు ఎగిసి పదుతున్న తరుణం అది. గాంధీగారితో వీరి పరిచయం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి బాట పట్టించింది.

1906వ సంవత్సరంలో కలకత్తాలో జరిగిన జాతీయ కాంగ్రెస్ మహాసభలకు పింగళి వెంకయ్య హాజరయ్యారు. అక్కడ బ్రిటీషు జెండా ఎగుర వేయడం వీరికి నచ్చలేదు. బ్రిటీషువారి సార్వభౌమాధికారం తెలిపే వారి జెండా మనకు జాతీయపతాకం ఎలా అవుతుందన్న ప్రశ్న వెంకయ్యగారికి తలెత్తింది. జాతీయ జెండా రూపకల్పనకు వెంకయ్యగారిని పురికొల్పింది.

1921వ సంవత్సరంలో విజయవాడలో జరిగిన అభిల భారతీయ కాంగ్రెస్ సమావేశంలో గాంధీజీ పింగళి వెంకయ్యను జాతీయ పతాకం చిత్రించి ఇవ్వమని అడిగారు. మూడుగంటల వ్యవధిలో జెండాను రూపొందించి ఇచ్చారు. జెండాలో కాషాయంరంగు త్యాగానికి, దేశభక్తికి ప్రతీకగా, తెలుపురంగు శాంతికి సత్యానికి చిహ్నంగా, ఆకుపచ్చరంగు సమృద్ధికి, సమ్మకానికి గుర్తుగా వీరు త్రివర్ణ పతాకాన్ని రూపొందించారు. ఈ పతాకం మధ్యలో మొదట రాట్టుం ఉండేది. తరువాత దాని స్థానంలో అశోక ధర్మచక్రం చేర్చారు.

భారతీయులందరికి ఉద్యమ స్వార్థానికిలిగించి స్వాతంత్ర్యోద్యమం కొరకు ఏకతాటిపై తేగలిగింది మన జెండాయే! మన జాతీయజెండా రూపకర్త మన ఆంధ్రాదవ్యాదం మనకు గర్వకారణం. నిరాదంబర జీవితం, నిస్వార్థ సేవాతత్వరతే ధ్యేయంగా బ్రతికిన వీరు

04-07-1963న స్వర్ణస్ఫులయ్యారు. వారు మన మధ్య లేకపోయినా వారు రూపొందించిన జాతీయపతాకం ప్రతి భారతీయుని గుండె ఉప్పాంగేలా, జాతి సగర్వంగా తలయొత్తుకొనేలా ఆచంద్రతారార్థం రెపరెపలాడుతూనే ఉంటుంది.

“జాతీయ ప్రతిజ్ఞ” సుబ్బారావు

బడిపిల్లలంతా బడి ఆవరణంలో ఉదయం జరిగే ప్రార్థనా సమావేశంలో “భారతదేశం నా మాతృభూమి” అంటూ చేసే ప్రతిజ్ఞ అచంచలమైన దేశభక్తిని, అంతలేని జాతీయతా భావచైతన్యాన్ని, ఎనలేని సోదరభావాన్ని కలుగజేస్తుంది. అందుకే ఈ ప్రతిజ్ఞ దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న అన్ని భారతీయ భాషల పార్యాప్తస్తకాలలో ముద్రించ బడింది. ఈ ప్రతిజ్ఞ రాసిన మహానీయుడు పైడిమరి వెంకటసుబ్బారావు మరొక తెలుగుజాతి ఆణిముత్యం.

1962 లో భారత్-చైనా యుద్ధం ముగిసిన తరువాత మనదేశ విద్యార్థులలో ప్రాథమిక దశనుండే దేశభక్తి కలిగించాలనే భావం సుబ్బారావుగారికి కలిగింది. “భారతదేశం నా మాతృభూమి” అనే ప్రతిజ్ఞ రాసారు. తెన్నేటి విశ్వనాథంగారితో చర్చించి ప్రభుత్వం దృష్టికి తీసుకెళ్లారు. ప్రతిజ్ఞ విలువను, అవసరాన్ని వివరించి ప్రతిని అందజేసారు. 1964 లో బెంగుళూరులో ప్రముఖ న్యాయనిపుణుడు మహ్మద్ కరీంచాగ్లా అధ్యక్షతన కేంద్రియ విద్యా సలహామండలి సమావేశంలో జాతీయ ప్రతిజ్ఞగా దీన్ని స్వీకరించారు. ఆ ప్రతిజ్ఞ 1965 జనవరి 26 నుంచి భారతదేశమంతటా అన్ని భాషల పార్యాప్తస్తకాలలో చేర్చించారు.

పైడిమరి వెంకట సుబ్బారావు నల్గొండ జిల్లాలో అన్నిపర్తి గ్రామంలో 1916 జూన్ 10వ తేదీన వెంకటరామయ్య, రాంబాయమ్మలకు జన్మించారు. బాల్యంలోనే తన తల్లి రామాయణ, మహాభారతాలు చెప్పేది. బాల్యంలోనే దేశభక్తి భీజాలు పడ్డాయి. 1962 లో విశాఖపట్టణంలో ట్రైజరి అధికారిగా పనిచేశారు. పున్సక సేకరణ, పరిసరం, కవితా వ్యాసంగం, వేద అధ్యయనం చేసేవారు. ఆయన భూస్వామ్య

పద్ధతిలోని వెట్టిచాకిరిని నిరసిస్తూ ఎన్నో కథలు రాశారు. దేవదత్తుడు, తులసీదాను, త్యాగరాజు మొదలైన పద్యకావ్యాలు రాశారు. గృహస్థ జీవితం, స్త్రీధర్మము, తార, శ్రీమతి అనే నాటకాలు రాశారు. బాలరామాయణం, వెంకటేశ స్తుతులు మొదలైన రచనలు చేశారు.

భారతదేశ వారసత్వ సంపదగా వస్తున్న సాంస్కృతిక, సామాజిక విలువలను కాపాడటం భావి భారతపోరుల ప్రథమ కర్తవ్యం. ఇందుకోసం బాలలను సమయత్తం చేస్తుంది ప్రతిజ్ఞ. దేశభాషలన్నింటిలోనికి అనువదించబడి, దేశమంతా ప్రతినిష్ట్యం ప్రతిధ్వనిస్తూ, జాతీయ గీతాల సరసన వెలుగుతుంది. ఈ ప్రతిజ్ఞ ధ్వనించినంతకాలం “పైడిముర్చి” వారు దేశ పౌరుల హృదయాలలో కలకాలం నిలిచే ఉంటారు.

సుందరకథ - శంకరంబాడి సుందరాచారి

బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయంలో సాయంత్రం నాలుగు గంటలకు తెలుగు విద్యార్థులందరూ సమావేశమై వస్తానన్న అతిధికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. చెప్పిన సమయం నాలుగు దాటిపోయింది. నాలుగున్నర... ఐదు... ఐదున్నర... మనిషి అంతులేడు. విద్యార్థులు అసహసంతో ఊగిపోతున్నారు. నిర్వాహకుల గుండెల్లో రైళ్ళు పరుగెడుతున్నాయి. అందరిచూపు గేటు వైపే.

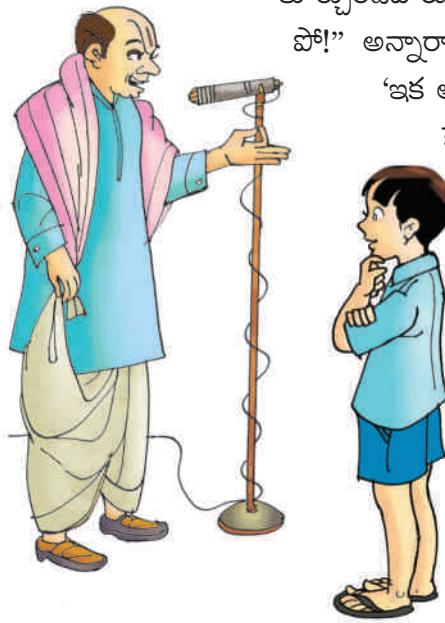
ఆరు గంటలకు... అతిసామాన్యమైన నేతబట్టులు ధరించి, చేతిలో సంచితో నదుచుకుంటూ వేదిక వైపు వచ్చాడాయన. ఊపిరి పీల్చుకున్నారు నిర్వాహకులు. ఇంతలో బరంపురానికి చెందిన కుర్రాడు కాస్త గడుసుగా “ఇప్పుడోచ్చాడయ్యా!

ఇప్పుడు మొదలుపెడితే ఎప్పటికి వదులుతాడో” అన్నాడు. ఆయన వినలేదనుకున్నారందరూ. “ఒరేయ్ అబ్బాయ్! నువ్వు లే!” అన్నాడు ఆ కుర్రాడిని వేలు చూపిస్తూ. “ఇప్పుడు మొదలుపెడితే ఎప్పటికి వదులుతాడో అన్నది నువ్వే కదా! నేను మాట్లాడటం ప్రారంభించి ఆపేలోపు నీ అంతట నువ్వే లేచి

వెళ్ళగలిగితే వెళ్ళిపో! సపాలీ!” అన్నాడాయన. అలస్యంగా వచ్చి, అగ్నిలో ఆజ్యం పోసినట్లు ఈ సపాల్ ఏమిటో అర్థంగాక తలలు పట్టుకున్నారు నిర్వాహకులు.

“మీరంతా తెలుగువాళ్ళుకదా! మీకసలు తెలుగు సరిగ్గా మాట్లాడటం వచ్చా? తెలుగు ఎలా ఉంటుందో చూపిస్తూ చూడండి” అంటూ చిత్రంగా ఆక్కడి వాతావరణాన్ని పూర్తిగా మార్చేస్తూ ప్రసంగం ప్రారంభించారు. తెలుగు గ్రామీణ జీవనంలో తెల్లవారురుమున కోడి కూసింది మొదలు జీవితాలు ఎలా ప్రారంభమవుతాయి? అనే వాటిని గురించి వివరించారు. పల్లెపడుచుల కూనిరాగాలూ, పశువుల అరుపులూ, పిట్టల కూతలూ, ముగ్గులు వేస్తూ ఇల్లాలు పాడే తెలుగు జానపద గీతాలూ, పల్లెసుద్దులూ, అమృ పాడే భక్తిపాటలూ, పిల్లల ఆటలూ, పాటల గురించి వర్ణించారు. గంగిరెద్దల చప్పుళ్ళూ, హరిదాను సృత్యాలూ, రచ్చబండ వద్ద పెద్దల ఊతపదాలూ - ఒకటేమిటి ? యావత్త తెలుగు ప్రజల సజీవ భాషా భాగవతమంతా ఆటా, పాటా మాటల రూపంలో గంటన్నరపాటు ప్రవాహంలా ఆడుతూ, పాడుతూ కళ్ళకు కట్టినట్టు చూపించారు. మర్మతముగ్గలై అంతా నిశ్చబంగా

కూర్చుండిపోయారు. “ఏమోయ్ కుర్రోడా! గంటన్నుర అయ్యంది. లేచి వెళ్లేదే? పో!” అన్నారాయన. “నన్ను వదిలేయండి స్వామీ” అన్నాడు ఆ కుర్రాడు.

‘ఇక ఆపేస్తున్నా’ అన్నారాయన. లేదు లేదు ఇంకా మాట్లాడండి అందరూ కేకలు. మరొక అరగంట అదే ప్రవాహం.

బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు విద్యార్థులకు ఉపన్యాసంగా...

మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ

మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు

- అంటూ తెలుగు రాష్ట్ర గేయంగా తెలుగుభాషను, సంస్కృతిని తెలుగు ప్రజలందరి నాలుకలపై నర్తింపచేసిన ఘునాపాలి ఎవరోకాదు సుందరకవి శంకరంబాడి సుందరాచారి.

సుందరాచారి చిత్రురుజిల్లా, తిరుపతిలో 1914 ఆగష్టు 10న జన్మించారు. తిరుపతి దేవస్థానం పారశాలలో, మదనపల్లి బీసెంట్ ధియోసాఫికల్ స్టాస్టెటీలో విద్యాభ్యాసం

చేసారు. ఉపాధ్యాయునిగా, అంధ్రప్రతికు సంపాదకుడిగా, పారశాలల పర్యవేక్షకునిగా పనిచేశారు. సుందర రామాయణం, సుందర భాగవతం, బలిదానం, అపవాదు, పేదకవి, నాస్యమి, నేటికవిత్వం, కావేటి నగరరాజ నీరాజనం, శ్రీనివాస శతకం, బుద్ధగీత వంటి ఎన్నో రచనలు చేసారు. సినిమా పాటలు రాసారు. తెలుగుభాష, సంస్కృతులపై అమితమైన అభిమానంతో జీవించినంతకాలం వాటి పరిమళాలను తన కలంతో వెదజల్లిన సుందరాచారి 1977 ఏప్రిలు 8న తిరుపతిలో కన్నముసారు.

2004 లో అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తిరుపతిలో ఆయన కాంస్య విగ్రహాన్ని నెలకొల్పింది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ఆయన జ్ఞాపకార్థం ఆ విగ్రహం దగ్గర మైకు ద్వారా “మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ” గేయం నిరంతరం ధ్వనించే ఏర్పాటుచేసింది. తెలుగుజాతి ఉన్నంతవరకూ శంకరంబాడి సుందరాచారి తెలుగు ప్రజల గుండెల్లో నిలిచే ఉంటారు.

జాతిని జాగ్రత్తి చేసిన మహానీయుల సేవాతత్తురత, నిస్యార్థ ప్రవృత్తి, జాతి జనులకు వెలుగుబాట పరిచిన వ్యక్తుల చరిత్రలు భావిభారత పొరులుగా తెలిసికొని ఆచరించడానికి ప్రయత్నించాలి. సమాజాన్ని ఉన్నతంగా తీర్చిదిద్దుకోవడం మన కర్తవ్యం.

అ) ఉపాధ్యాయ ప్రశ్నలు

- పింగళి వెంకయ్యగారిని గురించి మీకు తెలిసిన విషయాలు రాయండి.
- శంకరంబాడి గారి జ్ఞాపకార్థం తిరుపతిలో ఎటువంటి ఏర్పాటు జరిగింది.
- ప్రతిజ్ఞ విద్యార్థులలో ఎటువంటి భావాలను కలిగిస్తుంది?

ఆ) వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

- తెలుగు భాష, సంస్కృతులపై ‘శంకరంబాడి సుందరాచారి’ సాధికారతను తెలిపే సంఘటనను సొంత మాటల్లో రాయండి.
- అంధ్రరాష్ట్ర అవతరణలో పొట్టి శ్రీరాములు త్యాగం గురించి సొంతమాటల్లో రాయండి.

తెలుగు బాట

6. సుభాషితాలు (పద్యభాగం)

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

కష్టపెట్టబోకు కన్నతల్లి మనస్సు
నష్టపెట్టబోకు నాన్న పనులు
తల్లిదండ్రులన్న దైవ సన్నిభులురా
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల!

1. చిత్రంలో ఎవరున్నారు?
2. గురువుగారు శిష్యులకు ఎటువంటి పద్యాలు చెబుతున్నారు?
3. ఇలాంటి నీతి పద్యాలు మీకు తెలిసినవి చెప్పండి.

ఉద్దేశం: విద్యార్థుల్లో సైతిక విలువలు పెంపాందించడం, వారిని ఉత్తమ పొరులుగా తీర్చిదిద్దడం ఈ పార్యుభాగ ఉద్దేశం.

క్రమ సంఖ్య	కవి	కాలం	శతకం
1.	నార్ల చిరంజీవి	20వ శతాబ్దం	తెలుగుపూలు
2.	వేమన	17వ శతాబ్దం	వేమన శతకం
3.	కరుణారీ	20వ శతాబ్దం	తెలుగుబాల శతకం
4.	బద్రేన	13వ శతాబ్దం	సుమతీ శతకం
5.	పక్కి అప్పుల నరసింహం	17వ శతాబ్దం	కుమారా, కుమారీ శతకాలు
6.	పోతులూరి వీరబ్రహ్మం	17వ శతాబ్దం	కాళికాంబా సప్తశతి
7.	మారద వెంకయ్య	16వ శతాబ్దం	భాస్కర శతకం
8.	కంచ్చర్ల గోపన్న	17వ శతాబ్దం	దాశరథి శతకం

సుభాషితాలు

ఆ.వె. కడచి పోయి నట్టి క్షణము తిరిగిరాదు
కాలమూర కెప్పడు గడపబోకు
దీపమున్న యపుడె దిద్దుకోవలె నిల్లు
విలువ దెలిసి చదువు తెలుగుబిడ్డ!

(1)

ఆ.వె. భూమి నాది యన్న భూమి ఘక్కున నవ్వు
దానహీను జూచి ధనము నవ్వు
కదన భీతు జూచి కాలుండు నవ్వును
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ!

(2)

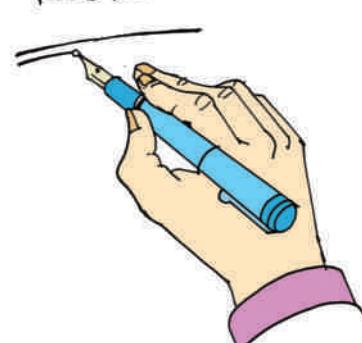

ఆ.వె. దొరలు దోచలేరు, దొంగ లెత్తుక పోరు
భ్రాతృజనము వచ్చి పంచుకోరు
విశ్వవర్ధనంబు విద్యాధనంబురా
లలిత సుగుణజాల తెలుగుబాల!

(3)

కొ. మాటకు ప్రాణము సత్యము
కోటకు ప్రాణంబు సుభటుకోటి ధరిత్రిన్
బోటికి ప్రాణము మానము
చీటికి ప్రాణంబు ప్రాలు సిద్ధము సుమతీ

(4)

క०.

రోపావేశము జనులకు
దోషము, తలపోయ విపుల దుఃఖరము నో;
రోషము విడిచిన యెడ సం
తోషింతరు బుధులు హితము దోష కుమారా! (5)

క०.

మఱవ వలెం గీడు, నెన్నుడు
మఱవంగా రాదు మేలు, మర్యాదలతో
దిరుగవలె సర్వ జనముల
దరి, బ్రేమ మెలంగవలయు ధరణి కుమారీ! (6)

ఆ.వె.

మాతృపూజ చేయు మగవారి కెల్లను
అన్యకాంత తల్లియట్ల తోచు
ఎఱుక మరమవారు నరకమ్ము పాలొను
కాళికాంబ! హంస! కాళికాంబ! (7)

చ. సిరిగలవాని కెయ్యెడలం జేసిన మేలది నిష్పలంబగున్
నెఱిగుత్తిగాదు పేదలకు నేర్చునం జేసిన సత్పలంబగున్
వఱపున వచ్చి మేఘుండోక వర్షము వాడిన చేల మీందటం
గుత్తిసినం గాక యంబుధులం గుర్వంగ నేమి ఫలంబు భాస్కరా! (8)

ఊ.

నోచిన తల్లిదండ్రికిం దనూభవుడొక్కడె చాలు మేటి చే
చాంచనివాడు వేత్తాకండు చాంచిన లేదనకిచ్చవాండు నో
రాంచి నిజంబకాని పలుకాడనివాండు రణంబులోన మేన్
దాంచనివాడు భద్రగిరి దాశరథి కరుణాపయోనిథి! (9)

శతకం: శతకం అంటే నూరు పద్యాల రచన. శతక పద్యాల చివర ‘మకుటం’ ఉంటుంది. ఇందులో పద్యాలు ‘ముక్కకాలు’గా ఉంటాయి. అంటే ఏ పద్యానికి ఆ పద్యం స్వతంత్రభావం కలిగి ఉంటుంది. మకుటం ఉండటం వలన శతకకవి ఏ పద్య ఛందస్నును ఎన్నుకుంటాడో అదే ఛందస్నులో అన్ని పద్యాలు రాయవలసి ఉంటుంది.

పారాంశం

1. తెలుగుబిడ్డా! జరిగిపోయిన సమయం తిరిగిరాదు. కాబట్టి కాలాన్ని వృథాగా గడపకూడదు. అవకాశం ఉన్నప్పుడే పనులను చక్కగా చేసుకోవాలి. కాలం విలువ తెలుసుకొని చదువుకోవాలి.
2. ఓ వేమా! ఈ భూమి నాది అని అహంకారం ప్రదర్శించిన వాడిని చూసి భూమి పగలబడి నవ్వుతుంది. ఈ ధనం నాది అనే మమకారంతో దానం జోలికి పోనివాడిని చూసి ధనం నవ్వుతుంది. యుద్ధమంటే భయపడే పిరికివాడిని చూసి యముడు నవ్వుతాడు.
3. తెలుగుబాలా! విద్యాధనాన్ని దొరలు దోచుకోలేరు. దొంగలు ఎత్తుకు పోలేరు. అన్నదమ్ములు వచ్చి పంచుకోలేరు. ఈ విద్యా ధనమే ప్రపంచ అభివృద్ధికి మూలం.
4. సుమతీ! మాటకు నిజం ప్రాణం వంటిది. కోటకు కావలి బంట్లు ప్రాణం వంటి వారు. మహిళకు గౌరవం ప్రాణం వంటిది. పత్రానికి సంతకం ప్రాణం వంటిది.
5. ఓ కుమారా! రోషావేశాలు మనుషులకు పాపాన్ని అంటగడతాయి. ఇవే దుఃఖానికి మూలం. అట్టి గుణాలను విడిచిపెట్టిన వారిని పండితులు సైతం మెచ్చుకుంటారు.
6. ఓ కుమారీ! ఒకరు చేసిన కీడు మరచిపోవాలి. కాని ఇతరులు మనకి చేసిన మేలును ఎన్నడూ మరచిపోకూడదు. అందరిపట్ల అనురాగంగా, మర్యాదతో ప్రవర్తించాలి.
7. ఓ కాళికాంబా! తల్లిని పూజించే ప్రతి పురుషునికి పరస్తిలు కూడా తల్లులుగానే కనిపిస్తారు. ఈ విషయం మరచి ప్రవర్తించే వారు నరకం పాలొతారు.
8. భాస్కరా! ధనవంతునికి మనం చేసే మేలు వ్యర్థం. పేదవారికి మేలు చేస్తే ప్రయోజనం కలుగుతుంది. వానలు లేక ఎండిపోతున్న చేల మీద మేఘుడు వర్షిస్తే ఘలితం ఉంటుంది కాని సముద్రం మీద కురిస్తే ప్రయోజనం ఉండదుకదా!
9. దయాసముద్రుడవైన ఓరామా! ఎవరి దగ్గరా చేయి చాపనివాడు, అడిగితే లేదనకుండా ఇచ్చేవాడు, నోరు తెరచి నిజం తప్ప అబద్ధం చెప్పనివాడు, యుద్ధంలో వెన్నుచూపనివాడు, అదృష్టవంతులైన తల్లిదండ్రులకు ఇటువంటి గొప్పవాడైన కొడుకొక్కడు చాలు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ఘక్కున నవ్వు - భ్రాత్రుజనం - విశ్వ వర్ధనం - విరసంబైన -
రోషావేశాలు - దుఃఖకరం - మాతృపూజ - అన్యకాంత - నిష్టలం -
- నెత్తిగుటి - తనుభవుడు - భద్రగిరి - దాశరథి -
కరుణాపయోనిధి - అంబుధి - సత్పులం - వీరబ్రహ్మం - కరుణలీ

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- పారంలోని పద్యాలను రాగంతో, భావానికి తగినట్లుగా పాడండి.
- 'కాలం చాలా విలువైంది' ఎందుకో చర్చించండి.
- 'విద్య గొప్పతనం' నాలుగు వాక్యాల్లో రాయండి.
- కింది పద్యాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

చెలిమి శిలాక్షర మెప్పుడు

అలుక జలాక్షరము సుజనులగు వారలకున్

చెలిమి జలాక్షర మెప్పుడు

అలుక శిలాక్షరము కుజనులగు వారలకున్

ప్రశ్నలు:

(అ) అలుక ఎవరికి జలాక్షరం?

.....

(అ) 'చెరిగిపోనిది' అనే అర్థంలో కవి ఏ పదాన్ని వాడాడు?

.....

(ఇ) ఈ పద్యంలో ఏ అక్షరం ఎక్కువ సార్లు వచ్చింది?

.....

(ఈ) ఈ పద్యానికి శీర్షికను సూచించండి.

.....

ప్రక్కికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- నీ దృష్టిలో స్నేహం అంటే ఏమిటి?
- "కోపంగాని, ఆవేశంగాని మంచివి కావు" ఎందుకో వివరించండి?
- మనం స్నీలను ఎలా గౌరవించాలి?

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಶ್ನಾಲಕ್ಷ್ಯ 8 ನುಂಡಿ 10 ವಾಕ್ಯಾಲ್ಟೋ ಜವಾಬಳು ರಾಯಂಡಿ.

1. ಎಟುವಂಟಿ ವಾರಿಕಿ ಸಹೆಯಂ ಚೇಯಾಲಿ? ಈ ವಿಷಯಾನ್ನಿ ಕವಿ ಎಲಾ ತೆಲಿಯಜ್ಞಾರು?
2. ಮಂಚಿ ಕುಮಾರುನಿಕಿ ಉಂಡವಲಸಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳೇವಿ?
3. ಪಾರಂಲೋನಿ ಪದ್ಯಾಲ ಆಧಾರಂಗಾ ಮೀರು ನೇರ್ಪುಕುನ್ನ ಮಂಚಿ ಗುಣಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

ಭಾಷಾಂಶಾಲು

ಅ) ಕಿಂದಿ ಗೀತಗೀಸಿನ ಪದಾಲಕ್ಷ್ಯ ಅರ್ಥಾಲು ರಾಯಂಡಿ. ವಾಟಿತೋ ಸಾಂತವಾಕ್ಯಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

ಉದಾ॥ ಸಿರಿ ಕಲಿಗಿ ಉಂಡಟಂ ವಲನ ಗರ್ವಿಂಚಕೂಡದು.

ಸಿರಿ = ಸಂಪದ

ಸಂಪದ ಎವರಿ ವದ್ದು ಸ್ಥಿರಂಗಾ ಉಂಡದು.

1. ಏ ಪನಿನೈನಾ ವಿಚಕ್ಷಣತೋ ಚೇನೇವಾರೇ ಬುಧುಲು.

2. ರೈತುಲು ಧರಣಿನಿ ನಮ್ಮುಕೊನಿ ಜೀವಿಸ್ತಾರು.

3. ಅಂಬುಧಿ ಲೋ ನೀರು ತಾಗಡಾನಿಕಿ ಪನಿಕಿರಾದು.

ಅ) ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಾಲ್ಟೋ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಾಲನು (ಪರ್ಯಾಯಪದಾಲು) ಗುರ್ತಿಂಬಿ ರಾಯಂಡಿ.

1. ವೃಕ್ಷಾಲು ಮನಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸ್ತಾಯಿ. ತರುವುಲ ರಕ್ಷಣ ಮನಂದರಿ ಬಾಧ್ಯತ.
2. ಭಾಸ್ತುರುದು ತೂರ್ಪುನ ಉದಯಸ್ತಾದು. ಲೋಕಾನಿಕಿ ವೆಲುಗು ನಿಷ್ಪೇವಾಡು ಸೂರ್ಯದು.
3. ಯುದ್ಧಂ ವಲನ ಅನೇಕ ನಷ್ಟಾಲು ಉನ್ನಾಯಿ. ಕಾಬಟ್ಟಿ ರಣಂ ಲೇಕುಂಡಾ ಕಲಸಿಮೆಲನಿ ಉಂಡಾಲಿ.

ಆ) ಕಿಂದಿ ಗೀತಗೀಸಿನ ಪದಾಲಕ್ಷ್ಯ ವ್ಯಾತಿರೇಕಾರ್ಥಕ ಪದಾಲು ರಾಯಂಡಿ.

1. ಇತರುಲ ಪಟ್ಟ ಮರ್ಯಾದಗಾ ಪ್ರವರ್ತಿಂಚಾಲಿ.

2. ಸಂತೋಷಂ ಸಗಂ ಬಲಂ.

3. ಈ ಪ್ರದೇಶಂ ಸಹಜ ಸುಂದರಂಗಾ ಉಂಡಿ.

ತಃ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಕೃತಿ - ವಿಕೃತಿ ಪದಾಲನು ಜತಪರಚಂಡಿ.

1. ಶ್ರೀ () (ಅ) ರೋಸಂ
2. ದೀಪಮು () (ಆ) ಸಿರಿ
3. ರೋಷಂ () (ಇ) ದಿವ್ಯೇ

వ్యక్తరణాంశాలు

అ) కింది పదాలను పరిశీలించండి.

మాయమ్మ = మా + య్య + అమ్మ

మీయిల్ల = మీ + య్య + ఇల్ల

పై పదాల మధ్య ‘య్య’ అదనంగా వచ్చి చేరింది. అలా చేరడాన్ని ‘యదాగమం’ అంటారు.

కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	మేనయత్త = మేన + య్య + అత్త
-------	----------------------------

ఉన్నయూరు = + +
------------------	---------------	---------------

సరియైన = + +
----------------	---------------	---------------

నాదియన్న = + +
------------------	---------------	---------------

ఆ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఎమంటివి = ఎమి + అంటివి (ఎ + ఇ + అ = మ) సంధి జరిగితే.

ఎమియంటివి = ఎమి + య్య + అంటివి (య్య + అ = య) సంధి జరగకపోతే.

పై పదాల వలె కింది పదాలను విడదీయండి.

వచ్చిరిపుడు = + (.....)

వచ్చిరియిపుడు = + + (.....)

పై పదాలను విడదీసినప్పుడు మొదటిపదం చివరన ఇ (ఇత్త్వం) ఉంది. రెండవపదం మొదట అ, ఇ వంటి అచ్చులు వచ్చాయి. ఇత్త్వంపై సంధి తప్పక జరగాలనే నియమం లేదు. జరగవచ్చు, జరగకపోవచ్చు. వ్యక్తరణంలో ఈ పరిస్థితిని ‘పైకిల్చికం’ అంటారు.

కింది పదాలను విడదీసి రాయండి.

ఉదా॥ నాదన్న = నాది + అన్న

నాదియన్న = నాది + య్య + అన్న

అదొకటి = +
----------------	---------------

అదియొకటి = + +
------------------	---------------	---------------

లేకున్న = + +
-----------------	---------------	---------------

లేకయున్న = + +
------------------	---------------	---------------

కింది పదాలను కలిపి రాయండి.

ఉదా॥ మత్తి + ఎమి = మత్తేమి = మత్తియేమి
--

ఇది + అంత =	=
-------------------	---------

రానిది + అని =	=
----------------------	---------

అది + ఎట్లు =	=
---------------------	---------

ఇ) కింద ఇచ్చిన పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

కాలమూరక = +	(.....)
-----------------	---------------	---------

దీపమున్న = +	(.....)
------------------	---------------	---------

నేరములెన్నడు = +	(.....)
----------------------	---------------	---------

కింది పదాలను కలిపి సంధిపేరు రాయండి.

జనములు + అందరు = (.....)

మేలు + అది = (.....)

మేఘుడు + ఒక = (.....)

ఈ) **సమాసం:** అర్థవంతమైన రెండు పదాలు కలిసి, ఒకే పదంగా ఏర్పడటాన్నే సమాసం అంటారు. సమాసంలోని మొదటి పదాన్ని పూర్వపదమని, రెండవ పదాన్ని ఉత్తరపదమని అంటారు.

ఉదా : సరస్వతీమందిరం - సరస్వతి యొక్క మందిరం

పై ఉదాహరణలో సరస్వతి పూర్వపదం, మందిరం ఉత్తరపదం ఇలా సమాసాలు ఏర్పడతాయి.

ఉ) **ద్వంద్వసమాసం :** సమాసంలో ఉన్న రెండు పదాలు సమాన ప్రాధాన్యం కలిగిఉంటే అది ద్వంద్వసమాసం.

ఉదా: సూర్యచంద్రులు = సూర్యుడును, చంద్రుడును

తల్లిదండ్రులు = తల్లియు, తండ్రియు

రామలక్ష్మీఱులు = రాముడును, లక్ష్మీఱుడును

“ఉభయ పదార్థ ప్రధానంబు ద్వంద్వంబు” అని సూత్రం

కింది పదాలకు విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

రాత్రింబవళ్ళు =

బంధుమిత్రులు =

బాలభాలికలు =

కింది విగ్రహవాక్యాలను సమాసపదాలుగా మార్చి రాయండి.

రోషమును, ఆవేశమును =

అన్నయు, తమ్ముడును =

కూరయు, కాయయు =

ఊ) కింది వాక్యాలను గమనించండి.

1. స్నేహం ఉన్నప్పుడు తప్పులు కనబడవు

2. మాధవి పూజ కొరకు పూలను కోసుకొచ్చింది.

3. జీవితంలో జయాపజయాలు ఉంటాయి.

4. రవితో రహీం బడికి వెళ్ళాడు.

పై వాక్యాల్లో గీతగీసిన అక్షరాన్ని లేదా పదాన్ని తొలగించి చదవండి. అర్థవంతంగా లేవుకదా!

ఉదా: చెట్లు ఫలాల బరువెక్కాయి.

ఈ వాక్యంలో పదాల మధ్య సంబంధం సరిగా లేనట్లుగా అనిపిస్తుంది. ఇప్పుడు ‘చేత’ అనే ప్రత్యుధం ఉపయోగించి చదవండి. చెట్లు ఫలాల చేత బరువెక్కాయి. ఇలా పదాల మధ్య అర్థసంబంధాన్ని ఏర్పరచడానికి ఉపయోగించే వాటిని విభక్తులు అంటారు.

కింది ప్రత్యుధూలను విభక్తులను తెలుసుకోండి.

ప్రత్యుధూలు	విభక్తులు
డు, ము, పు, లు	ప్రథమ విభక్తి
ని(న్), ను(న్), ల(న్), కూర్చు, గురించి	ద్వితీయ విభక్తి
చేత(న్), చే(న్), తోడ(న్), తో(న్)	తృతీయ విభక్తి
కొఱకు(న్), కై (కోసం),	చతుర్थ విభక్తి
వలన(న్), కంటి(న్), పట్టి	పంచమి విభక్తి
కి(న్), కు(న్), యొక్క లో(న్), లోపల(న్)	షష్ఠి విభక్తి
అందు(న్), న(న్)	సప్తమీ విభక్తి
ఓ, ఓయి, ఓరి, ఓసి	సంబోధన ప్రథమ విభక్తి

చమత్కార పద్యం

హల కుమారుడై యొప్పెడునాతడు హల
హలకి దక్కిణనేత్తమో నాతడు హల
హలకి శిరముతోడ వరలు నాతడు హల
హలకి వామాళ్ళమో యొప్పునాతడు హల

నానార్థాలు :

హరి= కోతి, సూర్యుడు, సింహము, చంద్రుడు

1. సూర్యుని కొడుకు సుగ్రీవుడు
2. శ్రీహరి కుడికన్న సూర్యుడు.
3. సింహపు తలతో ఒప్పువాడు శ్రీహరి.
4. శ్రీహరికి ఎడమ కన్న చంద్రుడు అని ఇలా చెప్పుకోవాలి.

నేనివి చేయగలనా?

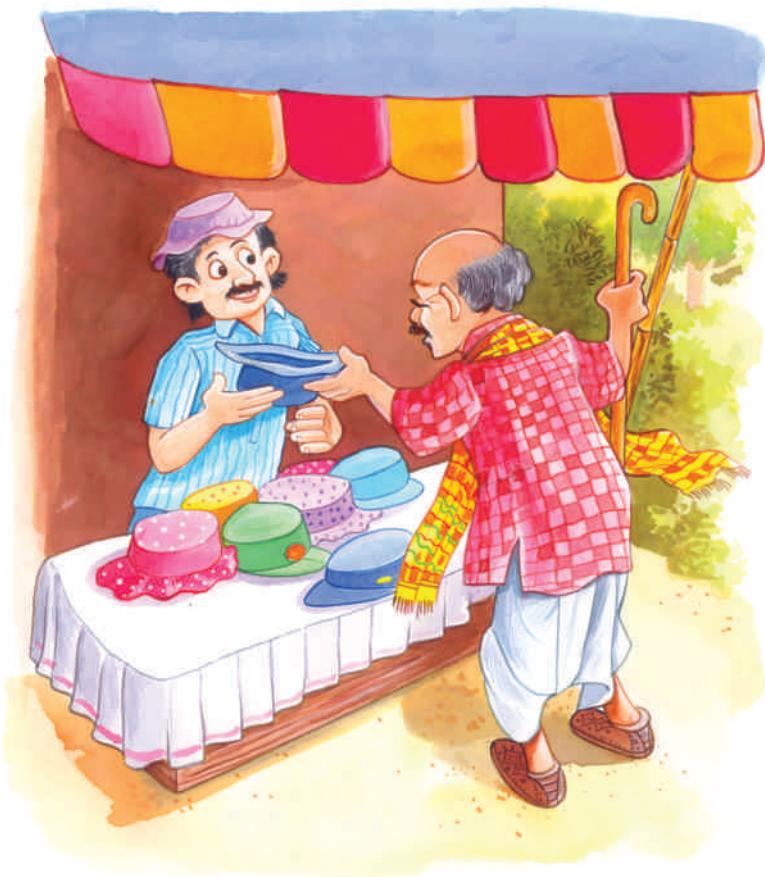
1. పారంలోని పద్యాలను రాగయుక్తంగా, భావయుక్తంగా పాడగలను. జెను / కాదు
2. పద్యభావాలను సాంత మాటలలో చెపుగలను, రాయగలను. జెను / కాదు
3. పారంలోని పదాలను సాంత వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. జెను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. జెను / కాదు

వదవండి - ఆనందించండి

టోపీల వ్యాపారి

అతనికి గుండె ఆగినంత వనైంది. “అమ్మా! నేను బాగా సఫ్టపోయానే. పొరపాటున డబ్బు దాచుకునే టోపీని అమ్మేసినట్టున్నాను” అని బాధతో కుమిలిపోతూ, రాత్రంతా నిదుర పోలేదు.

మరునాడు ఉదయాన్నే తన దుకాణానికి వెళ్లి ‘ఎవరికైనా తన డబ్బు దాచిన టోపీ దొరకిందా’ అని అడుగసాగాడు.

“ఎవరికైనా నువ్వు డబ్బు దాచిన టోపీ దొరికితే నీకు ఇస్తారా! నీ ముర్ఖత్వం కాకపోతే ఏంటి” అని జనం ఎగతాళిగా నవ్వారు.

కొంచెం సేపు అయ్యాక, ఒక ముసలాయన దిగులుగా కూర్చున్న కాశీనాథ్ దగ్గరకు వచ్చి “సాయనా! నువ్వు ఇచ్చిన టోపీ చాలా బరువుగా ఉంది. ఇది తీసుకొని నాకు తేలికగా ఉన్న టోపీని ఇవ్వు” అని అన్నాడు.

కాశీనాథుడు ఆ టోపీని తీసుకొని తేలికైన టోపీని ఇచ్చి ఆ ముసలాయనను పంపేశాడు. టోపీ ఎందుకు బరువుగా ఉంది అని చూడగా, అతనికి అందులో దాచిన డబ్బు కనిపించింది.

‘హమ్ముయ్యా!’ అని ఊపిరి పీల్చుకుంటూ, ‘నిజాయితీగా బతికే వారిని దేవుడు ఎప్పుడూ మోసం చేయడని రుజువైంది’ అని తన మనసులో అనుకున్నాడు కాశీనాథుడు.

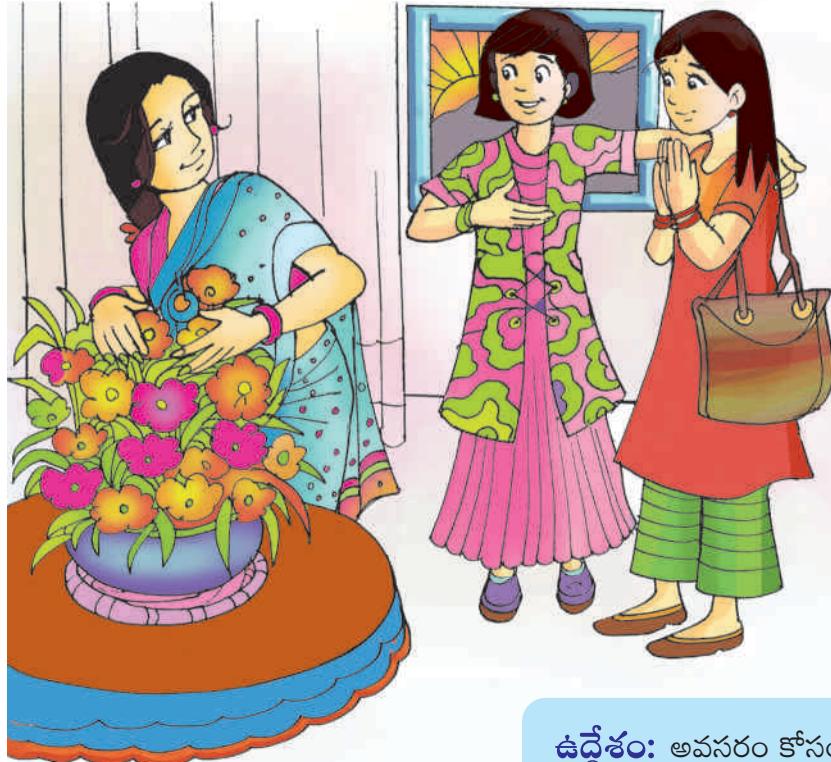
ఒక ఊరిలో కాశీనాథుడు అనే ఒక టోపీలు అమ్మేవాడు ఉండేవాడు. అతడు చాలా నీతిమంతుడు. టోపీలను కొద్ది లాభానికి అమ్మేవాడు. అతడు దేశ విదేశాల నుండి తెప్పించిన రంగు రంగుల టోపీలను సరసవైన ధరలకే అమ్మడంతో జనం విరగబడి అతని దగ్గర టోపీలు కొనేవారు. అంగడిలో ఉన్నప్పుడు ఆ రోజు వ్యాపారంలో వచ్చిన డబ్బును అతడు ఓ టోపీలో దాచుకునేవాడు.

ఓ రోజు పూరి జగన్నాథుని రథ మపోలాత్మవం ఉండడంతో అతడు రథము లాగబడే వీధిలో ఒక చిన్న దుకాణం పెట్టుకున్నాడు. మొదటి రోజే చాలా టోపీలు అమ్మాడు. ఎప్పటిలాగే అతను డబ్బును ఒక టోపీలో దాచాడు. చీకటి పడ్డాక తన సంపాదన ఎంతో లెక్కపెడదామని, తన డబ్బు దాచుకునే టోపీ కొరకు వెతికాడు. టోపీ దొరకలేదు.

7. మమకారం

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరెవరు ఉన్నారు?
2. చిత్రంలోని అమృత్యు అమృత్యు తన స్నేహితురాలిని ఎలా పరిచయం చేస్తోంది?
3. మీ స్నేహితులు మీ అమృత్యున్నాన్నలను ఏమని పిలుస్తారు?

ఉద్దేశం: ఆవసరం కోసం ఆంగ్లభాషను నేర్చుకుంటాం. కానీ దానిమీద వ్యాపారంతో వాతృభాషను నిరాదరించడం సరికాదు. వాడగలిగిన ప్రతిచోటూ మాతృభాషనే వాడడాం అని చెప్పడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

చిలుకూరి దేవపుత్ర

(24.4.1952 - 18.10.2016)

కవి పరిచయం

అనంతపురం జిల్లా కాల్వాపల్లెలో జన్మించారు. ‘వికాకి నొక చప్పుడు’, ‘చివరి మనములు’, ‘బందీ’, ‘వంకర టీంకర’, ‘ఆరు గ్లాసులు’ మొదలైన కథా సంపుటాలు వెలువరించారు. ‘అద్దంలో చందమామ’, ‘పంచమం’ ఆయన రాసిన నవలలు. 1996లో ‘పంచమం’ నవలకు ఆటా (అమెరికా తెలుగు అసోషియేషన్) వారి నవలల పోటీలో తృతీయ బహుమతి, 2000 సంవత్సరంలో పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వారి ధర్మనిధి పురస్కారం, 2001లో చా.సో. స్కూల్ సాహితీ సత్కారం, ఆంధ్రప్రదేశ్ గుర్తం జామువా పురస్కారం లభించింది. ఈ పారం చిలుకూరి దేవపుత్ర రచించిన ‘ఆరు గ్లాసులు’ అనే కథాసంపుటిలోనిది.

మమకారం

ఎండకాలం సెలవులకని సీత పిల్లలిద్దరితో పాటూ బళ్ళారిలోని వాళ్ళ పుట్టింటికి పోయింది. రెవిన్యూ వాడిని కాబట్టి సెలవులన్న అదృష్టం ఎట్లానూ లేదని చెప్పి, ఒక ఆదివారం ఉదయమే బళ్ళారి చేరుకున్నాను. అక్కడి ఇంటి వాతావరణం చూస్తూ ఉంటే భలే ముచ్చటగా ఉంది. సీత చెల్లెళ్లూ, వాళ్ళ భర్తలూ, పిల్లలూ, సీత తమ్ముళ్ళిదరూ, వాళ్ళ భార్యలూ, పిల్లలూ అంతా ఒకచోట చేరి ఉండటంతో కనులపండుగగా ఉంది.

పిల్లల కేరింతలూ, ఆటలూ, వాళ్ళ మధ్య చిట్టిపొట్టి తగవులూ, కొట్టాటలూ, ఏడుపులూ ఒకవైపూ...

వదిన మరదళ్ళ సరసాలూ, విరసాలూ, బావ బావమరదుల వెక్కిరింతలూ, జాంతణాలూ మరొకవైపూ...

అక్క చెల్లెళ్లూ, తమ్ముళ్లూ వాళ్ళ ఒద్దికలూ, ప్రేమలూ, ఆప్యాయతానురాగాలు ఎక్కడయితే ఉంటాయో! అక్కడ స్వగ్రహితులుమే అనడానికి పెద్ద ఉదాహరణ మా అత్తగారి ఇల్లే!

అప్పటికి ఇంకా టైం ఒంటిగంటకాలేదు. ఎందుకో అక్కడున్న పిల్లల్లో ఒక కొత్త వాతావరణం కనిపిస్తూ ఉన్నది. అదేమిటా అని కొంచెం పరిశీలించితే నాకు అర్థమయింది. ఇంతకు మునుపుమాదిరి వాళ్ళ సంబోధనలు లేవని తేలింది. ఎట్లాగంటే - చిన్నాయన, పిన్నీ, మామ, అత్త, పిలుపులను ఆంటీ, అంకుల్లలతో సరిపెడుతున్నారు. అట్లా మమ్మల్నందర్నీ పిలుస్తున్నది ఎవరో కాదు సుగుణ, రాధల పిల్లలు. ఎందుకో కానీ, కాసేపటికే నేను భరించలేకపోయాను.

మన భాష అన్నది మన సంస్కృతికీ, మన జీవన విధానానికి ప్రతీక అని నా నిశ్చితాభిప్రాయం. మేము పిల్లలో 'అమ్మనాన్న'లనే పిలిపించుకుంటున్నాం. అది నా సంస్కృతిగా, నా జీవన విధానంగా భావిస్తాను. నా తండ్రిని నేను 'నాన్న' అంటూ పిలిచినపుడు; ఆయనకు కలిగిన ఆనందం, వాత్సల్యం - ఈ పొద్దు నా పిల్లలు నన్ను 'నాన్న' అని పిలిచినపుడు నాకు కలగాలి. చదువుకోసం, ఉద్దోగం కోసం ఇంగ్రీషు అవసరమైతే నేర్చుకుంటాం, అంతేకానీ వాళ్ళ ఆచార వ్యవహారాలూ, వాళ్ళ జీవనశైలీ మనకు అనవసరం అన్నది నా వాదన.

ఆ సాయంత్రమే అందరం వరండాలో కూచుని కాఫీలు తాగుతున్న సమయాన - "ఏమ్మా! రాధా! సుగుణా! మీ పిల్లలు పిలుస్తున్న వరసలు గమనించారా - తెలుగు వరసలు పిలిపించండి పిల్లలో" అంటూ గట్టిగానే చెప్పాను. వాళ్ళయితే మొగాలు మాడ్చుకున్నట్టు అనిపించింది.

అనంతపురానికి వచ్చినాక సీత నాకు క్లాసు ఫీకింది. సుగుణ, రాధలు ఎంత బాధపడినది చెప్పింది - "బావతో మాట్లాడాలంటే మరదళ్ళ భయపడే పరిస్థితి తెచ్చిపెట్టినారు... ఇంకెప్పుడూ వాళ్ళను ఏమనకండి." అంటూ వార్షింగ్ లాంటీది పరోక్షంగా ఇచ్చింది.

* * *

ఆ మరుసటి రోజు ఉదయమే నేను 'మడకశిర'కు బయల్దేరి వెళ్ళాను, మా కొలీగీతో పాటూ - మండల ఆఫీసుకు చేరుకున్నాక అక్కడినించి సత్యానికి ఫోన్ చేశాను. అతను పదేళ్ళగా నాకు మంచి మిత్రుడు. ఆ ఊర్లోనే ఒక స్వచ్ఛంద సంస్థను నడుపుతున్నాడు. తన ఇంటిఅడ్రసు చెప్పి రమ్మున్నాడు. అతని కుటుంబం గురించి కొంత వివరమణిగాను. అతనికి ఇద్దరు మగపిల్లలనీ, వాళ్ళ అల్లరే తనకు ఎంతో సంతోషాన్నిస్తుందని తెలిపాడు.

ఎందుకో గాని సత్యం గుర్తుకురాగానే వెంటనే ఇంగ్రీషే జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. అతను గుంటూరు, ఆంధ్ర క్రిష్ణాయన్ కాలేజీలో బి.ఎ., చదివాడు. దాంతో అనర్థంగా ఇంగ్రీషు మాట్లాడ్డం అలవడింది. ఇంక అతను పెళ్ళి చేసుకున్న అమ్మాయి బెంగుళూరులో ఇంగ్రీషు దౌరసానుల పెంపకంలో చదువుకున్న మలయాళ స్త్రీ. ఇంక ఆ ఇంట్లో తెలుగు పలుకుకు చోటు ఎక్కుడుంటుంది? ఆంధ్రదేశంలో ఇంగ్రీషు మాట్లాడే కుటుంబాన్ని చూడాలన్న ఉబలాటం బయల్దేరింది నాలో.

* * *

ఆఫీసు ఇన్సెక్షన్ నోట్స్ రాయడం కొంతవరకూ అయింది. మరుసటి రోజుకు కానీ పూర్తవడు.... ఆ పూటకి విశ్రాంతే... తర్వాత కలుస్తానని మా కొలీగీకి చెప్పేసి, సత్యం ఇల్లు వెతుక్కుంటూ బయల్దేరాను. సులభంగానే అతని ఇంటిని కనుక్కోగలిగాను. వీధి మొగదలలో ఉన్న అంగట్లో రెండు బిస్కట్ పాకెట్లు కొన్నాను సత్యం పిల్లల కోసం.

చిన్న కాంపాండులో అధునాతనంగానే ఉంది ఆ ఇల్లు. బయట ఎవరూ కనిపించలేదు. వరండా బయటే నిలుచుని సత్యాన్ని పిలిచాను. నీలం టీ పట్ట, అదే రంగు పేంటుతో ఉన్న ఆరేళ్ళ పిల్లలు వచ్చాడు.

సత్యం కొదుకే అనిపించేంతగా ఉన్నాడు. వాడి వెనకాలే మరో బుడతడు, వాడికంటే ఏడు ఒక సంవత్సరం చిన్నవాడయి ఉంటాడు. ఏడూ అదే రంగు బట్టలు వేసుకుని ఉన్నాడు.

“మీ దాడీ లేదా?” అడిగాను. నాకు తెలీకనే ఇంగ్లీషు వాతావరణం నాలో ప్రవేశించినట్టుంది. అందుకే ‘మీ నాన్నలేదా?’ అని అనలేకపోతున్నాను. “ఊహా!” అంటూ కాస్త ముందుకు వచ్చి “నువ్వు మామవి కదూ!” అన్నాడు పెద్దాడు.

నేను ‘ఊ’ అనాలో, ‘ఊహా’ అనాలో తెలీకుండా ఉంది. అసలు నన్ను ఎవరసుకుంటున్నాడో ఏడు.

“నా పేరు రాజు. మీ దాడీ ఫ్రైండుని, అంకుల్”ని అన్నాను నవ్వుతూ. నువ్వునుకుంటున్నట్టు మామను కాదు అని తేటతెల్లం చేశాను వాడికి.

“నాకు తెలుసు నువ్వు రాజు మామవని.. పొద్దున్న నాన్న ఆల్చంలో నీ ఫోటో చూపించి, నువ్వు అనంతపురంనించి ఇక్కడికి వచ్చినావని చెప్పినాడు” అన్నాడు నవ్వు మొగంతో. తొఱుకూ బెఱుకూ లేకుండా వాడు అట్లా మాట్లాడుతూ ఉంటే నాకు ఒకటే ఆశ్చర్యం. అంతకన్నా ఆశ్చర్యం, కేవలం మిత్రుడిని మాత్రమే అయిన నన్ను ‘మామ’ ను చేయడం. వాళ్ళపేర్లు అడిగాను చెరో బిస్కెట్లు పేకెబ్బ అందిస్తా. పెద్దోడు బుజ్జె అనీ, చిన్నోడు చిన్న అనీ చెప్పారు.

‘తోపలికి వచ్చి కూచో మామా! నాన్న ఇప్పుడొస్తాడులే’ అంటూ పెద్దోడు చెబుతున్నట్టే నా వెనుక మోటార్బైక్ అగిన శబ్దం.

‘అద్దో నాన్న’ అంటూ వాడు అంటూంటే తిరిగి చూశాను.

సత్యం హెల్మెట్టీని తలనుంచి వేరుచేస్తూ నవ్వుతూ నాతో కరచాలనం చేశాడు.

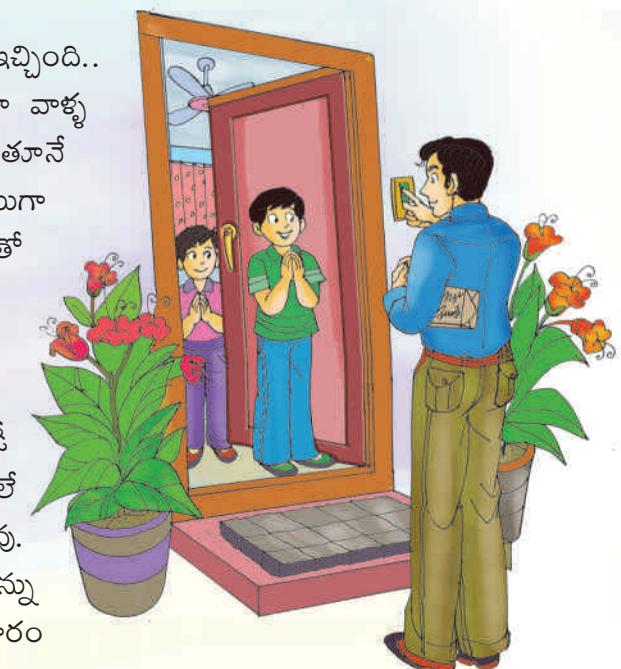
ఇంట్లోకి వెళ్ళి కూచున్నాం.

“మీ మిసెన్ ఎక్కడ సత్యం?” అడిగాను.

“ఇంక కాసేపట్లో వస్తుందిలే... పక్కన ఉన్న పల్లెకు పోయింది. మాకు పల్లె ప్రజలతోనే కదా పని” అన్నాడు సత్యం.

సత్యం వాళ్ళ పనిఅమ్మాయి కాఫీ ఇచ్చింది.. మేమిద్దరం మాటల్లో పడిపోయాం. పిల్లలిద్దరూ వాళ్ళ నాన్నని రకరకాలయిన ప్రశ్నలు అడుగుతూనే ఉన్నారు. ఏ మాత్రం విసుగులేకుండా హాయిగా సమాధానమిస్తూ ఉన్నాడు - ఒకవైపు నాతో మాట్లాడుతూనే.

“ఆంధ్రదేశంలో ఉన్న ఆంగ్ల కుటుంబాన్ని చూడాలని వస్తే అచ్చ తెలుగు కుటుంబం కనిపిస్తా ఉంది సత్యం... పిల్లలిద్దరూ నిన్ను డాడీ అనకుండా నాన్నా అని విలవడం భలే ఉంది. నా ఊహాల్ని తలకిందులుగా చేసినావు. అంతేకాదు పిల్లలిద్దరూ ‘మామా’ అంటూ నన్ను పలకరిస్తూ ఉంటే ఏదో తెలియని మమకారం కలిగింది నాకు”. అన్నాను.

నవ్వుతూ - “ఇంగ్లీషు భాష మనకు అవసరమే.... అంతవరకే దాన్ని వాడుకుంటాం. మన భాషనీ, సంస్కృతినీ ఎందుకు వదిలేసుకుంటాం? ఇంకా మా ఆవిడ తెలుగుని వింటే ఆశ్చర్యపోతావు. ఆవిడ మలయాళీ కదా - ఇంగ్లీషు వాళ్ళ పెంపకంలో ఇంగ్లీషు తప్ప మరొక భాష తేలీదు. ఇక్కడి ప్రజల్లో పని చేయాలంటే ఇంగ్లీషు పనికి రాదు. చాలా తొందరగా తెలుగు నేర్చుకుంది” అన్నాడు. అక్కడి నించీ బయల్దేరుతూ “ఈసారి అనంతపురానికి వస్తే తప్పకుండా మా ఇంటికి పిల్లల్లో పాటూ రావల్ల” అన్నాను. పిల్లలిద్దరూ నవ్వుతూ దగ్గరకొచ్చి “టూటా మామా! టూటా మామా!” అంటూ వీడుకోలు పలుకుతుంటే, ఇద్దర్నీ ముద్దాడాను. ఎందుకో నా కళ్ళల్లో నీటి పొర.... (సంక్లిష్టం)

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

తుల్యం, ప్రతీక, నిశ్చితాభిప్రాయం, వాత్సల్యం, జీవనశైలి, అనర్థంగా, తేటతెల్లం, తీవ్రత, సువ్యసుకున్నావు, ఎవరనుకున్నావు.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- మీ భాష అంటే మీకు ఎందుకు ఇష్టమో చెప్పండి ?
- ఏది స్వర్గంతో సమానమైనదని రచయిత అన్నాడో రాయండి ?
- బంధువుల ఇంట్లో రచయితకు కనిపించిన కొత్త వాతావరణం ఏమిటో రాయండి ?
- కింది కరపత్రాన్ని చదివి ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

అలయ పరిరక్షణ అందరి బాధ్యత

భక్తులారా!

ఆంధ్ర మహావిష్ణువు తెలుగువారి ఆరాధ్య దైవం. కృష్ణజిల్లా శ్రీకాకుళంలో ఆంధ్ర విష్ణుదేవాలయం ఉంది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఈ దేవుణ్ణి దర్శించుకొని స్వామి ఆదేశం మేరకు తాను ఆముక్తమాల్యద గ్రంథం రాసినట్లు చెప్పేదు. నేను తెలుగు వల్లభుళ్ళి. నా భాష తెలుగు భాష. అది అన్ని భాషలకన్నా గొప్పది అని స్వామి స్వయంగా తనకు చెప్పినట్లు కూడా పేర్కొన్నారు. అటువంటి అరుదైన ఆంధ్ర విష్ణు దేవాలయాన్ని పరిరక్షించుకుండాం. మరింత అభివృద్ధి చేద్దాం. ఇది మనందరి బాధ్యత.

ఇట్లు,
అభిలాంధ్ర అలయ పరిరక్షణ సంఘం,
అమరావతి

- ఆంధ్ర విష్ణుదేవాలయం ఎక్కడ ఉంది ?
- ఈ కరపత్రం ప్రచురించింది ఎవరు ?
- నా భాష తెలుగుభాష - అని చెప్పింది ఎవరు ?
- ఆముక్తమాల్యద గ్రంథం రాసింది ఎవరు?

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. అత్త-మామ; పిన్ని-బాబాయి; బావ-బావమరిది... ఇలా మీకు తెలిసిన బంధువాచక పదాలు పది రాయండి.
2. ‘సత్యం’ కుటుంబాన్ని చూసి రచయితకు ‘మమకారం’ ఎందుకు కలిగింది?
3. ఈ కథ “ఎందుకో నా కళల్లో నీటిపొర...” అని ముగుస్తుంది. ఆనందంతో వచ్చే కన్నొటిని ఏమంటాం? అవి ఎప్పుడు వస్తాయి?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. భాష విషయంలో రచయిత అభిప్రాయాలను వివరించండి.
2. “ఇంగ్లీష్ భాష మనకు అవసరమే! అంతవరకే దాన్ని వాడుకుంటాం. మన భాషనీ సంస్కృతినీ ఎందుకు వదిలేసుకుంటాం?” – దీనిపై మీ అభిప్రాయం రాయండి.
3. మీరు బంధువుల ఇంటికి వెళ్లినప్పుడు పిల్లలంతా ఒకచోట చేరి ఉండటంతో కనుల పండుగగా ఉంటుంది కదా! ఆ పిల్లల కేరింతలు, ఆటలు, వాళ్ల మధ్య చిన్న చిన్న తగాదాలు... వీటిని గురించి మిత్రునికి లేఖ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది సూచనల ఆధారంగా ‘కారం’ తో అంతమయ్యే పదాలు రాయండి.

1. ఈ పాఠం పేరు మమకారం.
2. ఎదుటివారికి మేలు చేయడంకారం.
3. ఎదుటివారిని గేలి చేయడంకారం.
4. దట్టమైన చీకటికారం.
5. గర్వం, అహంభావంకారం.

అ) కింది వాక్యాలను చదవండి. గీతగీసిన పదాల అర్థాలు తెలుసుకొని సాంతవాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ విపోరయాత్రకు వెళ్లాలన్న మా ఉబలాటం చూసి మా ఉపాధ్యాయులు ముచ్చటపడ్డారు.

ఉబలాటం = కోరిక

మా మిత్రులందరూ సినిమాకు వెళ్లాలని ఉబలాటపడుతున్నారు.

1. బాపు, రమణులు ఒద్దిక గా ఉండి జీవితాంతం స్నేహితులుగా ఉన్నారు.
 2. మదర్ థెరిసా మాపే వాత్సల్యం చాలామంది జీవితాల్లో వెలుగులు నింపింది.
 3. ఆ నగరంలోని అధునాతన కట్టడాలు నాకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించాయి.
- ఇ) కింది వాక్యాలలో సమానార్థక పదాలు ఉన్నాయి. గుర్తించి గీత గీయండి.**
1. వచ్చిరాని మాటలతో ఆ బుడతడు చేసే అల్లరి అందరికీ అనందాన్నిస్తోంది. ఆ పిల్లవాడు అందరి దృష్టినీ ఆకర్షించాడు.
 2. మనిషికి అసలైన ధనం విద్యాధనమే! అని తేటతెల్లం చేశారు పూర్వికులు. దీంతో మనం సంపాదించు కోవాల్సింది ఏమిటో స్వప్తమైందికదా!
 3. మహాత్ముల జీవనశైలి నన్ను ఆకర్షిస్తుంది. వారు బతికే పద్ధతి నిరాడంబరంగా ఉంటుంది.
- ఈ) కింది వ్యతిరేక పదాలను జతపరచండి.**
1. పండితుడు (ఆ) దురదృష్టం ()
 2. సరసం (ఆ) పామరుడు ()
 3. అదృష్టం (ఇ) విరసం ()
- ఊ) కింది ప్రకృతి వికృతులను జతపరచండి.**
1. ఆశ్చర్యం (ఆ) బయం ()
 2. భయం (ఆ) ఇంతి ()
 3. ట్రీ (ఇ) అచ్చేరువు ()

వ్యాకరణాంశాలు

అ) సామాన్య - సంశోష్ట వాక్యాలు :

సామాన్యవాక్యం : అసమాపక క్రియలు లేకుండా ఒక 'సమాపక క్రియ' తో ముగిసే వాక్యాన్ని సామాన్యవాక్యమంటారు.

ఉదా : సురేష్ గుడికి వెళ్ళాడు.

మేరీ పుస్తకం తీసింది.

చందు కలం పట్టుకున్నాడు.

సంశోష్టవాక్యం : ఒకటి కాని అంతకంటే ఎక్కువ అసమాపకక్రియలు ఉండి, చివరకు ఒక సమాపక క్రియతో ముగిసిన వాక్యాన్ని సంశోష్టవాక్యమంటారు.

ఉదా : పద్మ నిద్రలేచింది. (సామాన్యవాక్యం)

పద్మ స్నానం చేసింది. (సామాన్యవాక్యం)

పద్మ బడికి వెళ్ళింది. (సామాన్యవాక్యం)

ఈ మూడు వాక్యాలనూ కలిపితే....

పద్మ నిద్రలేచి, స్నానం చేసి, బడికి వెళ్ళింది. (సంశోష్టవాక్యం)
అసమాపక అసమాపక సమాపక

అలా రెండు వాక్యాలను కూడా కలపవచ్చ.

★ రమేష్ సైకిల్ తొక్కుతున్నాడు. రమేష్ బడికి వెళ్లన్నాడు.

రమేష్ సైకిల్ తొక్కుతూ బడికి వెళ్లన్నాడు.

ఆసమాపక

సమాపక

అ) కింది సామాన్య వాక్యాలను సంఖ్యాప్తమాక్యాలుగా మార్చి రాయండి.

1. గురువుగారు పారం చెబుతున్నారు. గురువుగారు నవ్వుతున్నారు.
జి.
2. అమృ బుజ్జిగించింది. అమృ అన్నం పెట్టింది.
జి.
3. ఎలుక అక్కడకు వచ్చింది. ఎలుక గుడ్డగూబను చూసింది.
జి.

ప్రాజెక్టుపని

(మూడవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

పది పొడుపు కథలు సేకరించి ప్రదర్శించండి.

చమత్కార పద్ధం

ఒడలినిండ కన్నలుండు నింద్రుడుకాడు
కంతమందు నలుపు కాడు తివుడు
ఫఱలబట్టి చంపు పట్టింద్రుడా? కాదు
దీనిభావమేమి తెలుసుకొనుడు

నేనివి చేయగలనా?

1. పారాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. జెను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను. జెను / కాదు
3. తెలుగు భాషపై రచయితకున్న ముమకారాన్ని చెప్పగలను. జెను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను. జెను / కాదు

“అమృ ఉత్తరం”

(ఉద్యోగాల పేరుతో సుదూర తీరాలకు వలసపక్కల్లా ఎగిరిపోతున్న కన్నకొడుకులకు...)

కన్న!

ఎన్నశ్శయిందిరా నిన్ను చూసి. తలుచుకుంటే ఇప్పటికీ కళ్ళకు కట్టినట్లుగా వుంటావు. అయిదేళ్ళనాడు రమ కూతురి పెళ్ళికి వచ్చావు. అంతే మళ్ళీ యిక రానేలేదు. కానక కన్న సంతానంలా నిన్ను నలుగురమ్మాయిల మధ్య కనుపాపలాగా చూసుకొని పెంచుకున్నాను. నిన్ను యిల్లు దాటి వెళ్ళనివ్వలేదు. ఆ చదువుల సరస్వతి నిన్ను వెంటేసుకుని వెళ్ళింది. అంతా చదువుకొన్నవాళ్ళీగా! నా కన్న చదువుకొనక పోతేనేం సంస్కారం వచ్చింది. చదవనూ రాయనూ నేర్చుకున్నాడు చాలు. వద్దు అన్నాను. వినలేదు. తరువాత ఉద్యోగలక్షీ ఊళ్ళిలిస్తోంది. ఎక్కుడున్నా నువ్వు నా కొడుకువే. నీ సారస్వత సంఘాలూ, నీ సాంఘిక సేవలూ అన్నీ పేపర్ల ద్వారా, కోడలి ఉత్తరాల ద్వారా తెలుస్తునే వున్నాయి. కానీ ఏం లాభంరా తండ్రి!

నీవూ నీ పిల్లలూ యింట్లో కాలికి చేతికి అడ్డంగా తిరుగుతూ ఉంటే కోడలి చేత్తో చేయించి పెడుతూ వుంటే సాగిపోయే జీవితం ఎలావుంటుంది? ఏమో? అది నాకు ‘కల’ అయిపోయిందిరా బాబూ. ఇంత యింట్లో ఒంటరిగా బతుకుతున్నాను. నాకెంత కావాలి? పిడికెడు ఉడకేసుకుంటే చాలు... వెళ్ళిపోతుంది కానీ, ఆసక్తి పోయింది. ఎలా తింటే కడుపు నిండదు! అలాగే నడుస్తోంది.

జీవితంలో పొద్దువాటారిపోతోంది. ఇంకెన్నాళ్ళు అనిపిస్తోంది! మీ నాన్నగారూ హాత్తుగా పోయారు. నీకు కడసారి చూపులు కూడా దక్కలేదు. అప్పుడాయన దగ్గర్లో నేనున్నాను. గొంతుకలో గొరగొర లాడుతున్నప్పుడు నేను యిన్ని నీళ్ళపోశాను. నా దిగులల్లా అలా నాకు జరిగితే ఈ గొంతులో యింత తులసి తీర్థం పోసేవాళ్ళు కూడా వుండరే అని. నలుగురు కూతుళ్ళు ఒక కొడుకు, పండిదుగురు మనుమలు, మనవరాళ్ళు వున్నా నా గొంతు తడిపేవాళ్ళు వుండరేమో అని దిగులుపడుతున్నాను.

నువ్వు నన్ను అక్కడికే రమ్మని అంటావు. నిజమే! వచ్చేయొచ్చు. కానీ రాలేను. రాను! ఈ యిల్లు, ఈ పాలాలు, ఈ గాలి, ఈ వాతావరణం వీటిని వదలి రాలేను. మీ నాన్నగారు ఇక్కడే పోయారు, నేను ఇక్కడే పిడికెడు బూడిదైపోవాలి. అదే నా ఆశ!

ఈ మట్టికీ, మనిషికీ ఉండే ఆత్మియత అంతేనేమో! ఎంత చదివినా, ఎంత సాధించినా, ఏం చేసినా ఆఖరికి మనిషి ఈ మట్టిలో కలసిపోవాలి. అలానే ఆ మట్టి తనను కన్నపూరి మట్టి కావాలని ఆరాటపడతాడు మనిషి. ఇది నా పూరు... ఇది నా ఇల్లు... ఇది నాది... ఈ మమతానుబంధాలు లేని రోజున మానవత్వమే నశిస్తుందేమో! అందుకే అనాదిగా ఈ మమకారాలు ఇలాగే నిలిచిపోయాయి. రాజులు పోయారు, రాజ్యాలు

పోయాయి, మహా మహా నిర్మాణాలు మతీచాటుకు పోయాయి. కానీ మానవత మాసిపోలేదురా బాబు! అందుకే ఈ ప్రపంచం ఇంకా సాగుతోంది!

నేను అంత దూరం రాలేను. ఈ ఊరు విడవలేను. ఈ ప్రాణం తట్టెడా! పుట్టెడా? ఎప్పుడో హరీ అంటుంది. నాకు తెలుసు. నాది ఎలాగు దిక్కులేని చావే అవుతుంది. ఎప్పుడయితే ఆయన పోయారో - అప్పుడే నేను ఒంటరిదాన్ననై పోయాను. కానీ పోయేలోగా నువ్వు ఇక్కడికి వచ్చి నాలుగురోజులు గడిపి పో. కన్న తల్లిగా నేను అంతకంటే ఇంకేమీ కోరను. కోడలని పిల్లలని కూడా తీసుకురా! ఇక ఉంటాను ఆశీస్సులతో...

నీ తల్లి
కాంతమ్మ

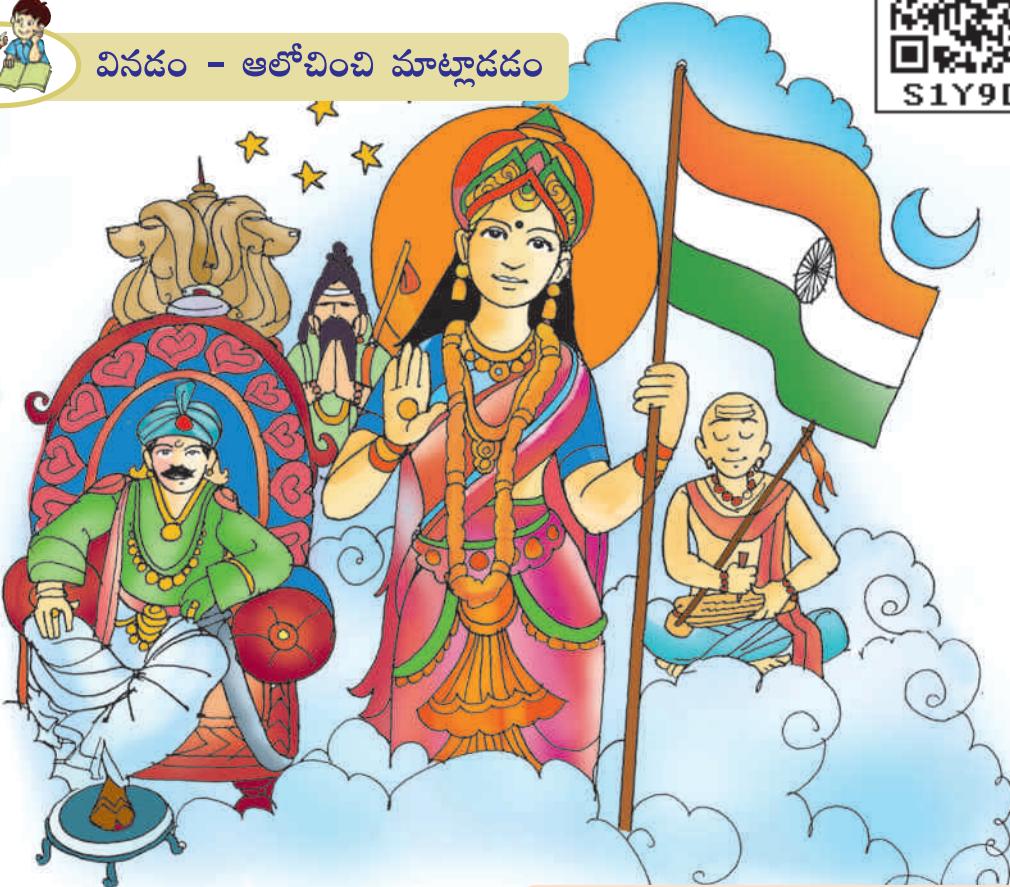
మాతా గురుతరా భూమేః
(తల్లి భూమి కంటే గొప్పది)

8. మేలుకోలుపు (పద్యభాగం)

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- చిత్రం గురించి మాట్లాడండి.
- రాజుల కాలం నాటికి, ఇప్పటికి మన దేశంలో వచ్చిన మార్పు ఏమిటి?

ఉద్దేశం: మన భారతదేశం భిన్నత్వంలో ఏకత్వానికి ప్రతీక. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు నిమ్మజాతుల పరిస్థితిని ఆనాటి వారి ఆకాంక్షను తెలియజేయడమే ఈ పాఠ్యానశ ఉద్దేశం.

కుసుమ ధర్మన్న (17.3.1900 నుండి 1946)

రాజమహేంద్రవరంలోని లక్ష్మివారపు పేటలో కుసుమ నాగమ్మ, వీరస్వామి దంపతులకు జన్మించారు. వైద్య విద్యాన్, సంస్కృతం, ఆంధ్రం, ఆంగ్లం, హిందీ, ఉర్దూలలో పాండిత్యం గలవారు. ‘నిమ్మజాతి ముక్తి తరంగిణి’, ‘నల్లదొరతనం’, ‘హరిజన శతకం’, ‘మాకాఢీ నల్లదొరతనం’ వంటి రచనలు చేశారు. డళిత వర్గం నుంచి అతికష్టం మీద చదువుకుని పైకొచ్చి, తిరిగి ఆ చదువును తన జాతి మేలుకోసం వెచ్చించిన అతికొఢి మంది డళిత విద్యావంతుల్లో ఒకరు. చదువుకున్న రోజుల్లోనే సంఘసంస్కరణ అభిలాష కలిగి కందుకూరి వీరేశలింగం చేత ప్రభావితం అయ్యారు. అంబేద్కర్ ద్వారా స్వార్థి పొంది అంటరానితనాన్ని నిర్మాలించాలనే లక్ష్మంతో తపించిన తొలితరం తొలి డళిత కవి. కుసుమ ధర్మన్ రచించిన హరిజన శతకం అనుబంధం నుండి గ్రహింపబడినది.

కవి పరిచయం

1. సీ॥ కాళిదాసాది సత్కావి పుంగవుల గాంచి
విద్యావతి యన నేవెలది యొపై?
రణశారులగు కృష్ణరాయాదులను గని
వీరమాత యన నేనారి తనరె?
నతుల కాశ్యాది పుణ్యక్షేత్రములు గన్ని
పుణ్యవతియన నేపొలతి నెగడె?
కొహినూరు మొదలగు మహిత మణులనీని
రత్నగర్భయన నేరామ వెలసె?

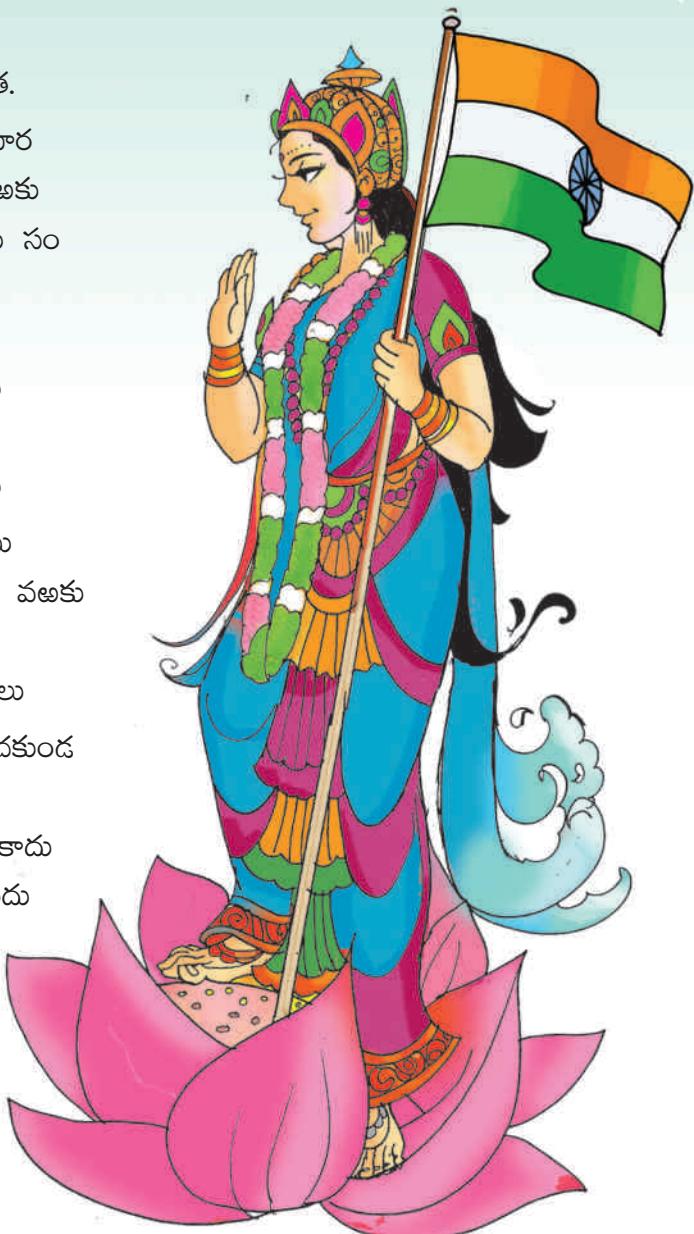
తే॥గీ॥ నట్టి సద్గుణసంఘూత యథు విదూర
సన్మత్వాత విపుల తేజస్సుమేత
బహుళ విభ్యాత యాచక పారిజాత
భద్రముల మీకొసగుగాత భరతమాత.

2. సీ॥ దీన జాతుల దుర్గతిగని ఫోషిలు భార
తాంబ దుర్భర దుఃఖమణగు వఱకు
నిమ్ములు కురియు కస్తుటి ముస్తురు సం
పూర్ణంబుగా నింకిపోవువఱకు
అస్మిత్యేతాభాదబానల జ్వల ది
గంత భూములకు జల్లారువఱకు
జాతిభేద చ్ఛిన్న సకలాంగకంబులు
సంచితాకృతి ధరియించు వఱకు

తే॥గీ॥ ధర్మమున కడ్డువడెడు మదత్యంబు
పైందవుల డెందముల నాశమందు వఱకు
ప్రథిత మంగళదత్త స్వరాజ్యరథము
తెంపు సాగింతరే భారతీయ హితులు

3. తే॥గీ॥ మేలుకొనుమయ్య తరుణము మించకుండ
జన్మహక్కులకై పోరుసల్పు మిపుడె
హక్కుకై ప్రాణమిదుట ద్రోహంబు కాదు
స్వరపదమని నమ్ముము స్వాంతమందు

మేలుకొలుపు

4. తే॥గీ॥ పరుల ధన మాన ప్రాణ సంపదల ద్రుంచి
మనుచునుండుట పాతకంబని దలంచ
వారలెందున ధన్యులు వారికెల్ల
నంకితమొనర్త దానినేనధికభక్తి
దేశమున శాంతి చేకూరి తేజరిలగ

భూవాలు

1. సకల సద్గుణరాశి మన భరతమాత. ఈమె అందరి పాపాలను దూరం చేస్తుంది. అందరూ పొగడదగినది. గొప్ప తేజస్సు కలది. అనేక విధాలుగా కీర్తి కలది. కోరిన వరాలనిచ్చే పారిజాత వృక్షం వంటిది. కాళిదాసు మొదలైన గొప్ప కవులను కన్న విద్యావతి. కృష్ణదేవరాయలు వంటి వీరులను కన్న వీరమాత. కాశీ వంటి పుణ్యక్షేత్రాలు ఉన్న పుణ్యభూమి. కోహినూరు వజ్రం వంటి మణిలను కన్న రత్నగర్భ మన భరతభూమి. అటువంటి భరతమాత మీకు భద్రతను కల్పిస్తోంది.
2. దీనులైన తన సంతానాన్ని చూసి బాధపడుతున్న భరతమాత బాధ తగ్గేవరకు శుభప్రదమైన స్వరాజ్య రథాన్ని దైర్యంతో నడపాలి. అణగారిన ప్రజల కన్నీటి సముద్రం ఆరిపోయేదాకా నడపాలి. అంటరానితనం అనే బడబాగ్ని చల్లారేదాకా సాగించాలి. జాతిభేదాలు పోయి, భరతమాత శరీర అవయవాలన్నీ సరిగ్గా రూపుదిర్చుకొనేవరకు సాగాలి. ధర్మానికి అడ్డుపడే మరుత్రయం (విద్యాగర్వం, ధనగర్వం, కులగర్వం) నాశనమయ్యేవరకు భారతీయుల మేలును కోరేవారు స్వరాజ్య రథాన్ని నడపాలి.
3. 3 దీనజనుడా! మేలకో! సమయం దాటిపోనివ్వకు. ఈదేశంలో పుట్టిన నీకు అన్నటిపై అందరిలా హక్కులున్నాయి. ఆ హక్కుల కోసం పోరాదు. హక్కుల కోసం పోరాటంలో ప్రాణం పోయినా పరవాలేదు. అదే స్వర్గం. దీనిని హృదయంలో నమ్ము.
4. ఇతరుల ధనాన్ని, గౌరవాన్ని, ప్రాణాలు, ఐశ్వర్యాన్ని నాశనం చేసి బతకడం మహాపాపం అనుకోనేవారు ధన్యులు. మన దేశానికి శాంతి కలిగేలాగా నేనటువంటి వారికి నా కవిత్వం అంకితం చేస్తాను. కవి జీవించిన కాలంలో స్వాతంత్యపోరాటం దేశమంతా తీప్రంగా వ్యాపించింది. త్వరలోనే స్వాతంత్యం వస్తుందని కవి నమ్మకం. అయితే ఈ పోరాట స్వార్థి అధికారం మార్పుతో ఆగిపోకుండా దేశంలో వేళ్ళానుకుని ఉన్న అనమానతలు అంతమయ్యేవరకు కొనసాగాలని కవి ఈవిధంగా కోరుకున్నాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

సత్కువి, విద్యావతి, కృష్ణరాయలు, పుణ్యక్షేత్రం, పుణ్యవతి,
కోహినూరు, రత్నగర్భ, సద్గణం, సన్మత్తప్రాత, బహుళవిభ్యాతి,
భద్రము, దుర్గతి, ఘోషించు, దుర్భర దుఃఖం, మున్నీరు, పూర్వంబు,
అస్పుశ్యత, జ్యాల, జాతిభేదము, చిన్నం, సంచితాకృతి,
మదుత్రయంబు, ప్రథితము, స్వరాజ్యం, రథము, జన్మహాకృత్తి ప్రాణం,
ద్రోహం, స్వర్గం, ధన్యలు, స్వాంతంబు

అపగాహన - ప్రతిష్టందన

- ఈ పాఠంలో మీకు నచ్చిన పద్యం గురించి చెప్పండి.
- హక్కులకై పోరాడటం గురించి నాలుగు వాక్యాలలో రాయండి.
- కుసుమ ధర్మాన్న కవి గురించి రాయండి.
- ఈ కింది అపరిచిత పద్యాన్ని చదవండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

అన్నమయములైన వన్నిజీవమ్ములు

కూడులేక జీవకోటి లేదు

కూడు తినెడికాడ కులభేదమేలకో

కాళికాంబ హంసకాళికాంబ

ప్రశ్నలు

- జీవులు దేనిమీద ఆధారపడి బ్రతుకుతాయి?
- కూడు లేకపోతే ఏమి లేదు?
- అన్నం తినెదగ్గర ఏ భేదం చూపించరాదని కవి అంటున్నాడు?
- పై పద్యం ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

- కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.**

- దీనజనుల హక్కులకోసం పోరాడటం నిజమైన స్వర్గమని పిలుపునిచ్చిన కవి గురించి రాయండి.
- కవి, తన కవితను ఎవరికి అంకితమిస్తానన్నాడు ? ఎందుకు ?
- భరతమాత దుఃఖానికి కారణం వివరించండి.

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. భరతమాత గొప్పతనాన్ని కవి ఏమని వర్ణించాడు ?
2. స్వరాజ్యరథం ఎప్పటిదాకా సాగాలని కవి భావించాడు ?
3. కింది కవితను పొడిగించండి.

భరతమాత మామాత

జగతినామే పరమ వైరము మాకు

గాంధీజీ మాకు ఆయన స్వాతంత్ర్యేద్యము

మారుస్తాం దేశపు తల

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ మగవానితో సమానంగా వెలది ని గౌరవించాలి.

వెలది = స్త్రీ

స్త్రీలను గౌరవించడం మన సంప్రదాయం.

1. రణం నాశనానికి దారితీస్తుంది.

.....

2. అఘుం చేయకూడదు.

.....

3. సన్మతం విని పొంగిపోకు.

.....

4. తలపోటు దుర్ఘరంగా ఉంటుంది.

.....

అ) కింద ఇచ్చిన పదానికి సమానార్థక పదాలు వాక్యాలలో ఉన్నాయి. వాటిని గుర్తించి రాయండి.

1. జనని ప్రేమకు వెలకట్టేము. బ్రహ్మాయైనా మాతకు కొడుకే.

తల్లి =,

2. వెలదిని దేవతగా భావించి ఆపాలతిని గౌరవించాలి.

నారి =,

3. తగిన సమయంలో కాలమును అనుసరించి మాట్లాడాలి.

తరుణము =,

4. పాతకం చేసేటపుడు ఆ దురితం వల్ల వచ్చే కష్టాలను ఊహించుకోవాలి.

పాపము =,

ఇ) కింది వానిలో ప్రకృతి, వికృతులను జతపర్చుండి.

1)	కవి	()	(ఆ)	విద్య
2)	విద్య	()	(ఆ)	కృష్ణుడు
3)	కన్నడు	()	(ఇ)	కయి

ఈ) కింది పదాలకు వ్యుతిరేక పదాలు రాయండి.

1)	విద్య	x
2)	పుణ్యం	x
3)	సద్గుణం	x

వ్యుక్తరణాంశాలు

అ) కింది భాశీలను పూరించండి.

సమాస పదం	విగ్రహ వాక్యం	సమాసం పేరు
1. అక్కాచెల్లెళ్లు	=	ద్వంద్వ సమాసం
2.	= తల్లియును తండ్రియును
3. తండ్రీకొడుకులు	=
4.	= ధర్మమును, అధర్మమును	ద్వంద్వ సమాసం
5. పాపపుణ్యాలు	=	ద్వంద్వ సమాసం

ఇ) కింది వాక్యాలను సంస్కరించండి.

1. భరతమాత కవులను కన్నది. భరతమాత కవులను పెంచింది.
2. హక్కులకై పోరాడాలి. హక్కులను సాధించాలి.
3. దేశభక్తి కలిగిందాలి. దేశభక్తితో జీవించాలి.
4.

ఇ) సంఘలు

రెండు పదాల మధ్య సంధి జరిగినపుడు మొదటి పదం చివర ఉండే అచ్చ పేరుతో ఆ సంధిని పిలుస్తాం. మొదటి పదం చివర ‘ఉ’ ఉంటే అది ఉత్సంధి, ‘ఆ’ ఉంటే అత్సంధి, ‘ఇ’ ఉంటే ఇత్సంధి.

అత్సంధి బహుళం కాబట్టి నాలుగు విధాలుగా సంధిరూపాలు ఏర్పడతాయి.

$$\text{ఉదా: చూసినప్పుడు} = \text{చూసిన} + \text{అప్పుడు} = \text{నీ} + \text{ఆ} + \text{అ} = \text{అ}$$

1.	సీతమ్మ	= సీత + అమ్మ	=
2.	చాలినంత	= చాలిన + అంత	=
3.	వచ్చినందుకు	= వచ్చిన + అందుకు	=
4.	సీత + అన్నది	= సీతయన్నది (నిషేధరూపం)	
5.	మేనత్త	= మేన + అత్త = మేనత్త (సంధి జరిగిన రూపం)
మేనయత్త (యడాగమ రూపం)	వికల్పం
6.	ఒకానొక	= ఒక + ఒక = (అన్యవిధముగా వచ్చిన రూపం)	

ఈ) కింది అభ్యాసాలు పరిశీలించి రాయండి.

1.	తగినంత	= +
2.		= చూసిన + అప్పుడు
3.	ఇచ్చినంత	= + అంత
4.	చిన్నప్పుడు	= చిన్న +

చమత్కార పద్యం

పద్యం చదవగానే - వంగతోటలో, వరిమళ్ళో, జొన్నచేలలో, తలువు మూలలో, తలపైన ఉండేది ఏది? అనే ప్రశ్న ఉదయిస్తుంది. కానీ సమాధానం అక్కడే ఉంది. వంగ - తోటలోనే ఉంటుంది. వరి - 'మళ్ళ' లోనే ఉంటుంది. జొన్న - 'చేల' లోనే ఉంటుంది. తలువు - ఇంటికి 'మూల'నే ఉంటుంది. తల - శరీరానికి 'మీద' నే ఉంటుంది.

వంగతోటనుండు
వరిమళ్ళలోనుండు
జొన్నచేలనుండు
చేలద్దుముగను
తలుపుమూల నుండు
తలమీదనుండును
దీని భావమేము
తిరుమలేశ!

నేనివి చేయగలనా?

1.	పారంలోని పద్యాలను ధారాకంగా చదవగలను.
అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను.	బౌ / కాదు
2.	పారంలోని పదాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	బౌ / కాదు
3.	భరతమాత గొప్పతనాన్ని సాంత మాటలలో చెప్పగలను.	బౌ / కాదు
4.	పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను.	బౌ / కాదు

వదవండి - ఆనందించండి

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో...

ఎక్కడ మనసు నిర్భయంగా ఉంటుందో,
ఎక్కడ మనుషులు తలెత్తి తిరుగుతారో,
ఎక్కడ జ్ఞానం విరివిగా వెలుస్తుందో,
సంసారపు గోడల మధ్య ఎక్కడ భాగాల కింద
ప్రపంచంలో విడిపోలేదో,
ఎక్కడ సత్యాంతరాళంలోంచి పలుకులు బైలు
వెడలతాయో,
ఎక్కడ అలనట నెరగని శ్రేమ తన బాహువల్మి
పరిపూర్ణతవైపు జాస్తుందో,
ఎక్కడ నిజీవమైన ఆచారపు టెడారిలో స్వచ్ఛమైన
బుద్ధి ప్రవాహం ఇంకిపోకుండా వుంటుందో,
ఎక్కడ మనసు నిరంతరం వికసించే భావాలలోకీ,
కార్యాలలోకీ నీచే నడపబడుతుందో,
ఆ స్వేచ్ఛ స్వర్గానికి, తండ్రి, నా దేశాన్ని మేల్కొలుపు

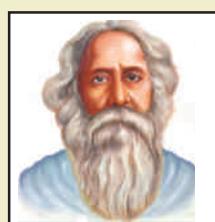
- చలం ఆనువాదం

రహీంద్రనాథ్ శాగుర్

(07.05.1861 -07.08.1941)

విశ్వకవి, చిత్రకారుడు, సంగీతకర్త. విద్యావేత్త. బెంగాలీ, ఇంగ్లీషులో అన్ని సాహిత్య ప్రక్రియలలోనూ విస్తృతంగా రచనలు చేశారు. 1913లో ఆయన రచించిన గీతాంజలికి నోబెల్ సాహిత్య బహుమానం పొందారు. జాతీయోద్ఘమ కాలంలో దేశాన్ని మేలుకొలిపిన మహానీయుడు. పై కవిత గీతాంజలిలోనిది.

కవి పరిచయం

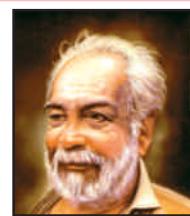

గుడిపాటి వెంకటచలం

(18.5.1894 -04.05.1979)

కవి, కథా రచయిత, నవలాకారుడు, నాటక కర్త, వ్యాసకర్త. తెలుగు వచనాన్ని సానబట్టిన రచయిత. స్త్రీ స్వేచ్ఛ గురించి, సమానత్వాన్ని గురించి ఈయన పరితపించారు. ఉపాధ్యాయుడిగా, పాతశాలల పర్యవేక్షకుడిగా తాను గమనించిన అంశాలను దృష్టిలో పెట్టుకుని ‘బిడ్డల శిక్షణ’ అనే పుస్తకాన్ని రాశారు. విద్యను, పెంపకాన్ని మేళవించవలసిన అవసరాన్ని గుర్తించిన అరుదైన పిల్లల ప్రేమికుడు.

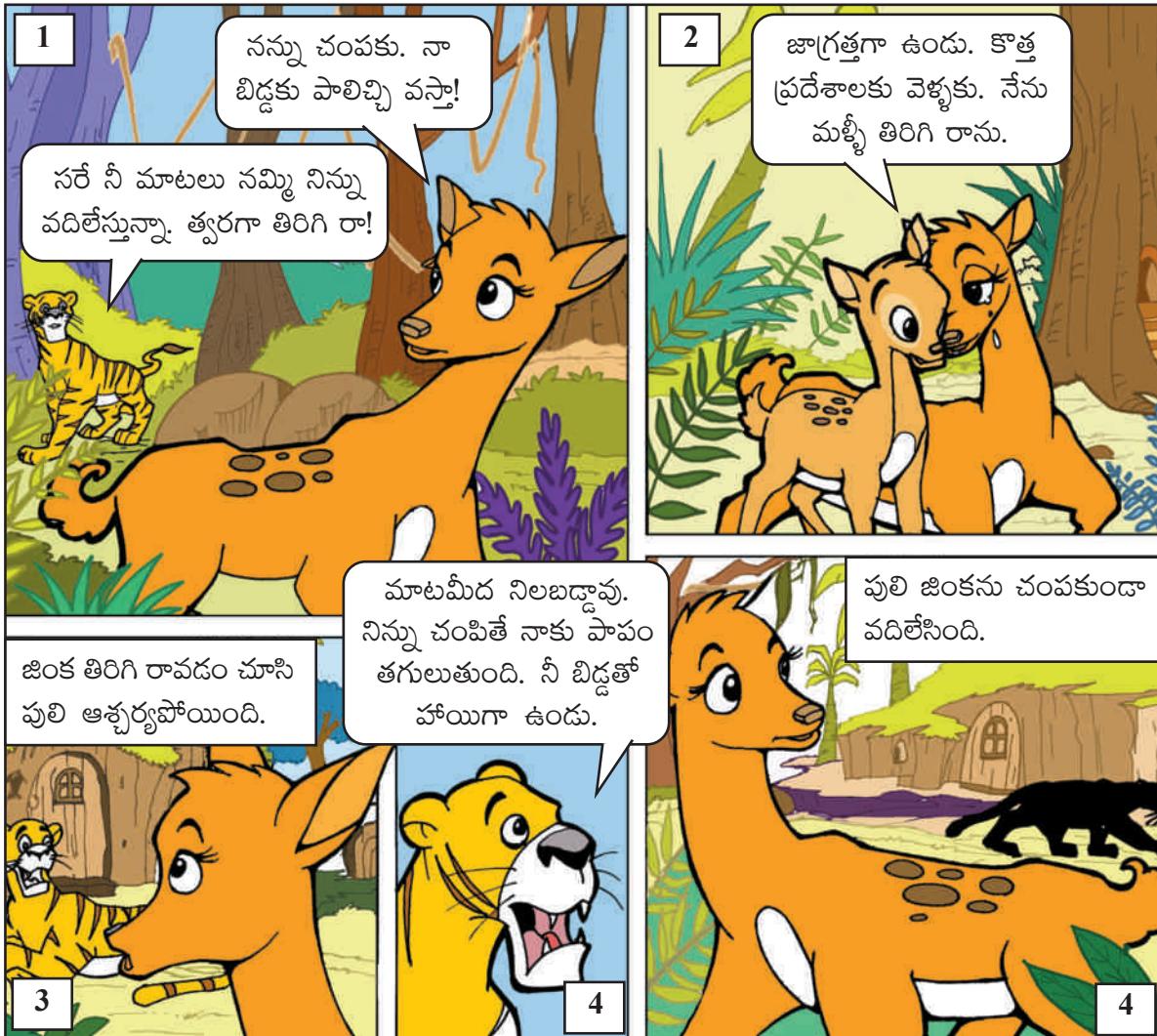
కవి పరిచయం

9. ధర్మ నిర్ణయం

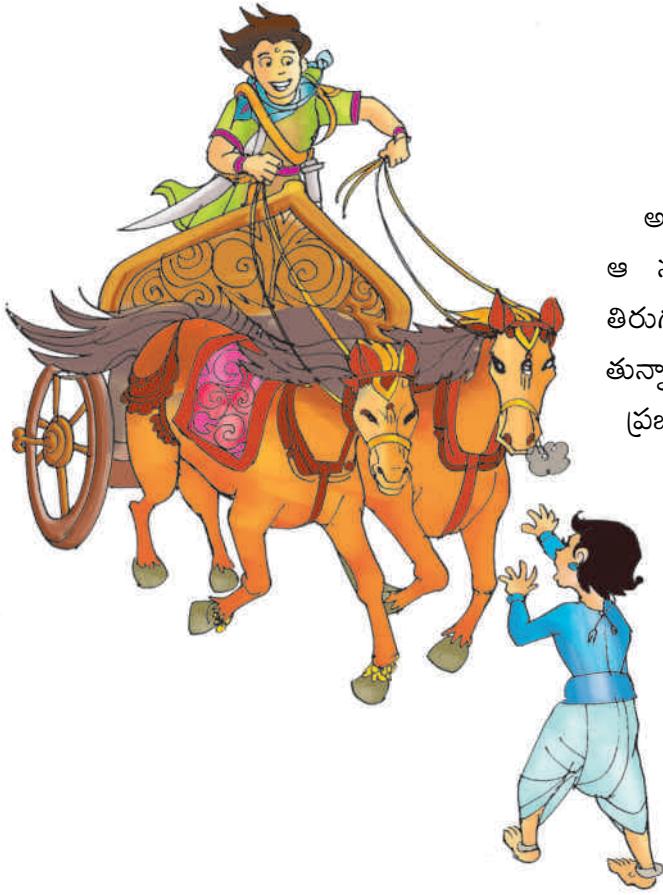
వినడం - అలోచించి మాట్లాడడం

- చిత్రాలను చూసి కథ చడవండి, మాట్లాడండి.

ఉద్దేశం: ధర్మం కోసం కన్నకొడుకుకే మరణశిక్ష విధించిన మేటీరాజు మాధవవర్గు. అయిన ధర్మనిరతిని తెలియజేయడం ఈ పారం ఉద్దేశం.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ‘ఆంధ్రప్రశ్నా’, ‘శ్రీకనకదుర్గ ఆలయ స్థల మహాత్మ్యం’ ఈ పాతానికి ఆధారం.

ధర్మ నిర్ణయం

అది విజయవాడ కోటిఫీథి. సాయంకాల సమయం. ఆ నగర వీధిలో రాజబటులు కోలాహలంగా తిరుగుతున్నారు. ‘రాకుమారుడు విషోరానికి వెళుతున్నాడు. దారి తొలగండి, దారి తొలగండి’ అంటూ ప్రజలను హాచ్చరిస్తున్నారు.

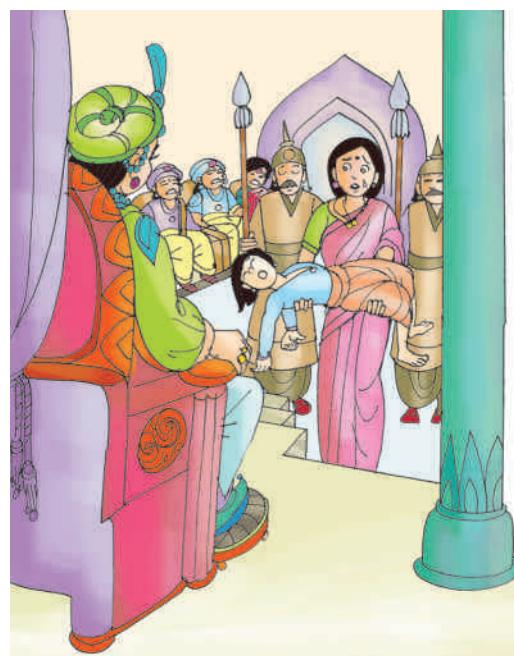
రాకుమారుడు వదివేల నువ్వులనిచ్చి మేలుజాతి గుర్రాలను కొన్నాడు. అరేబియా దేశానికి చెందిన ఆ గుర్రాలు వేగంలో గాలితో పోటీపడతాయి.

ఆ అశ్వాలను ఘూన్నిన రథంపై విషోరానికి బయలుదేరాడు రాకుమారుడు. పట్టాభిషేకం జరగబోతున్నదన్న ఉత్సాహంతో ఉరకలేస్తున్నాడు. మేఘుగంభీర ధ్వనితో రథం దూసుకువచ్చింది.

వాటికి కట్టిన గుర్రాలు వాయువేగంతో పరుగిడుతున్నాయి. మెరుపు వేగంతో క్షణంలోనే ఆ ప్రదేశాన్ని దాటిపోయింది రథం. ఆ రథచక్రాల కిందపడి ఒక యువకుడు అసుపులు బాశాడు. ప్రజలందరూ చుట్టూ చేరి తమ సానుభూతిని తెలియచేసారు. ఇంతలో అక్కడికి చేరుకుంది ఆ యువకుని తల్లి. కొడుకు ఆకస్మిక మరణానికి ఆ తల్లి గుండె పగిలింది. ఈలోపు సూర్యుడు అస్తమించాడు.

మరునాడు ఉదయం ఎప్పటిలాగే ప్రశాంత వదనంతో మూర్తిభవించిన ధర్మంలాగా కొలువుదీరాడు ప్రభువు మాధవవర్య. అతడు ప్రజానురంజకుడు, ధర్మబ్ధి, ఆశ్రితవత్సలుడు, ఆపన్నుల పాలిట కల్పవృక్షం.

ఆ సమయంలో శోకదేవతలాగా ఒక వృద్ధరాలు సభలోకి ప్రవేశించింది. నెత్తురు ఆట్లుకట్టిన కుమారుని మృతదేహాన్ని రాజుమందుంచింది. “ఓరాజా! నాకు ఇతడొక్కడే కొడుకు. మా కుటుంబానికి ఇతడే ఆధారం. మీ కుమారుని రథచక్రాలకింద పడి మరణించాడు. ఏ దిక్కులేని నాకు మీరే న్యాయం చేయాలి” అంటూ సామ్మసిల్లిపోయింది. ఆమెకు సవర్యలు చేయమని

ఆజ్ఞాపించాడు రాజు. న్యాయాధికారులను, ప్రధానమంత్రిని ఉద్దేశించి ధర్మనిర్ణయం చేయమని ఆనుమతిచ్చాడు.

న్యాయమూర్తులు సుదీర్ఘంగా విచారించారు. నగరవీధిలో పసివారుంటారు, నిస్సహియులెందరో ఉంటారు. మదించిన గుర్తాలను కట్టిన రథంపై రాకుమారుడు నగర వీధులలోకి పోకూడదు.

ప్రాణాపాయం కలుగుతుంది. యువరాజు ఎక్కువ రథం వేగానికి ఒక ప్రాణం బలిఅయింది. మరణశిక్ష తప్ప దీనికి మరో మార్గం లేదు. న్యాయశాసనాలకు రాజకుమారుడనికాని భేదముండదు. ఇక్కడ బంధుప్రీతికి చోటు లేదు అని న్యాయమూర్తులు చెప్పారు. తీర్పు వింటున్నంతసేపూ మహారాజు ముఖం ప్రశాంతంగానే ఉంది. మధ్యాహ్న సమయం సూచిస్తూ గంట మోగింది. సభ చాలించాడు. సింహసనం దిగాడు. సింహసనంపై ఉన్నంతసేపూ గంభీరంగా ఉన్నాడు.

గద్దె దిగగానే పుత్రవాత్సల్యం పెల్లబికింది. హృదయంలో బాధ కట్టలు తెంచుకుంది. దుఃఖపరవశ దయ్యాడు. మంత్రులు రాజును అంతస్పర్శనికి చేర్చారు. అప్పుడు రాజుతో ఇలా అన్నారు. “న్యాయమూర్తుల తీర్పును ప్రభువు మార్చవచ్చు. దుఃఖించవద్దు” అని ఓదార్చారు.

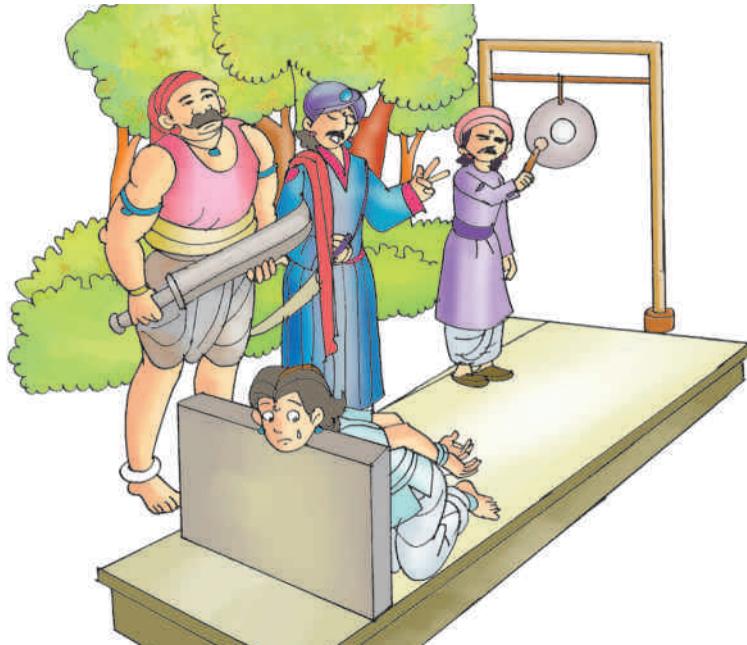
వివేకి, ధర్మాత్ముడు అయిన మాధవవర్ష “నేను నా ఏకైక కుమారుని గురించి బాధపడుతున్నాను. కాని ధర్మనిర్ణయం గూర్చి విచారించడం లేదు” అని పలికాడు. తనకు ధర్మకార్యాచరణ తప్ప స్వపరభేదం లేదని కుమారునికి మరణశిక్ష విధించాడు.

ఆ సాయంకాలవే ఆ శిక్షను అమలు చేశారు. “ధర్మో రక్షతి రక్షితః” - ధర్మాన్ని మనం రక్షిస్తే అది మనల్ని రక్షిస్తుంది అన్న సూక్తికి నిదర్శనంగా దుర్గమాత తన భక్తుడైన మాధవవర్ష పట్ల ప్రసన్నరాలైంది. ప్రభువు ధర్మనిరతికి సంతోషపడింది. ఇంతలో హాతాత్మగా కొండపై ఓ గర్జింపుతో వాన మొదలైంది. జలజలా కురుస్తోంది.

గలగలా కురుస్తోంది. ఆశ్చర్యా!

ఘుండియపాటు ఎడతెరిపి లేకుండా విజయవాడ నగరమంతా బంగారు కాసుల వాన కురిసింది. బిలబిలమంటూ ప్రజలు వీధులలోనికి పరుగెత్తారు. అలా కనకవర్షం కురిపించిన దుర్గాదేవిని ఆనాటినుంచి కనకదుర్గగా పిల్లుకుంటున్నారు ప్రజలు.

దుర్గాదేవి అనుగ్రహంతో రాకుమారుడు, యువకుడు సజీవులయ్యారు. మాధవవర్ష ధర్మనిర్ణయాన్ని ప్రజలందరూ మెచ్చుకున్నారు. రాకుమారుడు తరువాత యువరాజుగా పట్టాభిషిక్తుడయ్యాడు.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్తలేఖనం) రాయండి.

అశ్వం, నిశ్చేషితం, అన్యాయం, ఆజ్ఞ, దీర్ఘం, ధ్వని, గంభీరం, ఉత్సాహం, గుర్రం, ప్రశాంతం, ప్రభువు, రథం, ఆశ్రితం, వత్సలుడు, ధర్మనిర్ణయం, సామృషిల్లు, రక్షితః.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- మాధవవర్ష వంటి ధర్మాత్ములు ఇప్పుడు మనల్ని పరిపాలిస్తే ఎలా ఉంటుంది? మాట్లాడండి, చెప్పండి.
- రాజకుమారుడు చేసిన పొరపాటు ఏమిటి?
- దుర్దాదేవి ఎందుకు ప్రసన్నురాలైంది?

గ) కింది సంభాషణ చదపండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

కెజియా : సుప్రజ్జ! సెలవుల్లో ఎక్కుడి కెళ్ళావ్?

సుప్రజ్జ : నేనా! మా కుటుంబంతో యాగంటి క్షేత్రం చూడటానికి వెళ్ళాను.

కెజియా : ఓహో! అలాగా ఆ పుణ్యక్షేత్రం ప్రత్యేకత ఏమిటో!

సుప్రజ్జ : ఒకటేమిటి? అనేక ప్రత్యేకతల నిలయమది.

కెజియా : నిజమా! అవేమిటో చెప్పు.

సుప్రజ్జ : ‘యాగంటి’ కర్మాలు జిల్లా నల్లమల కొండల్లో ఉంది. అత్యంత రమణీయ ప్రదేశం. సాధారణంగా శివాలయాల్లో శివుడు లింగరూపంలో ఉంటాడు. కానీ ఇక్కడ పార్వతీ పరమేశ్వరులు విగ్రహరూపంలో దర్శనం ఇస్తారు.

కెజియా : అలాగా!

సుప్రజ్జ : ఔను! ఆలయం వెలుపల ‘అగ్న్య పుష్టిణి’ అనే కొలను ఉంది. అందులో నీళ్ళు ఎంతో స్వచ్ఛంగా ఉన్నాయి. అంతేకాదు అక్కడ ఉన్న నంది విగ్రహం రోజురోజుకూ పెరుగుతూ ఉండటం ముఖ్యమైన విశేషం. అక్కడ మూడు సహజసిద్ధంగా ఏర్పడిన గుహలున్నాయి. ఏర్పాడు గుహల్లోనే కూర్చుని కాలజ్ఞానం రాశారట!

పర్మిన్ : ఏంటి? మీరిద్దరూ మాట్లాడుకుంటూ ఉండిపోయారు. పదండి. బడికి వెళ్లాం! (ముగ్గురూ నిష్పుమిస్తారు)

ప్రశ్నలు

- యాగంటిలోని ఉమామహేశ్వరాలయానికి, మిగిలిన శివాలయాలకు తేడా ఏమిటి?
- అగ్న్య పుష్టిణి ప్రత్యేకత ఏమిటి?
- కాలజ్ఞానం ఎవరు రాశారు?
- పై సంభాషణ ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారు చేయండి.

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

1. దుర్గాదేవిని కనకదుర్గగా ప్రజలెందుకు పిలుస్తున్నారు ?
2. మాధవవర్ష దృష్టిలో అందరూ సమానులేనని ఎట్లా చెప్పగలవు ?
3. పుత్రవాత్సల్యం అంటే ఏమిటి ?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాల్లో జవాబులు రాయండి.

1. విజయవాడలో బంగారు వర్షం ఎందుకు కురిసిందో వివరంగా రాయండి.
2. ధర్మపరాయణుడైన మాధవవర్ష గురించి సొంత మాటల్లో రాయండి.
3. కింద ఇవ్వబడిన పదాల ఆధారంగా కథను రాయండి.

శిఖిచక్రవర్తి - కొలువు - పాపురం-దేగ - ప్రవేశించడం - శరణ - అభయం - ఇవ్వడం - తక్కెడ - తేవడం - తూచడం - సరితూగకపోవడం - సిద్ధమవడం - త్యాగనిరతి - ప్రజలు - మెచ్చుకోవడం - అగ్ని-జంద్రుడు - ప్రత్యక్షమవడం - ప్రవేశించడం.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీత గీసిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటితో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ శ్రీకృష్ణుని చేతిలో కంసుడు అసువులు వదిలాడు.

అసువులు = ప్రాణాలు

సమయానికి సరైన వైద్యం అందదంచేత ఒక వ్యక్తి ప్రాణాలు నిలిచాయి.

1. ఘుడియు మాత్రంలోనే సత్య వంటపని ముగించింది.

.....

2. పర మతాన్ని గౌరవించడం ధర్మం.

.....

3. పూర్వం అశ్వాన్ని వాహనంగా ఉపయోగించేవారు.

.....

4. సువర్జు భూషణాలంటే అందరికీ ప్రీతి.

.....

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲಕು ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಾಲು (ಪರ್ಯಾಯ ಪದಾಲು) ವೆತಿಕಿ ರಾಯಂಡಿ.

1. ವಾಸು ಗುರ್ತಂ ಎಕ್ಕಿ ಊರು ಬಯಲುದೇರಾಡು. ಆ ಅಶ್ವಂ ವೇಗವಂತವೈಂದಿ. ಗಂಟ ಹೋಪಲ್ ಹಾಯಂ ವಲ್ಲ ಊರು ಚೆರಿಪೋಯಾಡು.
1) 2) 3)
2. ಸೂರ್ಯಾದು ತೂರ್ಪುನ ಉದಯಸ್ಥಾದು. ಅದಿತ್ಯನಿ ರಶ್ಮಿ ಸೋಕಿ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿದುರ ಲೇಚಿಂದಿ. ರವಿ ತಾಪಾನ್ನಿ ಭರಿಂಚಡಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಕಾಡು.
1) 2) 3)
3. ಅಧಿಶಿಖರಂ ನುಂಡಿ ಸೆಲಯೇರು ಜಾಲುವಾರುತೋಂದಿ. ಕೊಂಡಪೈನ ನಗರಂ ವಿಸ್ತರಿಂಚಿಂದಿ. ಆ ಪರ್ವತಂ ಮೀದನೇ ದೇವಾಲಯಂ ವೆಲಸಿಂದಿ.
1) 2) 3)

ಇ) ಕಿಂದಿ ಪ್ರಕೃತುಲನು ವಿಕೃತುಲತೋ ಜತಪರ್ವಂಡಿ.

(1) ರಥಂ	(ಅ) ಆನ	()
(2) ಕುಮಾರುಡು	(ಆ) ಅರದಂ	()
(3) ಆಜ್ಞ	(ಇ) ಕೊಮರುಡು	

ಶ) ಕಿಂದಿ ಭಾಷೀಲನು ವ್ಯತಿರೇಕ ಪದಾಲತೋ ಪೂರಿಂಚಂಡಿ.

1) ನ್ಯಾಯಂ	2) ಅಸಾಮಾನ್ಯಂ	3) ಅಸ್ತಮಿಸ್ಥಾದು	4) ದುಃಖಂ
1. ಸೂರ್ಯಾದು ತೂರ್ಪುನ ಉದಯಸ್ಥಾದು. ಪಡಮರನ
 2. ನಾ ಕುಮಾರನಿಕಿ ಅನ್ಯಾಯಂ ಜರಿಗಿಂದನಿ ಅನುಕುಂಟೇ ಜರಿಗಿಂದಿ.
 3. ಸುಖಂ ಕಾವಡಿ ಕುಂಡಲು ಅಂಟಾರು.
 4. ಪ್ರತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಂ ಒಕ್ಕೊಸಾರಿ ಗಾ ಮಾರುತುಂದಿ.

ಎಂಕರಣಾಂಶಾಲು

ಅ) ಕಿಂದಿ ಪದಾಲನು ಗಮನಿಂಚಂಡಿ.

1) ನಾಲುಗು ಮುಖಾಲು	2) ಮೂಡು ಕನ್ನುಲು	3) ಪಂಚ ಪಾಂಡವುಲು
4) ಮುಲ್ಲೋಕಾಲು	5) ಏಡುದ್ವಾರಾಲು	

ಈ ಪದಾಲನ್ನೀ ಸಮಾನ ಪದಾಲೆ. ವಾಟೀಲೋ ಪೂರ್ವಪದಂ ಸಂಭ್ಯಾನು ಸೂಚಿಸ್ತೋಂದಿ. ಉತ್ತರಪದಂ ನಾಮವಾಚಕಾನ್ನಿ ಸೂಚಿಸ್ತೋಂದಿ. ಸಂಭ್ಯಾಪದಂ ಪೂರ್ವಪದಂಗಾ ಉಂದೇ ಸಮಾಸಾಲನು ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಾಲಂಟಾರು.

ಕಿಂದಿ ವಾಕ್ಯಲ್ಲೋ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸ ಪದಾಲನ್ನಾಯಿ ಗುರ್ತಿಂಚಿ ರಾಯಂಡಿ.

1. ವ್ಯಾಸುಡು ವೇದಾಲನು ಚತುರ್ವೇದಾಲುಗಾ ವಿಭజಿಂಚಾಡು. ()
2. ಶಂಕುಸ್ಥಾಪನಲೋ ನವಧಾನ್ಯಾಲು ವಾಡತಾರು. ()
3. ಇಂದ್ರಧನಸ್ಸುಲೋ ಸಹವರ್ಜಾಲು ಉಂಟಾಯಿ. ()

అ) ముందటి పాతాలలో అత్యసంధి పదాలను తెలుసుకున్నారు కదా! కింద ఇచ్చిన అత్యసంధి పదాలను విడదీయండి.

1. చిన్నపుడు
2. తిరగకేమి
3. రామయ్య
4. జరగకేమి
5. రామకృ
6. సీతమ్మ

ఇ) ఈ కింది సంధి పదాలను కలిపి రాయండి.

1. రవ్వ + అంత
2. చింత + ఆకు
3. వెంక + అప్ప

ఈ) సంయుక్త వాక్యం :

సమప్రాధాన్యం గల రెండుగాని, అంతకంటే ఎక్కువ వాక్యాలు కలిస్తే సంయుక్తవాక్యం ఏర్పడుతుంది. ఇందులో అన్ని ప్రధానవాక్యాలే ఉంటాయి. కాబట్టి, కాని, మరియు వంటి పదాలు వాక్యాలను కలుపుతాయి.

కింద ఇచ్చిన వాక్యాలను గమనించండి. సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

ఉదా॥ మధు బడికి వెళ్లాడు. రహీమ్ బడికి వెళ్లాడు. జాన్ బడికి వెళ్లాడు.

మధు, రహీమ్, జాన్ బడికి వెళ్లారు.

1. సీత అక్క గీత చెల్లెలు.
2. శారద సంగీతం నేర్చుకుంది. శారద నాట్యం నేర్చుకుంది.
3. నగీన్ స్నేహంకి వెళ్లింది. దైలు వెళ్లిపోయింది.
4. మాధవి పరుగెత్తింది. బస్సు అందలేదు.
5. వర్షాలు వచ్చాయి. చెరువులు నిండలేదు.

ప్రాజెక్టుపని (నాలుగవ నిర్మాణాత్మక మూల్యాంకనం కోసం)

మీ ప్రాంతంలోని దర్శనీయ స్థలాలను గూర్చిన వివరాలు సేకరించి రాయండి.

1. పాతాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను. ఔను / కాదు	
2. పారంలోని పదాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	ఔను / కాదు
3. ఇటువంటి కథను మరొకటి చెప్పగలను.	ఔను / కాదు
4. పారంలోని ప్రశ్నలకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను.	ఔను / కాదు

పదవండి - ఆనందించండి

నేరము - శిక్ష

ఓరోజు మా నాన్న, తనని బస్తీలో జరిగే ఒక సమావేశానికి కారులో తీసుకెళ్ళమనడంతో, ఎగిరి గంతేశాను. ఎలానూ బస్తీకెళ్ళన్నాను కాబట్టి, మా అమ్మ తనకవసరమైన సరుకులపట్టీ ఇచ్చింది. పైగా రోజంతా బస్తీలోనే ఉండాలి కనుక, కారు సర్వీసింగ్స్‌తో పాటుగా చేయాల్సిన ఇతర పనులు కూడా మా నాన్న అప్పగించారు. ఆ ఉదయం మా నాన్నను దిగబెట్టాక, ‘సాయంత్రం 5 గంటలకు మళ్ళీ ఇక్కడికే రా, కలసి ఇంటికి వెళ్లం...’ అన్నారు నాన్న.

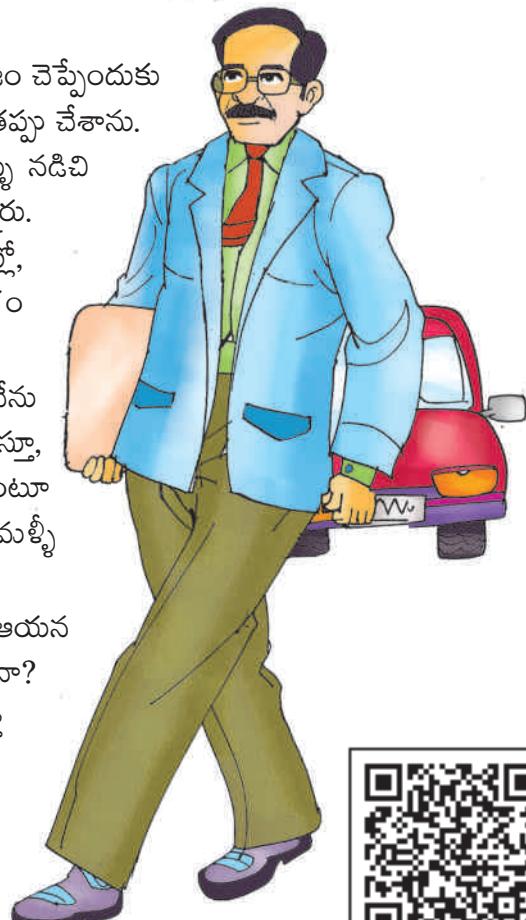
హడావిడిగా పనులన్నీ ముగించుకుని, నేరుగా దగ్గరలోని సినిమాహల్కి వెళ్చాను. సినిమాలో జాన్ వేన్ చేసిన ద్విప్రాతాభినయంలో లీనమవ్వడంతో సమయం గుర్తులేదు. నాకు గుర్తాచేప్పటికి సాయంత్రం 5.30 గంటలయింది. నేను గారేజ్‌కి పరిగెత్తుకెళ్ళి, కారు తీసుకుని, నాకోసమే ఎదురుచూస్తున్న మా నాన్నను చేరేటప్పటికి సాయంత్రం 6.30 గంటలయ్యాంది. ‘ఎందుకు ఆలన్యమయింది?’ అని ఆత్మతతో నాన్న అడిగారు.

జాన్ వేన్ సినిమా చూశానని ఆయనకు చెప్పటానికి సిగ్గుపడ్డ నేను, ఆయన అప్పటికే గారేజ్ వారితో మాట్లాడి ఉన్న విషయం తెలియక, ‘కారు సిద్ధం కాలేదు, నేను వేచి ఉండాల్సి వచ్చింది’ అన్నాను.

అబద్ధం చెప్పు పట్టుబడ్డ నాతో ఆయన, ‘నాతో నిజం చెప్పేందుకు దైర్యం లేకపోయింది నీకు. నిన్ను పెంచటంలో నేనేదో తప్పు చేశాను. నేను ఎక్కడ తప్పుచేశానో తెలుసుకునేందుకు 18 మైళ్ళు నడిచి ఇంటికి వెళ్తున్నాను. దాని గురించి ఆలోచించు’ అన్నారు. సూటూ, బూటూ వేసుకుని దర్జాగా ఉన్న ఆయన, చీకట్టో, దీపాలు లేని, ఆ గతుకుల రోడ్సు మీద నడవడం ప్రారంభించారు.

ఆయనను వదిలి వెళ్ళలేని నేను, బుద్ధి తక్కువగా నేను ఆడిన అబద్ధం వల్ల ఆయన అనుభవిస్తున్న ఆవేదనను చూస్తూ, ఐదున్నర గంటలపాటు ఆయన వెనకే, కారు నడుపుకుంటూ వెళ్చాను. అప్పటికప్పాడే, అక్కడికక్కడే ఇక మళ్ళీ అబద్ధమాడకూడదని గట్టిగా నిర్దయించుకున్నాను.

మనం మన పిల్లలను తిట్టే కొట్టే శిక్షించే పద్ధతిలో ఆయన నన్ను శిక్షించి ఉంటే, నేనీ పాఠాన్ని నేర్చుకుని వుండేవాడనా? అని అప్పడప్పడు ఈ సంఘటనను గురించి ఆలోచిస్తూ ఆశ్చర్యపోతుంటాను. నేర్చుకుని ఉండేవాడను కానని నా నమ్మకం. ఆ శిక్షను అనుభవించి, మళ్ళీ ఎప్పటిలాగే అదే పని చేసి ఉండేవాడని. కానీ, ఈ ఒక్క ఆహింసాచర్య ఎంత శక్తిమంతమైనదంటే, అది నిన్ననే జరిగినట్లుగా అనిపిస్తుంది. ఆహింసకున్న శక్తి అటువంటిది.

తెలుగు బాట

ప్రపంచాన్

10. త్రిజట స్వప్నం

వినడం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

1. చిత్రంలో ఎవరెవరున్నారు ?
2. పాప ఎందుకు బాధపడుతూంది ?
3. అన్నయ్య చెల్లికి ఎలాంటి మాటలు చెబుతున్నాడు?

ఉద్దేశం: రావణుడు సీతను అపహరించాడు. సీతకో లంకకు చేరాడు. ఆశోకవనంలో శింహపా వృక్షం కింద ఆమెను ఉంచాడు. తనకు అనుకూలంగా సీత మనసును మార్చమని రాక్షస స్త్రీలను ఆదేశించాడు. రాక్షస స్త్రీలు ఎన్నో రకాలుగా సీతకు నచ్చచేపే ప్రయత్నం చేశారు. చివరకు చంపుతామని భయపెట్టారు. ఆ సమయంలో అంతవరకు నిదురించిన త్రిజట మేల్గొంది. తనకు వచ్చిన కలను గురించి కాపలాగా ఉన్న తోటి రాక్షస స్త్రీలతో చెప్పింది. ఆశోకవనంలో ఉన్న సీతకు త్రిజట చెప్పే ఓదార్పు మాటలే ఈ పార్యోభాగ నేపథ్యం.

ఆత్మారి మొల్ల (16వ శతాబ్దం)

కవి పరిచయం

కడవ జిల్లాలోని గోపవరంలో జన్మించారు. రామభక్త కవయిత్రి. ‘మొల్ల రామాయణం’ రాశారు. ఈ రామాయణంలో 871 గఢ్య, పద్యాలు ఉన్నాయి. స్త్రీ విద్యకు దూరంగా ఉన్న రోజుల్లో మొల్ల రామాయణాన్ని చక్కని పదాలతో, సరళంగా, రమణీయంగా రాశారు. తెలుగు సాహితీవనంలో పద్యాలనే మల్లల పరిమళాలను వెదజల్లి చిరకీర్తిని మూటగట్టుకున్న కవయిత్రి. ఈ పాఠం మొల్ల రాసిన రామాయణంలోని సుందరకాండ లోనిది.

త్రిజట స్వప్నం

మా! కలగంటినే వినుండింతులార! మన లంకాద్విష మీయభి లో
పల ప్రాలన్, మన రావణేశ్వరుని శుంభద్రత్నకోటీరముల్
కలనన్ గూల రఘూద్వహుండెలమితో గంధిద్విషం బెక్కి యు
జ్ఞలకాంతిన్ విలసిల్లుసీతఁ గొనిపోవన్ మిన్నకే నిప్పుడే

- క॥ శుద్ధాత్ముండైన రాముఁడు
శుద్ధాంతపుదేవిఁ గానశుభసూచకముల్
శుద్ధమయి తోఁచుచున్నవి
సిద్ధం బీమాట వేదసిద్ధాంతముగాన్
- క॥ కావున నిక్షేపులియెడు
గావలి యున్నట్టిమీరు కరినోక్కులు గా
నేవియు నాడకుఁ, డింక నీ
దేవియ రక్కింప మనకు దిక్కగు మీఁదన్
- మ॥ అని చెప్పి మతీయును
- క॥ అమ్మా వెఱవకు మదిలో
నిమ్మగ మతి వేడ్కు నుండు మింక, నీ మగఁడున్
నెమ్మగ నినుఁ గొనిపోవును
మమ్మందఱ మనుపు మమ్మ! మఱవక కరుణన్
- ఆ॥ అనుచు దనుజకాంత లంతంత నెడంబాసి
నిదుర వోయి రంత నదరి సీత
తనకు దిక్కు లేమిఁ దలపోసి దుఃఖింపఁ
బవనసుతుఁడు మనుజ భాషఁ బలికె
- క॥ ఉన్నాఁడు లెస్సి రాఘవుఁ
డున్నాఁ డిదె కపులఁ గూడి, యురుగతి రానై
యున్నాఁడు, నిన్నాఁ గొని పో
సున్నాఁ డిది నిజము నమ్మి ముర్యైతనయా!

భావాలు

- “ఓ ప్రీలారా! వినండి. నేను కలగన్నాను. ఆ కలలో లంకాద్విషం సముద్రంలో మునిగిపోయింది. మన ప్రథువు తలలపై ప్రకాశించే రత్నకిరీటాలు నేలపై వడ్డాయి. రాముడు ఆనందంతో ఉన్నాడు. మదించిన ఏనుగును ఎకాడ్డు. కాంతితో ప్రకాశిస్తున్న సీతాదేవిని తీసుకుని వెళుతున్నాడు” అని అప్రయత్నంగా తనకు కలిగిన కలను త్రిజటి వివరించింది.
- రాముడు పవిత్రమైన మనస్సు కలిగినవాడు. సీత పవిత్రమైన స్వభావం కలది. కాబట్టి శుభాన్ని కలిగించే దృశ్యాలు కనిపిస్తున్నాయి. నా ఈ మాటలు వేదాల వలె యథార్థాలు.
- అందువల్ల సీతాదేవిని రక్షిస్తున్న మీరు కలినంగా మాట్లాడవద్దు. ఇకమీదట ఈ సీతాదేవి వల్లనే మనం రక్షింపబడతాము.
- అని చెప్పి ఇంకా ఇలా అంది.
- “అమ్మా! భయపడవద్దు. మనసులో ఆనందాన్ని నింపుకుని సుఖంగా ఉండు. నీ భర్త ప్రేమతో నిన్న తీసుకొని వెళతాడు. తప్పక దయతో మమ్మల్ని కాపాడు.”
- అంటూ రాక్షస ప్రీలు దూరంగా జరిగి నిద్రపోయారు. సీత తనకు సమీపంలో రక్షించేవారు ఎవరూ లేరనే భావనతో దుఃఖించింది. అప్పుడు ఆంజనేయుడు మానవ భాషలో ఇలా పలికాడు.
- ఓ సీతమ్మా! శ్రేష్ఠుడైన రాముడు నిన్న రక్షింపదానికి ఉన్నాడు. ఇప్పుడే వానరులతో కలిసి తగిన మార్గంలో వస్తాడు. నిన్న తీసుకొని వెళతాడు. ఇది నిజం.

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

త్రిజటి, ఇంతి, దీపము, ఉజ్జ్వల, పవనసుతుడు, హనుమంతుడు,
రావణేశ్వరుడు, శుద్ధాత్ముడు, శుభసూచకం, సాంత్వనం, శ్రీరాముడు,
కోటీరము, సిద్ధాంతం, ఉరుగతి, ఇమ్ముగు, దనుజులు, రాఘువుడు, అభ్యి.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

- పారంలోని పద్యాల భావం సాంత మాటలలో చెప్పండి.
- త్రిజటకు లంకను గురించి ఏమని కల వచ్చిందో రాయండి.
- త్రిజట స్వాప్నం పార్వత్యబాగ నేపథ్యం రాయండి.
- కింది పద్యాన్ని చదివి, అడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.

తనవారు లేనిచోటను
జనవించుక లేనిచోట, జగదము చోటన్
అనుమానమైనచోటను
మనుజుడచట నిలువదగడు మహిలో సుమతీ!

ప్రశ్నలు

- తనవారు అంటే ఎవరు ?
- జగదం అంటే ఏమిటి ?
- ఈ పద్యం ఏ శతకంలోనిది ?
- మనిషి ఎక్కడెక్కడ నివసించకూడదు ?

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- త్రిజట తోటి రాక్షస స్త్రీలతో సీతాదేవిపట్ల ఎలా నడచుకోవాలని చెప్పింది ?
- కవయిత్రి మొల్ల గురించి మీకు తెలిసిన విషయాలు రాయండి.
- తనను రక్కించేవారు లేరని బాధపడుతున్న సీతాదేవిని హనుమంతుడు ఏమని ఓదార్చాడు?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

- త్రిజట తన కలలో వచ్చిన అంశాలను తోటి వారితో ఎలా వివరించిందో మీ సాంత మాటల్లో రాయండి.
- త్రిజట సీతను ఎలా ఓదార్చింది? ఆతరువాత ఏం జరిగిందో వివరించండి.
- రాష్ట్రస్థాయి ఆటలపోటీకి ఎన్నికె గెలుపు గురించి అందోళన చెందుతున్న మీ మిత్రుడికి దైర్యం చెబుతూ లేఖ రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింద గీతగీసిన మాటలకు అర్థాలను రాయండి. వాటితో పొంతవాక్యం రాయండి.

ఉదాః ఆ చెట్టు కింద ఉన్న ఇంతి సీతాదేవి.

ఇంతి = స్త్రీ

మనం స్త్రీలను గౌరవించాలి.

1. రాష్ట్రాని తలపైనున్న కోటీరం నేలపై పడింది.

.....

2. ఈ ఉర్ధ్వ పై మనమంతా నివసిస్తున్నాము.

.....

3. సీతాదేవి భర్త అయిన రాఘవుడు వస్తాడు.

.....

4. శ్రీరాముడు లెస్సు గా ఉన్నాడు.

.....

ఆ) కింది వాక్యాలను చదపండి. ప్రతి వాక్యంలోను ఒక పదానికి అదే అర్థం వచ్చే మరొక పదం ఉన్నది. ఆ పదాలకింద గీతగీయండి.

ఉదాః భూమిపై మనం నివసిస్తున్నాం. ఈ ధరణిలో మనతో పాటు అనేక ప్రాణులున్నాయి.

- సీతను చూడగానే హనుమంతుడు సంతోషించాడు. శ్రీరాముని గురించి వినగానే సీతమనసు ఎలమితో పొంగిపోయింది.
- గురువు చెప్పిన మాట వినాలి. ఆ ఉక్కి మనకు మేలు చేస్తుంది.
- చంద్రుడి కాంతి మనకు ఆనందాన్నిస్తుంది. ఆ వెలుగు ప్రకృతిని కూడా పరవశింపజేస్తుంది.
- ఎవరైనా బాధలో ఉన్నప్పుడు వారిపై కరుణ చూపాలి. మనం చూపే దయ వారికి ఆ బాధను తగ్గిస్తుంది.

ఇ) కింది పదాలకు ప్రకృతి, వికృతులను జతపరచి రాయండి.

భాష, అమ్మ, నిద్ర, బాస, అంబ, నిదుర			
	ప్రకృతి	-	వికృతి
ఉదాః	భాష	-	బాస
1.	-
2.	-

వ్యక్తరణాంశాలు

ఈ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	శుద్ధాత్మకుడు	=	శుద్ధ + ఆత్మకుడు
1.	రామాలయం	= +
ఉదా :	రవీంద్రుడు	=	రవి + ఇంద్రుడు
2.	కవీంద్రుడు	= +
ఉదా :	భానూదయం	=	భాను + ఉదయం
3.	గురూపదేశం	= +
ఉదా :	పితృణం	=	పితృ + బుణం
4.	మాతృణం	= +

పై మాటలలో ఈకింది మార్పు జరిగింది.

$$1. \text{ అ} + \text{ ఆ} = \text{ ఆ} \quad 2. \text{ ఇ} + \text{ ఇ} = \text{ ఈ} \quad 3. \text{ ఉ} + \text{ ఉ} = \text{ ఊ} \quad 4. \text{ ఔ} + \text{ ఔ} = \text{ ఔస్}$$

‘అ-ఇ-ఉ-బు’ అనే వర్ణాలకు అవే వర్ణాలు (సవర్ణాలు) కలిసినప్పుడు తప్పనిసరిగా దీర్ఘం రావడాన్ని ‘సవర్ణదీర్ఘసంధి’ అంటారు.

‘అ’ వర్ణానికి ‘అ-ఆ’ లు సవర్ణాలు.

‘ఇ’ వర్ణానికి ‘ఇ-ఈ’ లు సవర్ణాలు.

‘ఉ’ వర్ణానికి ‘ఉ-ఊ’ లు సవర్ణాలు.

‘బు’ వర్ణానికి ‘బు-బు’ లు సవర్ణాలు.

పైన సంధి జరిగిన పదాలు సంస్కృత పదాలు / సంస్కృత పదాల మధ్య జరిగే సంధులను ‘సంస్కృత సంధులు’ అంటారు.

ఉ) కింది పదాలను విడదీయండి.

ఉదా :	విద్యార్థి	=	విద్యా	+ ఆర్థి	= (అ + అ = అ)
1.	కవీశ్వరుడు	=	+	= ()
2.	కోటీశ్వరుడు	=	+	= ()
3.	వధూపేతుడు	=	+	= ()
4.	దేవాలయం	=	+	= ()

ఊ) కింది వాక్యాలను సంయుక్త వాక్యాలుగా మార్చండి.

1. సీతకు ఆనందం కలిగింది.

రామునికి ఆనందం కలిగింది.

సంయుక్త వాక్యం :

2. త్రిజట బాధపడింది.

ద్విజట బాధపడింది.

- సంయుక్త వాక్యం :
3. మీరు కలినంగా మాట్లాడకండి.
మీరు కోపంగా మాట్లాడకండి.
- సంయుక్త వాక్యం :
4. హనుమంతుడు గొప్పవాడు.
హనుమంతుడు మంచి భక్తుడు.
- సంయుక్త వాక్యం :
5. అప్పణి సంగీతం నేర్చుకుంది.
అప్పణి సృత్యం నేర్చుకుంది.
- సంయుక్త వాక్యం :

ఎ) ప్రశ్నార్థక వాక్యం

వాక్యంలో ప్రశ్నను సూచించే అర్థం ఉంటే దానిని ప్రశ్నార్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదా : 1. త్రిజట ఏం మాట్లాడుతుంది?

2. సీత ఎందుకు బాధపడింది?

మీరు కొన్ని ప్రశ్నార్థక వాక్యాలు రాయండి.

.....
.....
.....

ఏ) ఆశ్చర్యార్థక వాక్యం

వాక్యంలో ఏదైనా ఆశ్చర్యం కలిగించే అర్థం వచ్చినట్టే దాన్ని ఆశ్చర్యార్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదా : 1. ఆహ ! ఎంత బాగుందో !

2. ఔరా! సీతారాముల రథం ఎంత ముచ్చటగా ఉందో!

మీరు కొన్ని ఆశ్చర్యార్థక వాక్యాలను రాయండి.

.....
.....
.....

నేనిని చేయగలనా?

1. ఈ పార్యభాగంలోని పద్యాలను రాగయుక్తంగా పాడగలను.	బెను / కాదు
2. పద్యాలకు భావాలను సాంత మాటలలో చెప్పగలను, రాయగలను.	బెను / కాదు
3. పారంలో ఇచ్చిన వాక్యాల రకాలు చెప్పగలను, రాయగలను.	బెను / కాదు
4. పద్యాలలోని పదాలకు అర్థాలను నిఘంటువులో / అకారాది పట్టికలో చూసి తెలుసుకున్నాను.	బెను / కాదు

వదవండి - అనుమతించండి

పిచ్చుక నేర్చిన పారం

- ప్రక్కిత్వ వికాస కథలు

యువకుడొకడు ఒక జ్ఞాని వద్దకు వెళ్ళాడు.

అతడు జ్ఞానితో, ఇలా అన్నాడు : “అయ్యా, ఈ ఊళ్ళో నాకు పని దొరకలేదు. ఇక్కడ నాకు ఆదాయానికి మార్గం ఏదీ లేదు. కాబట్టి నేను సుదూరంలో ఉన్న పెద్ద నగరానికి వెళ్ళి ఉద్యోగం చేసుకుంటాను. అందునిమిత్తం నేడే నేను మన ఊళ్ళోనుండి బయలుదేరుతున్నాను. నేను వెళ్ళి నగరంలో నాకు ఒక మంచి ఉద్యోగం లభించి, అక్కడ నేను జీవితంలో స్థిరపడాలని నన్ను ఆశీర్వదించండి. అలాగే ఆ యువకుణ్ణి, జ్ఞాని మనసారా ఆశీర్వదించి పంపించాడు.

కొన్ని రోజులు గడిచాక జ్ఞాని అదే ఊళ్ళో ఆ యువకుణ్ణి మళ్ళీ చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు.

ఆ యువకుడి వద్దకు వెళ్ళి, ఆ జ్ఞాని, “నాయనా! నువ్వు ఇంకా ఆ నగరానికి బయల్దేరి వెళ్ళలేదా? నువ్వు నన్ను కలుసుకున్న రోజునే, ఉద్యోగార్థం ఊరు విడిచి వెళుతున్నట్లు చెప్పావే?” అని అడిగాడు.

అందుకు ఆ యువకుడు ఇలా జవాబిచ్చాడు: “అయ్యా! నేను ఆరోజునే, అప్పుడే బయలుదేరాను. దారిలో నిర్మానుష్యమైన ఎదారి వంటి ప్రాంతం తారసపడ్డది. అక్కడున్న ఒక ఈతచెట్టు నీడన కాసేపు విశ్రాంతి కోసం కూర్చున్నాను.

“అక్కడ నేనోక దృశ్యం చూశాను.

“నేను కూర్చున్న చోటుకు కాస్త దూరంలో, ఒక చెట్టు కింద కాలు విరిగిన ఒక పిచ్చుక ఆకలితోనూ, అమిత బాధతోనూ నడవలేక తల్లడిల్లి పోతూండడం కంటపడింది. దాన్ని చూసి నేను ‘ఈ పిచ్చుక దానంతట అదే ఎగిరి వెళ్ళి ఆహారం వెతుకోవడానికి దారి లేదే! ఇది ఎలా బతకగలదు?’ అని అలోచిస్తూ ఉండిపోయాను.

“ఇలా నా ఆలోచనలు సాగుతూండగా, ఎక్కుణ్ణుంచో ఒక పిచ్చుక ఎగిరి వచ్చింది. అది తన నోటితో ఆహారం తెచ్చి, కాలు విరిగిన పిచ్చుక నోట్లో పెట్టి తినిపించింది.

“అది చూసి నేను, ‘ఆహా! కాలు విరిగిన ఈ పిచ్చుకకు కూడా ఆహారం లభించడానికి, భగవంతుడు ఒక ఏర్పాటు చేసి ఉంచాడే! అలాంటప్పుడు, మనిషినైన నేను జీవించడానికి భగవంతుడు నాకొక ఏర్పాటు చెయ్యుకుండా ఉంటాడా?’ అని అనుకొని, పయనం రద్దుచేసుకొని, మన ఊరికి తిరిగి వచ్చేశాను.”

అంతా విన్న ఆ జ్ఞాని, “నాయనా! నువ్వు ఎందుకు ఆ కాలు విరిగిన పిచ్చుకలూ ఉండాలని ఆశిస్తున్నావు? తన శ్రమతో తన ఆహారాన్ని సముప్పార్చించుకొని, మరో పిచ్చుకకు కూడా ఆహారం తీసుకువచ్చిన బౌద్ధర్యం గల ఆ రెండవ పిచ్చుకగా ఉండాలని నువ్వేందుకు ఆశించడం లేదు?” అని ప్రశ్నించాడు.

ఆ మాటలకు యువకుడికి కనువిప్పు కలిగింది.

‘ఇతరుల శ్రమతో జీవించాలి’ అనుకోవడం హిన్దాతిహినం అని గ్రహించి కష్టపడి వసిచేయటం మొదలుపెట్టాడు. తన స్వర్చీయ శ్రమతో జీవిన్నా, ఇతరులకు కూడా సహాయపడాలని ఆశించాలి, ఆకాంక్షించాలి. అప్పుడే మనిషి జీవితానికి సార్థకత చేకూరుతుంది.

U7M2R8

11. దూడూ బసవన్

వినదం - ఆలోచించి మాట్లాడడం

- పై సన్నిహితాలు ఏ పండుగరోజు కనిపిస్తుంటాయి ?
- ఏ పండుగ సందర్భంలో హరిదాను మీ ఇంటికి వస్తాడు ?
- సంక్రాంతి పండుగరోజు ఇంకా మన ఇంటి ముంగిళ్ళ ముందు ఎవరు కనిపిస్తారు ?

ఉద్దేశం: గంగిరెద్దులవారి జీవన విధానాన్ని తెలియజేస్తూ, జానపద కళల పట్ల విద్యార్థులకు అవగాహన కలిగించడం ఈ పాఠం ఉద్దేశం.

రావురి భరద్వాజ (5.7.1927 - 18.10.2013)

కవి పరిచయం

గుంటూరు జిల్లా తాడికొండలో జన్మించారు. ‘విమల’ ఈయన రాసిన తొలి కథ. ‘అపరిచితులు’, ‘కథాసాగరము’ వంటి 37 కథా సంపుటాలు, ‘ఉడుతమ్ము ఉప్పేశం’, ‘కీలుగుర్చం’ వంటి 43 పిల్లల కథలు, ‘కరిమ్మింగిన వెలగపండు’, ‘జల ప్రతయం’ వంటి 17 నవలలు రాశారు. వీరి ‘పొకుడు రాళ్ళు’ నవలకు జ్ఞానపీఠ పురస్కారం లభించింది. జ్ఞానపీఠ పురస్కారం, కళా ప్రపూర్ణ , కేంద్రసాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం, సోవియెట్ భూమి నెప్రూ పురస్కారం, రాజలక్ష్మీ శాండేషన్ అవార్డు, గోపీచండ జాతీయ సాహిత్య పురస్కారం, కళారత్న (ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం), లోక నాయక శాండేషన్ పురస్కారం వంటివి పొందారు. ప్రస్తుత పార్యభాగం ‘జీవనసమరం’ అనే వ్యధార్త జీవుల యథార్గాథల పుస్తకం నుండి తీసుకున్నది.

దూడూ బసవన్

“ప్రభువుగారికీ దళ్ళంబెట్టా
పాదంవొంచీ దళ్ళం బెట్టా
చాటెడు గింజలు ఇస్తారంటూ
చారెడు రూకలు ఇస్తారంటూ
డూ డూ డూ డూ బసవన్
డూ డూ డూ డూ బసవన్”
నాగరికత రోజురోజుకూ పెరుగుతున్నది.
పెరగవలసిందే! అలా పెరుగుతున్నప్పుడు, కొత్త
సంప్రదాయాలు, కొత్త విలువలూ వస్తాయి.

ఇలా రావడంతో బాటుగా, పాత ఆచారాలు కొన్ని మరుగవుతాయి. అవుతున్నాయి. బొత్తిగా ఆచరణకు పనికిరానివీ, కాలంతోబాటు మారలేనివీ, ప్రయోజనం లేనివీ, మారినా, కనుమరుగయినా అంతగా బాధ ఉండదు. కానీ ఇలాంటి వాటిల్లో అంతో ఇంతో ఉండే అందచందాలు కూడా రూపుమాసి పోతున్నప్పుడే బాధవేస్తుంది. అలా క్రమంగా కనుదాటిపోతున్న వాటిల్లో గంగిరెద్దు ఒకటి.

గంగిరెద్దాట చాలా ప్రాచీనమయిందని చెప్పుకోవచ్చు. పరమేశ్వరుడంతటివాడు తన నందిచేత ఈ ఆట ఆడించాడు. మరి మహాచక్రవర్తులూ, యవన రాజులూ, రాజులూ, దేశమంతా చిత్తవత్తుగా ఉన్న రోజుల్లో ఈ ఆట మరింత దేదీష్యమానంగా ఉండేదేమో! ఎందుకనంటే, అప్పట్లో వెలువడిన పుస్తకాలు చూస్తూ ఉంటే వాటిల్లోని రాకుమారులూ, రాజకుమారైలూ ఈ గంగిరెద్దాటలు చూసి ఆనందించిన ఘుట్టాలు కనిపిస్తాయి. ప్రారంభంలో ఇదొక వినోద క్రీడగా మొదలయినా, రానురాను గంగిరెద్దను ఆడించడం హక వృత్తిగా మార్పి చెందింది. ఇప్పుడా వృత్తికి తిలోదకాలివ్వవలసి వచ్చిందంటున్నాడు బసవయ్య.

బసవయ్యది - చాలా పెద్ద కుటుంబం. ఆరుగురు అన్నదమ్ముల్లోనూ పెద్దవాడు. తండ్రి వెంట ఊరూరా తిరగడం, తండ్రిని గమనిస్తూ ఉండడం, ఆయన మాటల్ని, పద్ధతుల్ని అనుకరిస్తూ ఉండడంతో, చిన్నతనం నుండీ, ఈ ఆటలోని మెలకువలస్తీ అవగతమయ్యాయి. తండ్రి, “బసవా!” అని కేకవేసి, ఎద్దుచేత ఒక్కో మోళీ చేయిస్తున్నప్పుడు, బసవయ్య ఆ మోళీకి అనుగుణంగా ‘రాండోలు’ వాయించేవాడు.

“దాన్ని వాయించడం కష్టమండీ దొరగారూ! మామూలు డోలు వాయించడమంటే - ఒక చేత్తో డోలును కర్రను పట్టుకొని, మరో చేతివేళ్ళతో వాయించాలి. రాండోలును వాయించడానికి, రెండు చేతుల తోనూ, రెండు కర్రల్ని పట్టుకోవాలి. ఒక పుడకతో డోలు చర్చాన్ని రాపాడుతూ, మరో కర్రతో రెండోవేపున వరసలు వాయించాలి. నాకీ పని చిన్నప్పట్టించీ తెలుసునండి!” అన్నాడు బసవయ్య.

తనూ, తన తండ్రి తన చిన్నాన్నా కలిసి, అనేక వందల ఊళ్ళు తిరిగామన్నాడు బసవయ్య, తన బాటాయి, ప్రుతిపోస్తూ, రాండోలు వాయించేవాడట. తను సన్నాయి వాయిస్తుంటే, తండ్రి గంగిరెద్దను ఆడించేవాడు. ఆ రోజుల్లో వారికో పెయ్యదూడ కూడా ఉండేది. అది గొడ్డుమోతు గొడ్డ.

“పోలేరమ్మ గుడి దగ్గరో, బొడ్డురాయి దగ్గరో ‘గడివేనే వాళ్ళమండి. రెండుమూడు వందలమండి దాకా, చుట్టూ చేరేవారు. ఎద్దుచేత రకరకాల మోళీలు వేయించేవాడు మా నాన్న. ఆ ఎద్దు ముంగాళ్ళు వంచి, ముందుకు నడుస్తుంది. వెనక్కు జరుగుతుంది. ఒంటికాలితో దణ్ణం పెదుతుంది. “కాదు” ‘అవును’ అని తలతో సైగచేసేది. రాండోలు వాయిద్యానికి అనుగుణంగా గంతులు వేసేది, అలిగేది, కోపగించుకొనేది. ఆనందంతో చిందులు తొక్కేది. కోపంతో కాలు దువ్వి, తోకమట్ట ఎగబట్టి, రంకెలు వేసేది. ఏ పని చేయమంటే, ఆ పని, సుబ్బరంగా చేసేదండీ” అన్నాడు బసవయ్య.

సాధారణంగా గంగిరెద్దల్ని కొనడమంటూ జరగదన్నాడు బసవయ్య. తప్పుడు సుడులున్న గిత్తల్ని, పొగరుమోతు వాటినీ, పోట్ల కోడెల్ని ఈ గంగిరెద్దలవాళ్ళకు ఇస్తూ ఉండేవారట. ముగుదాడు వేసే, మూతికి చిక్కంగట్టి, కాళ్ళకు బంధాలు వేసి దాన్ని అంకెకు తెచ్చేవారట. ఒక్క గిత్త, మూడు, నాలుగు మాసాల కల్లా, విద్యులన్నీ నేర్చుకొంటే, మరొకదానికి నేర్చుడానికి ఏడెనిమిది మాసాలు కూడా పదుతుందన్నాడు బసవయ్య.

“ముందుగా వినవండీ! దాన్ని సాదికలోకి తీసుకురావడం చాలా కష్టం! ఆట నేర్చేటప్పుడు - కొట్టక తప్పదండీ! నేర్చుకొన్న తమవాత కూడా వాక్కొసారి మొరాయించి, మా పరువు తీస్తుందండీ!” అన్నాడు బసవయ్య. ఆరోజుల్లో, ఒక్క ఊర్చో, మూడేసి రోజులు మకాం వేస్తుండేవాళ్ళమనీ, ఊరి బయట, ఏ చెట్టుకిందనో ఉడకేసుకు తింటూ ఉండేవాళ్ళమనీ, ఏరైతు కొట్టం దగ్గరకెళ్ళినా, ఎద్దు మేతకు కరువుండేదికాదనీ చెప్పుకొచ్చాడు బసవయ్య.

“పోటీలుపడి ఆడించే వాళ్ళు బాబయ్యా! పాతపంచెలు, ఉత్తరీయాలు, చౌక్కాలు, చీరెలు, రవికెలు, మూటెడు దొరికేవి. గంగిరెద్దకీ, ఆవుకూ మేతా, దాణా - ఊరివాళ్ళ పోటీలమీద పంపించేవారు... క్రమంగా, చూస్తూ చూస్తూ ఉండగానే ఆ కాలం కళ్ళముందే దాటిపోయిందండీ! బస్తీల మొఖించాసి, ఎన్నోళ్ళయిందోనండీ! మరీ మారుమాల పల్లిటూళ్ళను పట్టుకుని వేళ్ళాడుతున్నాం. ఇదివరకు చాటల్తో గింజలు పెట్టేవాళ్ళు. ఇప్పుడు గుప్పెళ్ళతో వేస్తున్నారు. లేదా 5 పైసలో 10 పైసలో పడేస్తున్నారు. నా తమ్ముళ్ళందరూ, కూలిపనో, నాలిపనో చేసుకుంటున్నారు. ఇదిగో నేనూ, మా లింగమయ్యా మాత్రం, ఇంకా బసవదేవుల్ని నమ్ముకొని బతుకొస్తున్నాం... అసలు మాదేవూరో, పొట్టచేత పట్టుకొని, ఊరూరా తిరిగే వాడికొక ఊరంటూ ఉంటే గదుస్తుందా బాబూ! ఏ ఊరు పచ్చగా ఉంటే అదే నావూరు. ఎక్కడ ధర్మప్రభువులుంటే, అదే నావూరు”, అన్నాడు బసవయ్య!

బసవయ్యకు ఐదుగురు పిల్లలు. పెద్దవాడు, తన రెండో తమ్ముడి దగ్గర ఉంటున్నాట. మిగిలిన నలుగురూ, తనతోబాటే ఊరూరా తిరుగుతుంటారట.

“ఈ విద్య నాతోనే ఆభరుసార్!” అన్నాడు బసవయ్య, గంగిరెద్ద గంగడోలును ఆప్యాయంగా నిమురుతూ. అలా అంటున్నప్పుడు అతని కళ్ళ నీటితో నిండిపోయాయి!

ఇవి చేయండి

ఉపాధ్యాయుడు చెప్పిన కింది పదాలను (ఉక్కలేఖనం) రాయండి.

ప్రభువు, నంప్రదాయాలు, ప్రయోజనం, గంగిరెద్దాట, మహాచక్రవర్తులు, చిత్తవత్తు, దేదీప్యమానం, రాజకుమారైలు, వినోదక్రీడ, వృత్తి, అన్నదమ్ములు, చర్యం, చిన్నప్పణించి, గొడ్డమోతు, ముంగాళ్ళు, పరమేశ్వరుడు, ఉత్తరీయం, ధర్మప్రభువులు, భరద్వాజ, అనందించిన ఘుట్టం.

అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. మీరు చూసిన లేదా విన్న ఏదైనా కళారూపం గురించి చెప్పండి.
2. గంగిరెద్దులవాళ్ళను చూసినప్పుడు రచయితకు ఎందుకు బాధ కలిగిందో రాయండి.
3. బసవయ్య గంగిరెద్దులు ఆడించడం ఎలా నేర్చుకున్నాడు ?
4. **కింది గద్వాన్ని చదపండి. ప్రశ్నలకు జవాబులు రాయండి.**

సమాజ వినోదం కోసం ఏర్పడినవే జానపద కళారూపాలు. ఇవి కొండ గ్రామాలలో పుట్టి క్రమక్రమంగా ద్రావిడ దేశాలన్నింటా విస్తరించాయి. వీటిలో ప్రత్యేకమైనది కురవంజి. ఆటవికుల నుండి పుట్టిన ప్రాచీన జానపద కళారూపం కురవంజి. కురవలు అనేవారు ఏదో వినోదం కోసం ఆరంభించినా క్రమంగా అదే జీవనోపాధి అయింది. వీరు పుణ్యక్షేత్రాల దగ్గర వాటి స్థలపురాణాలను, పవిత్ర కథలు, గాధల్ని ఆశువుగా చెప్పి యాత్రికులను మంత్రముగ్ధులుగా చేసేవారు. యాత్రికులు వారి ప్రదర్శనకు మెచ్చి బహుమతులిచ్చేవారు. కురవంజి కాలానుగుణంగా అనేక రూపాంతరాలు చెందింది. ఏకపొత్తగా మారి ఎఱుకసానులు చెప్పే సోదెగా నేడు మిగిలింది. వారు సోదె చెప్పే విధానం అద్భుతంగా, అశ్చర్యంగా ఉంటుంది.

ప్రశ్నలు

- (అ) జానపద కళారూపాలు ఎందుకు ఏర్పడ్డాయి ?
- (ఆ) కురవంజి ప్రదర్శనలో వేటి గురించి కురవలు చెప్పేవారు ?
- (ఇ) కురవంజి ప్రస్తుతం ఏ కళారూపంగా మారింది ?
- (ఈ) పై గద్వాం ఆధారంగా ఒక ప్రశ్న తయారుచేయండి.

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

అ) కింది ప్రశ్నలకు నాలుగైదు వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. “ఎక్కడ ధర్మప్రభువులుంటే అదే మాణసు” అని బసవయ్య ఎందుకు అని ఉంటాడు ?
2. గంగిరెద్దాట ప్రాచీనమైనదని ఎలా చెప్పగలవు ?
3. గంగిరెద్దల వాళ్ళదగ్గర ఏ వాయిదాలుంటాయి ? వాటిని ఎలా ఉపయోగిస్తారు?

అ) కింది ప్రశ్నలకు 8 నుండి 10 వాక్యాలలో జవాబులు రాయండి.

1. గంగిరెద్దల ఆట ఎలాఉంటుందో వ్యాపారాలు రాయండి.
2. గంగిరెద్దలవాళ్ళు పల్లెటూళ్ళలోనే ఉండిపోవడానికి కారణాలు రాయండి.
3. మీకు నచ్చిన లేదా మీరు మెచ్చిన జానపద కళారూపాన్ని ప్రశంసిస్తా రాయండి.

భాషాంశాలు

అ) కింది గీతగీచిన పదాలకు అర్థాలు రాయండి. వాటిషో సొంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ ఆరిఫ్ కుటుంబం శ్రీకాకుళంలో మకాం ఉంటుంది.

మకాం = నివాసం

ఎలుకలు బోరియలలో నివాసం ఉంటాయి.

1. రాబర్త్ వాళ్ళ భామ్మ నన్ను ఎప్పుడూ ఆప్యాయం గా పలకరిస్తుంది.

.....

2. అంబేద్కర్ ఆశయాలకు అనుగుణం గా మనం నడుచుకోవాలి.

.....

3. కాలుప్యం ఎక్కువైతే ప్రకృతి అందాలు కనుమరుగు అప్పతాయి.

.....

అ) కింది పదాలకు సమానార్థక పదాలు (పర్యాయపదాలు) వెతికి రాయండి.

ఉదా: నదులలో నీరు తియ్యగా, సముద్రంలో జలం ఉప్పగా ఉంటుంది.

ఉదకం : నీరు, జలం

1. సునీల తండ్రి గురవయ్య, వినయ్ జనకుడు స్వామి.

నాన్న =

2. వృషభం, ఎద్దు, గోవ, ధేనువు, పాదపం.

పై వాటిలో ‘బసవయ్య’ అనే పదానికి సమానార్థక పదాలు గుర్తించి రాయండి.

3. మా విజ్ఞానయాత్ర మాకు ఆనందాన్ని, మా ఉపాధ్యాయులకు సంతసాన్ని పంచింది.
సంతోషం =

ఈ) కింది పదబంధాలకు విశేషార్థాలు చదపండి. వాటిఁఁ సాంత వాక్యాలు రాయండి.

ఉదా॥ రూపుమాపు = నాశనం చేయు

మనం వరకట్ట దురాచారాన్ని రూపుమాపాలి.

1. పట్టుకొని వేలాడు = వదిలిపెట్టుకుండా ఉండు

.....

2. కాలుదువ్వు = తగవుకు సిద్ధపడడం.

.....

3. తిలోదకాలివ్వడం = సంబంధం లేదా అనుబంధం తెంచుకోపడం

వ్యాకరణాంశాలు

గ) కింది పదాలను విడదీసినప్పుడు వచ్చిన మార్పును గమనించండి.

1. మహేశ = మహో + ఈశ = అ + ఈ = ఏ

2. మహోదధి = మహో + ఉదధి = అ + ఉ = ఔ

3. రాజర్షి = రాజ + బుషి = అ + బు = అర్

పై పదాలను పరిశీలించినప్పుడు పూర్వపడం చివర అ/ఔ అనే అచ్చులు ఉన్నాయి. పరపడంలో మొదటి అచ్చులుగా ఇ, ఉ, ఔ లు ఉన్నాయి. వాటి స్థానంలో క్రమంగా ఏ, ఔ, అర్ లు ఏకాదేశంగా వచ్చాయికదా!

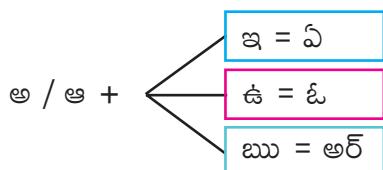
అలాగే కిందనున్న పదాలను విడదీసి రాయండి.

1. రాజేంద్ర = రాజ + ఇంద్ర = అ + ఇ = ఎ

2. తిలోదకాలు = = =

3. మహార్షి = = =

పరిశీలించండి.

ఎ, ఔ, అర్ లను గుణములు అంటారు. ఇలా అకారానికి (అ, ఔ) “ఇ, ఉ, ఔ” లు (ఇ ఈ, ఉ ఊ, ఔ బు) పరమైతే క్రమంగా ఎ, ఔ, అర్ లు వస్తాయి. దీనినే గుణసంధి అంటారు.

అ) కింది పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

1. పరోపకారం = + =
2. రమేశ = + =
3. జాతీయోద్యమం = + =
4. దేవర్షి = + =

ఇ) కింది సంధి పదాలను విడదీసి సంధిపేరు రాయండి.

1. సత్యాగ్రహం = + =
2. గిరీశుడు = + =
3. గురూపదేశం = + =
4. పితృణం = + =

ఈ) కింది పదాలను కలిపి సంధిపేరు రాయండి.

1. శైల + అగ్రం = =
2. ముని + ఇంద్రుడు = =
3. మధు + ఉదయం = =

ఉ) కింది ద్వంద్వ సమాస పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాయండి.

1. అందచందాలు :
2. కాలుసేతులు :
3. అన్నదమ్ములు :

ఊ) కింది విగ్రహ వాక్యాలను ద్విగు సమాస పదాలుగా కూర్చు రాయండి.

1. రెండైన చేతులు =
2. మూడైన మాసాలు =
3. ఐదుగురైన పిల్లలు =

వ) కింది వాక్యాలను పరిశీలించండి.

1. మీరు లోపలికి రావచ్చు. 2. నువ్వు ఇంటికి వెళ్వచ్చు. 3. మీరు సెలవు తీసుకోవచ్చు.

ఇలా ఒక పనిని చేయడానికి అనుమతి ఇచ్చే అర్థాన్ని సూచించే వాక్యాన్ని అనుమత్యర్థక వాక్యం అంటారు.

ఉదాహరణకు “మీరు పరీక్ష రాయవచ్చు”. ఇలాంటి వాక్యాలు సేకరించి రాయండి. అలాగే

1. నీకు శుభం కలుగుగాక! 2. నిండు నూరేళ్ళూ వర్ధిల్లు 3. నీకు మంచి బుద్ధి కలుగుగాక!

ఈ విధంగా ఆశీస్సులను తెలియజేసే వాక్యాలను ఆశీర్ఘర్థక వాక్యాలు అంటారు.

అంటోనీ! నీకు దైవానుగ్రహము కలుగుగాక! - ఇలాంటి వాక్యాలు సేకరించి రాయండి.

ఏ) కింది వాక్యాలు చదివి అవి ఏరకం వాక్యాలో రాయండి.

1. నాయనా! వర్ధిల్లు.	2. రహీమ్ నువ్వు ఇంటికి వెళ్లవచ్చు.
3. సరోజా! సద్గ్యా ప్రాప్తిరస్తు	4. ఎల్సోన్! నువ్వు పారశాలకు వెళ్లవచ్చును.
5. నీకు ఎల్లెడలూ శుభం కలుగుగాక	6. నీ ఇష్టం వచ్చిన చోటికి వెళ్లిరావచ్చును.

అనుమత్తిరక్త వాక్యాలు	ఆశీర్ధక వాక్యాలు
.....
.....
.....

ఐ) జతపర్చండి.

1. నువ్వు పద్యం చదివావా?	(అ) ఆశీర్ధకం	()
2. అల్లరి చేయకండి.	(ఆ) ఆశీర్ధకం	()
3. అబ్బో! పువ్వు ఎంత బాగుందో!	(ఇ) ప్రశ్నార్థకం	()
4. సుభాష్! నీకు శ్రేయస్సు కలుగుగాక!	(ఈ) నిషేధార్థకం	()

చమత్కార పద్యం

కప్పను చూసి పాము వణికింది అని సమస్యను ఒక కవికి ఇప్పడం జరిగింది. కప్పను చూసి పాము వణకడు. ఈ సమస్యకు కవి కింది విధంగా పరిష్కారం చూపాడు.

**కుప్పలు కావలిగాయగ
చెప్పలు కర్రయిను బూని శీఫ్టుగతిం దా
జప్పడగుచు వచ్చేడి వెం
కప్పను గని ఫణిపరుండు గడగడ వణికెన్.**

పద్యం చివరిపాదంలో కప్ప దాని ముందరి అక్షరంతో కలిసి వెంకప్ప అయింది. ఆ వెంకప్ప కుప్పలు కాయడానికి చెప్పలు వేసుకొని కర్రతో బయలుదేరాడు. ఆ వెంకప్పను చూసి ఒక పాము గడగడ వణికిందట.

1. పారాన్ని ధారాళంగా చదవగలను. అర్థంచేసుకొని సాంతమాటలలో చెప్పగలను.	జెను / కాదు
2. పారంలోని మాండలిక పదాలను, పదబంధాలను వాక్యాలలో ఉపయోగించగలను.	జెను / కాదు
3. గంగిరెద్దులవారి జీవనవిధానాన్ని, సంస్కృతిని సాంతమాటలలో చెప్పగలను.	జెను / కాదు
4. పారంలోని ప్రత్యులకు జవాబులు సాంతమాటలలో రాయగలను.	జెను / కాదు

చదవండి - ఆనందించండి

గురి

పూర్వం విదర్భ దేశాన్ని విక్రమసేనుడు అనే రాజు పరిపాలించేవాడు. ఆయన మంత్రి రాంభట్టు ఎంతో తెలివైన వాడే కాకుండా సమయస్ఫూర్చి కలవాడు. విక్రమసేనుడు అన్ని విషయాల్లో మంత్రి సలహాలను తీసుకునేవాడు.

విక్రమసేనుడికి వేటంటే చాలా ఇష్టం. సంవత్సరంలో ఏదో ఒక నెల అడవికి వెళ్లి జంతువులను వేటాడుతూ గడిపేవాడు. ఒకసారి తన పరివారాన్ని వెంటబెట్టుకుని రాజ్యానికి తూర్పు దిక్కున వున్న దట్టమైన అడవికి వెళ్లాడు. ఆయనతో పాటు మంత్రి రాంభట్టు కూడా ఉన్నాడు.

ఆరోజు ఎంత తిరిగినా ఒక్క జంతువు కూడా కనబడలేదు. విక్రమసేనుడికి ఎంతో నిరాశగానూ, విసుగ్గానూ అనిపించింది. వాళ్ళు గుడారానికి తిరిగి వస్తుండగా పచ్చిక బయలులో ఒక లేడిపిల్ల కనిపించింది. విక్రమసేనుడు వెంటనే విల్లు ఎక్కుపెట్టి గురి చూసి బాణం వదిలాడు. రివ్వున విల్లు నుండి దూసుకెళ్ళిన బాణం లేడిపిల్లకు తగులకుండా కొన్ని అంగుళాల దూరంలో చెట్టుకు తగిలింది. ప్రమాదం పసిగట్టి లేడిపిల్ల పారిపోయింది.

“భలే గురి” అంటూ ఒక సైనికాధికారి అలవాటుగా చప్పట్లు చరిచి అన్నాడు.

అసలే కోపంతో ఉన్న విక్రమసేనుడు మరింత ఉగ్రుడయ్యాడు. “నన్నే ఎగతాళి చేస్తున్నావా? ఎంత ధైర్యం” అంటూ కళ్ళైర్చ చేశాడు.

ఆ సైనికాధికారి బిక్కచచ్చిపోయాడు. తనకు శిక్ష భాయమనుకొని గజగజా వణికాడు. పరిస్థితిని అంచనా వేసిన రాంభట్టు కల్పించుకుని “అతను ఎగతాళి చేయడం లేదు మహారాజా! నిజమే చెప్పాడు” అని అన్నాడు.

“మీ బాణం ఎప్పుడూ క్రూర మృగాల వైపే ఎక్కుపెట్టి ఉంటుంది. అమాయకమైన చిన్న చిన్న జంతువులను మీరు వేటాడరు. ఆ లేడిపిల్లను పారిపొమ్మని మీరు బాణం వేసారు. మీ గురి తప్పకుండా బాణం లేడిపిల్లకు తగులకుండా సరిగా లేడిపిల్ల ప్రక్కనే వున్న చెట్టుకు తగిలింది. అదే మీలోని చాతుర్యం” అని వివరించాడు.

దానితో విక్రమసేనుడి కోపం పోయి సంతోషంగా నవ్వాడు. తనను రక్షించినందుకు రాంభట్టు వైపు కృతజ్ఞతగా చూసాడు సైనికాధికారి.

12. ఎంతమంచి వారమ్మా...!

(ఉపవాచకం)

వ్యక్తికరణ - సృజనాత్మకత

(శ్రీ వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య 'యానాదులు' అనే పుస్తకం నుంచి సంక్లిష్టం.)

విభిన్న జాతులు, ఆచార వ్యవహారాలకు నిలయం మన దేశం. మన దేశంలో ప్రతి జాతి జౌనుత్యాన్ని గుర్తిస్తూ గతాన్ని స్కరించుకొని, నేటిని తర్పించుకొని, భావిని ఉపహాంచుకొని, మంచి చెడ్డలను నిర్మగమాటంగా మనసుకు తెచ్చుకోవడం ఆవశ్యకం, కర్తవ్యం. నాగరికతకూ, సాకర్యాలకూ దూరమైనా తమ విభిన్న జీవనశైలితో దేశం కోసం తమవంతు కృషిని చేసిన జాతులు, తెగలు కోకాల్లలు. వారిలో ఒకరు యానాదులు.

ఎంత మంచి వాడమ్మా
యాడకి బోయినాడమ్మా
గుట్టమీది కెక్కాడు
పుట్ట తేనె తెచ్చాడు
ముట్టగుడిశెలు తెచ్చాడు
పిట్టలకుచ్చు లేస్తాడు
కట్టెల మోపులు మోస్తాడు
ఏటికి కావలి కాస్తాడు
పుట్టినా గిట్టినా ఒకటేనంటాడు
కట్టుబట్టలతోనే కాలం
గడిపేస్తాడు.

ఎంత మంచి వాడమ్మా యాడకి బోయినాడమ్మా అని పాడుకుంటూ నిరాదంబర జీవనశైలితో సాక్షాత్కరించు కష్టజీవులు యానాదులు.

వీరు ద్రావిడుల వలసలకు చాలా పూర్వమే తెనుగు ప్రాంతాన్ని అంటిపెట్టుకొనియున్న అనాది మానవులు అనుకోవచ్చు. అనాది పదంనుండి 'యానాది' అనే పదం పుట్టిఉండాచ్చు అనే భావన ప్రజల్లో ఉంది. దక్షిణాన పొన్నేరు (తమిళనాడు), ఉత్తరాన కృష్ణ (ఆంధ్రప్రదేశ్) మధ్యప్రాంతమే వీరి తొలిస్తానం.

అడవుల్లో పుష్టిలంగా దొరుకుచుండిన తేనె, చారపప్పు, వైద్యానికి అవసరమైన మూలికలు సేకరించి అమ్ముతుంటారు. ఇండ్రకు కావలసిన కలప, వెదురు మొదలైన అడవి ఫలితాన్ని పరిసర గ్రామాల

రైతులకు విక్రయించి, తమకవసరమైన తిండిగింజలను, బట్టలను, చమురులను కొనుగోలు చేసుకుంటూ జీవనం గడుపుతారు. పొలాల్లో పంట కాపుదల, చేపలను పట్టడం కూడా వారి వృత్తులే! దేశం యొక్క ధాన్యరాశులు ఎలుకలు నశింపజేయకుండా లక్షల సంవత్సరాల నుండి నిరంతరం కాపాడుతున్న కష్టజీవులు.

పంటల పరిరక్షకునిగా, సంఘట్రేయస్ని భుజానికెత్తుకున్న యానాది రూపంలో నిర్మలమైన కండ్లు, విండ్లవలె తీరిన కనుబొమలు కనిపిస్తాయి. ఎంత చమురు రాసినా ఎదుగొల్లని ఎరకల ఉంగరాలు, సన్నని పెదవులు, పలుచని పలుకబారు కట్ట శరీరాలు, పరుగుల్లో గుత్తాలను కూడా వెనుకవేయగల లేసైన పిక్కలు, సన్నని నడుములు, అందమైన పెదవులను ఎదబాయని చిరునవ్వులు, దక్కిణదేశపు ఆదివాసులందరిలోకి యానాదులే అందగాళ్ళని అనిపిస్తే అందుకు ఎవరూ కినియ బనిలేదు.

అడవి యానాదులకు జంతువుల జాడలు పరిచయమైనట్లు, పల్లపుప్రాంతాల యానాదులు కూడా మానవుల జాడను అంత సులువుగా కనిపెట్టగలరు. జాడలు తీయడంలో వీరికున్న తెలివితేటలను పోలీసు ఉద్యోగులు ఎట్లు ఉపయోగించెదరో, అట్లే వేటకాండ్రు కూడా యానాదుల తోడ్వాటును వేటలో హెచ్చుగా ఉపయోగించుకుంటారు. జమిందార్లు ఏలేటప్పుడు సురక్షితంగా తాము కూర్చున్న మంచెల దగ్గర పులులను, చిరుతలను, ఎలుగుబంటునూ, అడవి దున్నలనూ పరవ తోలించుకొనుటకు వీరే పనికివస్తారు. పుట్టలోని కోడెనాగుల బుసలు అతన్ని బెదిరించవు. ఆయుర్వేద వైద్యులకు కావలసిన మూలికలు యానాదులకు తెలిసినట్లు ఇతరులకు తెలియవు. వీరిద్వారానే వైద్యులు మూలికలను సమకూర్చుకుంటారు. స్వారకంలో ఉన్న యే యానాది అలోపతిక వైద్యుతాలకు పగ్గలు పట్టినా పోడు. అతని ఆరోగ్యము మామూలుగా తృప్తికరముగా ఉంటుంది. చీటికి మాటికి మందులు, మాకులు తినకుండా ఉండేవారు ఆరోగ్యవంతులని నమ్ము కూనీ వైద్యుతాప్ర ప్రాపకులలో యానాదులు ప్రథములు. కుండకషాయాలు, మూలికలే వీరి ఔషధాలు.

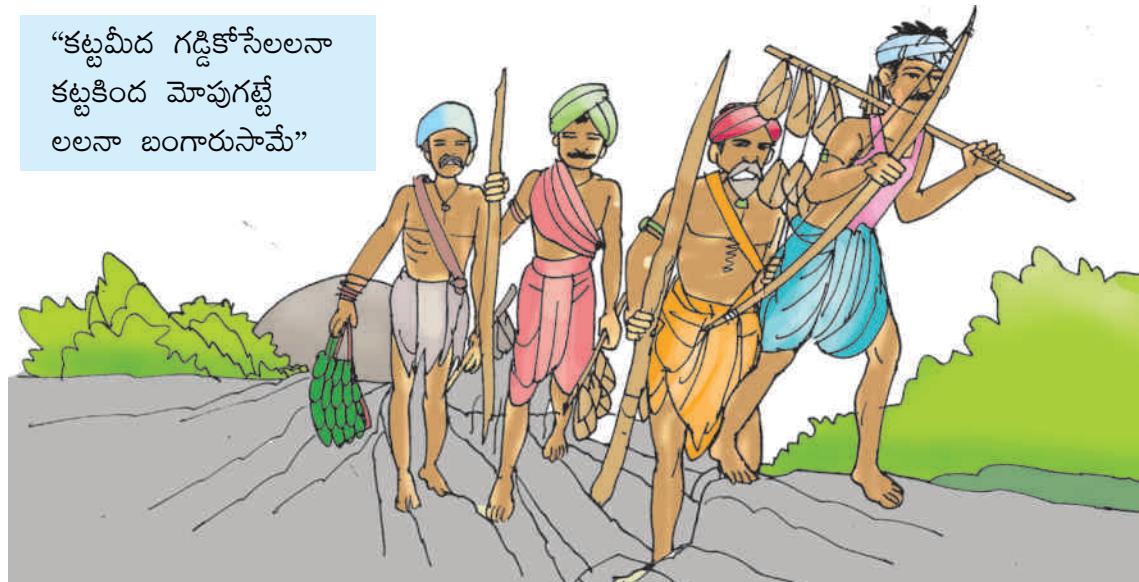
ఒకవిధంగా ఆలోచిస్తే యానాదిని వేదాంతిగానే భావించవచ్చు. ఆస్తి మీద ఆశ లేకుండా, కాయకష్టం మీద ఆధారపడి జీవిస్తారు. వీరి నివాసమైన గుడిసెలను పరిశీలిస్తే అస్త్రి ఒకేరీతిగా ఉంటాయి. ఇళ్ళ నిర్మాణానికి కావలసిన కలపంతా చెట్లకొమ్మలు, లేకుంటే చిట్టివెదుళ్ళు, వెదురు బొంగులతో వలయారంగా నిర్మించిన ఇంటిని తాటాకులతో నేలనుండి పైవరకూ నారతో కుట్టిస్తారు. ఇంటి వాకిలికి కుడిప్రక్కన గుంటపాయ్య, నీళ్ళకుండలు, చెంబు ఉంటాయి. ఎదుపురక్కన తట్లు, బుట్టలు, మధ్యరోకటిగుంట, నెత్తిమీద తగిలేటట్లు కట్టిపెట్టిన తప్పెట, వాకిలి వెనుక ప్రక్క జాజిచెక్కల పెట్టె, దానిపై ప్రేలాడగట్టిన ఈత ఆకుల చాప, చూరులో దోషిన గెసిక (గూచి) కట్టి యానాది ఐహిక ఐశ్వర్యమంతా!

యానాది అల్పసంతోషి అయినందువల్ల, ఆశ అసలే లేనందువల్ల అతని జీవితములో నిరాశా నిస్సుహాలు, ఈర్శాధ్వేషాలు, అసూయ కనిపించవు. ఒకవేళ కనిపించినా దీర్ఘకాలము ఉండవు. పస్తుకు, పండుగకు అంత భేదము లేకపోవడమే ఒడిదుడుకులు లేని అతని జీవయాత్రకు ఊతకర్త. మితభాషి అయినందువల్ల అధిక ప్రసంగాలు, పరనిందారోపణలు, ఇరుగు పొరుగు తగాదాలు ఇతన్ని బాధించవు. “పరుగెత్తి పాలుత్రాగే దానికన్నా నిలుచొని నీళ్ళు త్రాగడమే మేలనే కోవకు చెందినవాడే యానాది. వీరిని

ఏకభుక్తులుగా పరిగణించవచ్చు. మాంసాహారముతోబాటు ఆకుకూరలను ఆహారంలో భాగంగా చేసుకుంటారు. కలేవండ్లు, నాగజెముదుపండ్లు, బిక్కిపండ్లు వారు తినే పండ్లు. యానాదులకు మర్యాదానం గిట్టదు. వివిధ జాతుల సైతికవర్తనాన్ని స్వాలంగా పరీక్షించినప్పుడు మత్తుకుగాని దాని తోబుట్టువయిన దొర్జన్యానికిగాని ఒడిగట్టని నిరుపేద కులాలలో నిష్టగా జీవించేవారు యానాదులొక్కరే అని సగర్యంగా చెప్పవచ్చు. మొగమాటము యానాదులకు ఉగ్గపాలతో అలవాతైన సుగుణము. అమాయకత్వం, మర్యాద, ఆదరము, అతిథిసత్కారము ఇవన్నీ పెదవులను ఎడబాయని చిరునప్పులోనే ప్రస్నాటమవుతాయి. వీళ్ళు మాట్లాడేటప్పుడు స్వచ్ఛమైన అచ్చతెలుగు మాటలు ముత్యాల్లా జారిపడుతుంటాయి. ఒకొక్కసారి ఒత్తులులేని పదాలకు ఒత్తులు సునాయాసంగా కలిపించి (బావను భావగా పలకడం) వారి నోటినుండి భాష నూతన సొంపులను సంతరించుకుంటుంది.

తిరునాళ్ళన్నా, వీధి భాగవతాలన్నా, తోలుబోమ్మలాటలన్నా, జాతరలన్నా, ఊరేగింపులన్నా యానాదులకు భలే సంబరం. తిరునాళ్ళకు, తీర్థాలకు ఒంటరిగా పోకుండా ఇంటిల్లిపాది ముదుసళ్ళతోసహి కదలిపెళ్తుంటారు. వీరిలో కళాకారులు కూడా ఉండటం విశేషం. వీరు ప్రదర్శించే యక్కగానం బాగా గ్రామీణులను ఆకర్షిస్తుంది. యానాదుల భాగవతాన్ని చూడడానికి ఐదారుమైళ్ళ దూరంనుండి జనం వస్తారు. స్త్రీ వేషాలను కూడా మగవారే ధరిస్తారు. వేషము యొక్క నాణ్యానికి జోడు గొంతుయొక్క మాధుర్యము పండిత పామరులను సైతం ఆకర్షిస్తుండేవి. యువతుల గొబ్బిపాటలు అంత శ్రావ్యంగాను, ఆటలు మరింత రమ్యంగాను, నటన అంత గంభీరంగాను ఉంటాయి. యానాది స్త్రీలకు తెలిసినన్ని పాటలు ఇతరులకు అంతగా తెలియవు, వారు పాడే పాటల్లో

“కట్టమీద గడ్డికోసేలలనా
కట్టకింద మోపుగట్టే
లలనా బంగారుసామే”

“వస్తూ పదరా రస్తా పనికి” అని మొదలుపెట్టి పాడుతూ “ధనము దాచుట దొంగతనము” అని పాటను ముగిస్తుంటారు. తెల్లవారకముందే వాకిండ్లను చిమ్మి కల్లాపు చల్లి వైకుంర వాకిళ్ళను రంగవల్లి, పచ్చిసును తెల్లటి పిండిముగ్గులతో వారు చిత్రించినవి అందంగాను, ఆనందంగాను ఉంటాయి.

భక్తిపరమైన భజనలు, మౌనధ్యానాలు, మంత్రతంత్రాలు యానాదిని ఆకర్షించవు. యానాదుల దైవం వెంకటేశ్వరు. ఆయన తెంకాయలతో, తులసిదశాలతో చులకనగా తృప్తిపడతాడని వీరి ఉద్దేశం.

వీళ్ళు వేటకు వెళ్ళేముందు కాట్రాయుడికి మొక్కుతుంటారు. సంక్రామిక వ్యాధులు తటస్థమైనప్పుడు మహోలక్ష్ము, పోలేరమ్మ వెలిసియుండే చెట్ల దగ్గర, గ్రామ చావిళ్ళ దగ్గర ప్రార్థిస్తుంటారు.

చల్లని చూపుల మందహసం, నిర్మల హృదయాన్ని ప్రతిబింబించే కనుదోయి, మిత్రాపణ, సహజమైన వినయము, ఆకర్షణీయమైన అమాయకత్వం వారికి పెట్టని భూపణములు.

“అందంగ రానటువంటి సుఖంబుల కట్టులు చాచడు మాకులము
పొందంగ రానటువంటి ఫలంబుకు పొక్కదు సొక్కదు మాకులము”

అనే నిబ్బరముతో బాహ్యప్రపంచానికి నీతిని నేర్చగల యానాది మన మానవ సంఘనికి పరమేశ్వరుడు ప్రసాదించిన ఆభరణం.

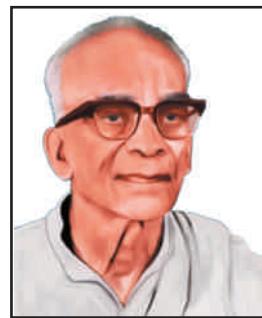
నేటి తరంలో యానాదులు సగోరవంగా, భాషను పెంచుకొని, విద్యాగంధ మలవరచుకొని, ఆంధ్ర జనబాహుళ్యంలో ఒకరై, సాంఘిక పురోగమన పథంలో నడుస్తున్నారు. సంఘాభిమానము, పరస్పర సహకారము, సంఘశక్తి, పొరుపము, పట్టుదలలు ఆలంబనగా వారు అత్యన్నత పదవులను పొందడం మనం గర్వించదగ్గది.

వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య

(4.6.1897 – 24.11.1981)

నెల్లారు గాంధీగా పేరు పొందిన రాఘవయ్యగారు స్వాతంత్య సమరయోధులు, సంఘసేవకులు, చరిత్రకారులు. స్వాతంత్య సమరంలో సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో పాల్గొని 21 నెలలు జైలు శిక్ష అనుభవించారు. వీరిని 1973లో భారత ప్రభుత్వం ‘పద్మభూషణ’ ఇచ్చి గౌరవించింది. ‘యానాదులు’, ‘భారతదేశంలో ఆదివాసులు’ వంటి 22 పుస్తకాలు రాశారు. తెలుగులో ‘అడవిపూలు’, ‘నాగులు’, ‘చెంచులు’, ‘సంచార జాతులు’ వంటి పది పుస్తకాలు రాశారు.

కవి పరిచయం

లఘుప్రశ్నలు

1. యానాది రూపాన్ని వరించండి.
2. యానాదులు నిరాడంబర భక్తులు - సమర్థించండి.
3. యానాదుల భాపణం ఏవిధంగా ఉంటుంది ?

వ్యాసరూప ప్రశ్నలు

1. యానాదులను చూసి మనం ఎందుకు గ్ర్యాపడాలి?
2. “యానాది వేదాంతి” - దీనిని సమర్థిస్తా రాయిండి.

అర్థాల పట్టిక

<p>త</p> <ol style="list-style-type: none"> ఆంకె ఆంగడి ఆంబధి ఆఘము ఆజ్ఞనం ఆణగుట ఆతుల ఆధునాతనము ఆనర్కశంగా ఆనుకరించు ఆనుగుణము ఆన్సేషను ఆధీ ఆధించి అలరించు అవగతము అశ్వము అసువులు <p>అ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఆకృతి ఆచరణ ఆజ్ఞ ఆత్మవిశ్వాసం ఆనందపరవశుడు ఆపస్సులు ఆపద ఆప్యాయత ఆలి ఆవశ్యకత ఆశయించు ఆలైటులు <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఇంకు ఇంతి ఇమ్ముగు <p>ఉ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఉంకులు ఉంతి ఉమ్ముగు <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఊచ్చు ఊజ్ఫులు ఊత్తరీయం ఊడకము ఊబలాటం <p>ఎ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఎకభుక్తులు ఎడబాయు ఎలమి ఎరుక 	<p>ఐ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఐశ్వర్యం ఐద్దిక ఐసుగుట <p>ఓ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఔన్నత్యము కదనం కనుమలుగు కన్నుల పండుగ కపటం కపి కర్తవ్యం కవిపుంగవుడు కాంస్యం కాలుడు కాదు కాలయముడు కావలి కినియు కూడు కూరిమి కృతజ్ఞతలు కేరింత కోటీరము కోమలి కోలాహలం <p>ఔ</p> <ol style="list-style-type: none"> గండం గిరాకీ <p>చ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఘటం <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> ఘటం <p>చ</p> <ol style="list-style-type: none"> చారెడు <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> చిక్కం చిరస్వరణీయుడు చేజారిపోవు చేటు <p>ఎ</p> <ol style="list-style-type: none"> డెందము <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> తనయు తనరు తనుభుదు 	<p>ఐ</p> <ol style="list-style-type: none"> సంపద <p>ఒ</p> <ol style="list-style-type: none"> అనుకూలత, స్నేహం ఇచ్చుట <p>ఔ</p> <ol style="list-style-type: none"> గొప్పతనం <p>చ</p> <ol style="list-style-type: none"> యుద్ధం కంబికి కనిపించకుండా పోవు చూడునికి ఆనందంగా ఉండటం మోసం కోత్తి బార్యత క్రైష్ణమైన కవి కంచు యముడు శృంగానం ప్రాణాలు తీసేవాడు రక్షణ కోపించు అన్నం స్నేహం ధన్యవాదాలు సమ్మ / సంతోషంలో చేసే ధ్వని కిరీటం అందమైన స్త్రీ హడ్డావుడి <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> ప్రమాదం వెల ఎక్కువ / కొనుగోలు దారులకు న్న ఆస్తి <p>ఊ</p> <ol style="list-style-type: none"> సందర్భం / తీరు <p>చ</p> <ol style="list-style-type: none"> కొద్దిగా చెయ్యి వంచినప్పుడు ఏర్పడే పరిమాణం, ఒక చేతిలో పట్టిన్ని తీగలతో అల్పి పశువుల మూలికి తగిలించే బట్ట నిత్యం స్థిరింపదగినవాడు దొరకకుండాపోవు కీడు, ఆనర్థం <p>ఎ</p> <ol style="list-style-type: none"> మేలుకొలువు ఆనవాలు జీవించే విధానం/ బతికే పద్ధతి <p>ఇ</p> <ol style="list-style-type: none"> పూదయం <p>ఒ</p> <ol style="list-style-type: none"> కూతురు ప్రకాశించు కుమారుడు
---	---	--

4. తర్చించు	= చర్చించు	18. పోరు	= యుద్ధం
5. తరుణము	= తగిన సమయం	19. ప్రజ్ఞాతాతి	= ప్రతిభ గలవాడు
6. తలపోయు	= ఆలోచించు	20. ప్రతీక	= గుర్తు
7. తప్పతపూలాడు	= ఆరాటపడు	21. ప్రథితం	= ప్రభూతి నొందినది
8. తిలలు	= నువ్వులు	22. ప్రథమ	= రాజు
9. తీవ్రత	= ఆధిక్యం	23. ప్రసుతం	= ఇప్పుడు
10. తుల్యం	= సమానం	24. ప్రాచీనం	= పూర్వకాలం, వురాతనం
11. తెంపు	= సాహసం	25. ప్రాణం	= జీవం
12. తేట తెల్లంచేయు	= స్పష్టంగా వివరించు	26. ప్రారంభం	= మొదలు
ధ		ః	
1. దత్త	= ఇష్టబడిన	1. బుధుడు	= పండితుడు
2. దనుజులు	= రాక్షసులు	2. బుడతడు	= బాలుడు
3. దళం	= ఆకు	1. భద్రం	= శుభకరం, శేషం
4. దాణా	= పశుపులకు పెట్టు ఆపోరం	2. భావన	= తలవు/ఆలోచన
5. దాశరథి	= శ్రీరాముడు	3. భావి	= భవిష్యత్తు
6. ద్విపము	= ఏనుగు	4. భాస్యరుడు	= సూర్యుడు
7. దీపము	= నాలుగుపైపులా నీటితో చుట్టబడిన భూమి	5. భీతి	= భయం
8. దుర్గతి	= చెడ్డస్థితి	6. భూషణములు	= అలంకారాలు
9. దుర్భరం	= భరింపలేనిది	7. భేదం	= తేడా
10. దేవీప్యమానం	= ప్రకాశవంతం	8. భ్రాత్యజనం	= అన్నదమ్ములు
11. దొరతనం	= పాలన, ఆధికారం	మ	
12. దోచు	= ఆపహరించు	1. మకాం	= నివాసం
ధ		2. మదం	= గర్వం
1. ధరణి	= భూమి	3. మదరటుం	= విధాగర్వం, ధనగర్వం, కులగర్వం
2. ధారీ	= దాడి	4. మనుపు	= రక్షణ
స		5. మనుపు	= జీవించుట
1. నారి	= ట్రై	6. మట్టగుడిసె	= ఒకరకమైన చేప
2. నిక్కం	= నిజం	7. మమకారం	= ప్రేమ/సాది అనేభావం
3. నిరాడంబరం	= ఆడంబరం లేనివిధంగా	8. మహానీయులు	= గొప్ప వారు
4. నిరేశం	= ఆజ్ఞ	9. మిస్క	= ఊరక/అప్రయత్నం
5. నిర్మితిప్రాయం	= ధృద్యుస అభిప్రాయం, గట్టినిర్మయం	10. ముట్టుకోవడం	= తాతడం
6. నిష్పలం	= ప్రయోజనం లేనిది	11. ముస్తిరు	= సముద్రం
7. నెమ్మి	= ప్రేమ, క్షేమం	12. ముల్లె	= ధనం/మూట
8. నెత్తిగుత్తి	= సరిటైన లక్ష్మి	13. మెలకుప	= మేలుకొనుట/జాగ్రత్తి
9. నేరము	= తప్పు	14. మేటి	= శేషం
ప		15. మేను	= శరీరం
1. పటావంచలు	= పూర్తిగా తొలగిపోవ	16. మైతి	= శ్నేహం
2. పథకం	= ఆలోచన, ప్రణాళిక	17. మొరాయించు	= మొండిబడు/ఎదిరించే
3. పచస్యరం	= ఒకరికొకరు	18. మొహమాటం	= జంకు, సంకోచనం
4. పరవ	= ప్రపాపం	19. మోతీ	= రీతి/తరగతి
5. పస్తు	= ఉపవానం	20. మోనం	= మాట్లాడకుండా ఉండడం
6. పాటు	= ఆపద	య	
7. పాతకం	= పాపం	1. యాచకులు	= భిక్షకులు
8. పామరుడు	= తెలివిలేనివాడు	ర	
9. పారదని	= జరగదని	1. రణము	= యుద్ధం
10. పీడ	= బాధ	2. రమ్యము	= అందమైన
11. పుంగవం	= ఎద్దు	3. రాజులోహం	= రాజువరాధం
12. పుడుక	= పుల్ల (పుడకలనివాడుక)	4. రాట్టుం	= సూలవడికే యంత్రం
13. పుష్టులం	= ఆధికం, సమృద్ధి	5. రాశి	= పోగు
14. పుస్తే	= తాళిబోట్టు	6. రూకలు	= ధనం
15. పొంచి	= చాటున దాగియండి	7. రూపు మాయు	= నశించు, అంతరించు
16. పొలతి	= ట్రై		
17. పోరాటం	= యుద్ధం		

	ఎ	
1. లేసు	= సులభం	
	ఏ	
1. వదనం	= ముఖం	
2. వర్ధనం	= వృధి	
3. వలయాకారం	= గుండ్రంగా	
4. వాత్సల్యం	= ప్రేమ	
5. ప్రాతః	= సమూహం	
6. విక్రయించు	= అమ్ము	
7. విచ్ఛిన్సుం	= తుసాతునకలు	
8. విధూతము	= కంపించబడినది	
9. విరసం	= రసము లేనిది	
10. విషికి	= తెలివైనవాడు	
11. విషారిస్తున్న	= తిరుగుతున్న	
12. వీడ్జోలు	= వెళ్ళడనికి ఇచ్చే అనమతి	
13. వెఱు	= భయపడు	
14. వైరం	= శత్రుత్వం	
	శ	
1. శిశుంపా వృక్షం	= ఇరుగుదు చెట్టు	
2. శుంభత్	= ప్రకాశించే	
3. శుద్ధము	= పవిత్రం	
4. శూరులు	= శౌర్యం కలవారు	
5. శ్రేయస్సు	= శుభం	
	స	
1. సంక్రామికవ్యాధులు	= అంటువ్యాధులు	
2. సంఘాతం	= సమూహం/గట్టి దెబ్బ	
3. సంచితం	= కూడబెట్టినది	
4. సంప్రదాయం	= గతంనంది పాటిస్తూ వచ్చిన నిర్ణిష్ట ఆచారం	
5. సంబరం	= సంతోషం	
6. సంస్కృతి	= ఆచారస్వప్తహరాలు, నాగరికత	
7. సంశోంగా	= స్నేహంగా	
8. సంత్యువి	= మంచికవి	
9. సంత్యువైనది	= నిజమైనది	
10. సంస్కృతి	= పొగడ్త	
11. సాక్షాత్కారించు	= ఎదుటకువచ్చు	
12. సాదిక	= సార్థకం	
13. సిరి	= సంపద	
14. సుంత	= కొంచెం	
15. సునాయాసం	= తేలిక	
16. సువ్రషము	= బంగారం	
17. సొంపు	= అందం	
18. స్వార్థి	= స్వారణం, ప్రకాశం	
19. స్వరీరించు	= తలచుకొను	
20. స్వాంతం	= హృదయం	
21. స్వారకం	= స్విపు	
	హ	
1. హరియించు	= చంపు	
2. హితము	= మేలు	
3. హితుడు	= మేలుకోరేవాడు	
4. హెచ్చు	= ఎక్కువ	

వర్ణాయ పదాలు

- అఫుము : పొవం, దురితం
- అధికం : ఎక్కువ, మెందు
- అనలం : అగ్ని వహ్నిం
- అప్పి : సముద్రం, జలధి
- అశ్వము : గుర్తం, తురగం
- ఇంతి : ట్రై, వనిత
- ఉదకము : నీరు, జలం
- ఓర్చి : భూమి, వనుధ
- కన్న : నేత్రం, నయనం
- కపి : కోతి, మర్గటం
- కుమారుడు : తనయుడు, పుత్రుడు
- కూరిమి : స్నేహం, చెలిమి
- కాశీ : వారణాసి, అవిముక్తం
- డెందము : హృదయం, ఎద
- తండ్రి : జనకుడు, పిత
- తరుణము : సమయం / కాలం
- దనుజలు : అనురులు, రాజుసులు
- దుఃఖము : భేదం, బాధ
- నంది : వృషభం, ఎద్దు
- నారి : ట్రై, పొలతి
- పరులు : ఒరులు, ఇతరులు
- పామరుడు : అజ్ఞుడు, నీచుడు
- ప్రతీక : గుర్తు, చిహ్నం
- ప్రారంభం : అంకురార్బుజి, మొదలు
- ప్రాచీనము : ప్రాక్తనం, సనాతనం
- భాస్కరుడు : సూర్యుడు, భానుడు
- ప్రాణం : ఉనురు, జీవం
- మకాం : బను, నివాసం
- మదం : గర్వం, పొగరు
- మాత : తల్లి, జనని
- మేసు : శరీరం, దేహం
- మైత్రి : స్నేహం, నెయ్యం
- రణం : యుద్ధం, పోరు
- రథము : తేరు, స్వందనం
- రాజు : ప్రభువు, భూపతి
- వృక్షం : చెట్టు, తరువు
- సకలం : సర్వం, సమస్తం
- స్వగ్రం : దివి, నాకం

ప్రకృతి - వికృతి

1. అంబ - అమ్ము	11. గర్భం - కడువు
2. ఆకాశం - ఆకసం	12. ఆగ్రం - చాగం
3. ఆశ్వర్యం - ఆచ్చేరువు	13. దిశ - దెస
4. ఆచరం - ఓగిరం	14. దీపం - దివే
5. ఉత్తరీయం - ఉత్తరిగం	15. దోషం - దోసం
6. కథ - కత	16. ధర్మము - దమ్మం
7. కవి - కయి	17. పుణ్యము - పున్మై
8. కాలం - కారు	18. పుస్తకము - పొత్తం
9. కార్యం - కజ్జం	19. భక్తి - బత్తి
10. కుమారుడు - కొమరుడు	20. సంతోషం - సంతసం